

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451 - 4257

SUBOTICA, 19. PROSINCA 2003. * CIJENA 20 DINARA * BROJ 47

Intervju:
Ilija Žarković

Konvencija Koalicije "Zajedno za toleranciju"

Ima li mjesta za manjine?

SLJEDEĆI BROJ "HRVATSKE RIJEČI" POJAVIT ĆE SE U PRODAJI U SRIJEDU 24. PROSINCA 2003.

Hrvatska riječ
2004

"Vrijeme prošlo, vrijeme sadašnje"

U PRODAJI

Kalendar Hrvatske riječi

"Vrijeme prošlo, vrijeme sadašnje"

s izvornim tematskim motivima Hrvata iz Vojvodine.

Zidni kalendar veličine 35 x 40 cm, s 12 stranica.

Na svakoj stranici fotografija djevojke u
bunjevačkoj, šokačkoj ili sremačkoj nošnji,
uz fotografiju iste djevojke u suvremenoj odjeći.

Cijena kalendara 180 dinara.

Uplata na žiro račun broj 355-1023208-69.

Dostavite nam uplatnicu i pošaljite svoju adresu.

Broj tiskanih kalendara ograničen.

• DDOR NOVI SAD • AD

Glavna filijala "SUBOTICA"
NAŠIM GRAĐANIMA NUDI:

OBAVEZNO OSIGURANJE VOZILA

- 25% NIŽA CENA
- 30% BONUS
- 10% POPUST NA GOTOVINSKO PLAĆANJE

PLAĆANJE OSIGURANJA I TROŠKOVI REGISTRACIJE

- 10 RATA OBUSTAVOM OD ZARADA
- 12 RATA OD PENZIJE
- 4 RATE ČEKOVIMA GRAĐANA
za putnička vozila
- JP "SUBOTICA-TRANS"
Segedinski put br. 84, telefon: 41-948
- "INTERŠPED - DDOR NOVI SAD"
Pala Papa br. 17, telefon: 622-115 / 622-107
- DP "INTEGRAL MEHANIZACIJA I TRANSPORT"
Čantavirski put bb, telefon: 566-038
- 1.000,00 DIN UMANJENJE**
za teretna vozila

USLUGA REGISTRACIJE BESPLATNO

GARANTIRANA ISPLATA ŠTETE

Izbori 2003.

U Europu se ne može bez manjina.....8-10

Za studiranje u Hrvatskoj

Oslonite se na vlastite snage.....11

Intervju

Ilija Žarković.....12-14

Predstavljamo članove HNV-a

Financiranje glavni problem.....16,17

Radio Subotica

Pet godina hrvatske redakcije.....18-20

Turistički promet 2003. u Hrvatskoj

Rezultat koji budi optimizam.....24,25

Jubilej »Pučke kasine 1878«

Akademija u povodu 125 godina.....33

Ekskluzivno

Nina Badrić.....43FOTOGRAFIJA NA NASLOVNOJ STRANI:
Nikola Perušić

IMPRESSUM

OSNIVAČ:

Skupština Autonomne Pokrajine Vojvodine

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Mr. Mato Groznica (predsjednik), Dušica Dulić,
Kalman Kuntić, Marija P. Matarić, Dražen Prčić,
Stipan Stipić, Zvonko Sarić, Zvonko Tadijan,
Tomislav ŽigmanovDIREKTOR I V. D. GLAVNOG I
ODGOVORNOG UREDNIKA:

Zvonimir Perušić

REDAKCIJA:

Ivan Andrašić, Dušica Dulić, Jasminka Dulić, Ivan
Ivković Ivandekić, Vesela Laloš, Dražen Prčić,
Zvonko Sarić, Mirko Sebić, Robert G. Tilly

TEHNIČKI UREDNIK:

Boris Oblak

TEHNIČKI ADMINISTRATOR:

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:

Zorica Tikvicki,
Zdenka Sudarević

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatska.rijec@suonline.net

WEB: www.hrvatskarijec.co.yu

TISAK: »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« ŠtamparijaList je registriran kod Sekretarijata za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.List je oslobođen poreza na promet na osnovu
mišljenja Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje
i kulturu; broj 106-413-00221/2003-01 od
20.3.2003. godine

Beskorisni lament

O bilježavanje obljetnice »Pučke kasine 1878.« okupilo je, kao i više puta ranije na manifestacijama ove institucije, prilično šaroliko društvo. Bilo je tu Bunjevaca raznih fela i opredjeljenja, čime se »Pučka kasina« ponovno predstavila kao organizacija koja pretendira fuzionirati razjedinjene bunjevačke frakcije. Svi koji su na svečanosti govorili pokazali su svijest o tome koliko je štetna, po same Bunjevce, politička, ali i osobna posvađanost njihove elite, međutim, iskorak nije napravljen. A, vjerojatno, za sada i neće biti, budući da nove ideje i stari ljudi obično ne idu skupa. Oni, koji su tijekom minulog desetljeća bili istaknuti akteri unutarbunjevačkog raskola, a takvih je među gostima »Kasinine« svečanosti itekako bilo, iscrpli su svoje kapacitete i njihov angažman teško da može biti koristan. Osim jednog, na koji oni, naravno, nisu spremni.

Cijela stvar svakako nije beznaдна i na duži rok zapravo je rješiva, ali ne onako kako bi to vjerojatno obje struje voljele – prevladavanjem jednih nad drugima. Pogotovu ne pod sloganom 'nije važno čiji ste ako ste naši', što je prituljena težnja, koja se ne može sakriti čak ni onda kada se javno želi biti pomirljiv.

Pronaći minimum zajedničkih interesa prvi je korak u pravome smjeru i k pravome cilju. Upravo onako kako su to uradile dvije hrvatske stranke, koje su, pritisnute sumornom perspektivom u razjedinjenosti, pokušale zaboraviti prošlost i okrenuti se sasvim prozaičnim stvarima, kao što je politički opstanak, recimo.

Lamentirati nad Bunjevcima kao »nekadašnjim gospodarima grada« sada je potpuno deplasirano. Vrijeme sukoba, dobrim dijelom nametnutih izvana zbog nečasnih ciljeva i interesa drugih, učinilo je svoje, i ovu je etničku zajednicu doveo u duboku fazu samodestrukcije. Žele li se stvari zaista pokrenuti s mrtve točke, mora se platiti cijena. Ali, ovoga puta tu cijenu neka plate konkretni i »zaslužni« ljudi, koji su godinama tim sukobima nesebično pridonosili, da ne bismo i dalje svi zajedno plaćali.

Z. P.

U cilju obilježavanja prve obljetnice izlaženja tjednika »Hrvatska riječ«, od sljedećeg broja započinje nagradna igra s bogatim nagradama. Prvi nagradni kupon, uz pojašnjenje pravila, objavljujemo u sljedećem broju koji izlazi u srijedu 24. prosinca.

TJEDNIK

ČETVRTAK, 11. 12.

Stjepan Mesić i Dragoljub
Mićunović u Genevi:
Vanjska politika Hrvatske
neće se mijenjati

NEDJELJA, 14. 12.

Borka Pavićević:
Manjine moraju u parlament

PETAK, 12. 12.

Sazvana konstitutivna sjednica
Hrvatskog sabora za
22. prosinca

PONEDJELJAK, 15. 12.

Xavier Solana u Beogradu:
Podrška demokratskim snagama

UTORAK, 16. 12.

Tri projekta EU za firme iz BiH,
Makedonije, SCG i Hrvatske

SUBOTA, 13. 12.

Uhićen Saddam Husein

SRIJEDA, 17. 12.

George Bush:
Uhvatit ćemo i Osamu bin Ladenu

ČESTITKE IZ SUSJEDSTVA

Dobili smo čestitke iz Srbije, ali ne bih nikoga izdvajao. Bilo je pozitivnih reakcija i sigurno je da nas se Srbi ne trebaju bojati. HDZ je usmjeren k budućnosti, a ta budućnost znači dobru suradnju i zajedničku perspektivu u ujedinjenoj Europi... Na srpskim je biračima da odluče tko će voditi zemlju, ali sigurno da ideje velike Srbije više ne prolaze i želim vjerovati da je to prošlost. Zaista bih volio da okrenemo novu stranicu u našim odnosima. Osobno nemam nikakvih bojazni, ni straha. **Dr. Ivo Sanader**, mandatar nove vlade RH, »Danas«, 17. prosinca

ZA IZMIRENJE SUSJEDA

Hrvatska mora urediti odnose sa Slovenijom jer je to u interesu obiju država i možda će se s novom hrvatskom vladom moći postići više nego s prijašnjom. Očekujem i nadam se da će naša vlada tome dati inicijativu, pokušati naći novi jezik i riješiti probleme koji su preostali. **Janez Drnovšek**, predsjednik Slovenije, mariborska »Večer«, 13. prosinca 2003.

NITI LIJEVO, NITI DESNO

Naša je Crkva duboko svjesna da ni za jedno društvo ne može biti dobar ni lijevi ni desni ekstremizam, ali isto je tako svjesna da nisu objektivne sve procjene kao kad se, na primjer, naravni i svakom narodu svojstveni patriotizam ili rodoljublje proglašava ekstremnim desničarenjem. Hrvatska, želi li stvarni

prosperitet, ne bi smjela skretati ni politički ni ideološki bilo lijevo bilo desno, već sazrijevati u stvarnoj demokraciji, slobodi, toleranciji i u unutarnjem dijalogu, a vlasti, koje god bile, to bi morale omogućiti i jamčiti. »Glas Koncila«, 14. prosinca 2003.

NEZABORAVLJENE PRIJETNJE

Za nas Mađare dvojno državljanstvo znači isto što i za Srbe iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine: to je jedna veza s matičnom državom, elementarno ljudsko pravo, koje se primjenjuje u Europi. Zato mi Mađari tražimo to državljanstvo. Zašto baš sada? Prvenstveno je i vizni režim utjecao na to, odnosno, ulazak Mađarske u EU, ali i zbog psihološke veze s matičnom državom. Ne želimo se mi odavde iseliti, niti utjecati tamo na izbor narodnih zastupnika – to je jedna psihološka, moralna veza, i jedna sigurnost u svakodnevnom životu. Ističem sigurnost zato što je u proteklih deset godina bilo dovoljno prijetnji: samo da spomenem Šešeljeve prijetnje sa skupštinske govornice da će nama Mađarima pripremiti samo po jedan sendvič za seobu, jer se trebamo blizu seliti. Ne plašimo se prijetnji, ali ima nešto u tim prijetnjama što svakodnevni život čini nesigurnim. Mi ovdje želimo živjeti zajedno. **József Kasza**, predsjednik SVM-a, »Somborske novine«, 12. prosinca 2003.

SVJETSKA OČEKIVANJA

Svijet jedva čeka pobjedu srpskih radikala. **Aleksandar Vučić**, glavni tajnik SRS-a, »Dnevnik«, 14. prosinca 2003.

S VEZOM I BEZ VEZE

Danas je sve moguće. Kao što sam bio izbornik reprezentacije Libanona, zašto ne i Jugoslavije? Kao što sam odbio ponudu Nogometnog saveza Hrvatske, mogao sam i prihvatiti ponudu Saveza Srbije i Crne Gore. Pa nije selekcija Srbije i Crne Gore nekakva bez veze. **Josip Skoblar**, nekadašnja zlatna kopačka »France-Footbala«, »NIN«, 11. prosinca 2003.

Dujizmi

- ✓ *U mnogima tvornicama rade neradnici;*
- ✓ *Teško je biti hladan među usijanim glavama;*
- ✓ *Usamljeni su u većini;*
- ✓ *Pasionirani ljubitelji vlasti su iz pasivnih krajeva.*

Dujo Runje

Piše:
Pavel Domonji

Kada su raspisani parlamentarni izbori, odjednom se pokazalo da smo, kad je riječ o manjinama, još uvijek unutar institucionalnog poretka koji je stvaran za vrijeme Miloševića, jer će se oni odvijati po pravilima koja je definirao stari režim

Manjinsko pitanje u postlistopadskom periodu

Manjine pred nepremostivim cenzusom

Kada je nakon listopadskog prevrata DOS-ovska koalicija preuzela vlast u Srbiji, javni govor je inoviran s dvije riječi – transparentno i diskontinuitet. Prva riječ je trebala sugerirati kako će se svi politički poslovi odvijati pred očima javnosti, kako nova vlast neće raditi protiv narodnih interesa i narodu iza leđa, već će nastojati da njezin rad bude javan, svakome vidljiv, dostupan, podložan uvidu i javnome sudu. Druga riječ, diskontinuitet, logično je išla uz prvu, jer takav, javni, otvoren i kritici podložan rad novih vlasti znači potpuni prekid odnosa sa starim režimom i arkanskom politikom.

U identificiranju oblasti, u kojima je izvršen takav najradikalniji prekid s politikom starog režima, nerijetko je spominjan manjinski kompleks. Tako je ministar za ljudska prava i nacionalne manjine *Rašim Ljajić* u više navrata isticao, kako su Srbija i Crna Gora najveći proboj učinile upravo u oblasti zaštite manjina.

ŠTO JE UČINJENO: SRJ je pristupila, a potom i ratificirala Okvirnu konvenciju o zaštiti nacionalnih manjina, donijela je savezni Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina, zatim tzv. malu ustavnu povelju, tj. Povelju o ljudskim i manjinskim pravima i građanskim slobodama. Zemlja je, nakon Đinđićevog ubojstva, primljena u Vijeće Europe, u Vojvodini je izabran prvi ombudsman u Srbiji, odlukom Vojvođanske skupštine bliže su uređena pitanja službene uporabe jezika nacionalnih manjina, krenulo se s osnivanjem nacionalnih vijeća, najavljen je transfer osnivačkih prava medija na nacionalna vijeća, pokrenuta kampanja o toleranciji, itd.

Međutim, kada su raspisani parlamentarni izbori, odjednom se pokazalo da smo, kad je riječ o manjinama, još uvijek unutar institucionalnog poretka koji je stvaran za vrijeme Miloševića, jer će se oni odvijati po pravilima koja je defini-

rao stari režim. Ta pravila praktički ostavljaju manjine, namećući im nedostižan cenzus od pet posto, izvan parlamenta. Da su ona diskriminirajuća, znalo se i prije nego što su raspisani izbori. Problem je, međutim, u tome što unutar DOS-a nije bilo političke volje da se taj problem otkloni.

ŠTO JE TREBALO UČINITI: Trebalo je ili donijeti novi zakon, ili izmijeniti postojeći; i u jednom i u drugom slučaju trebalo je implementirati načelo pozitivne diskriminacije. Neke države s prostora bivše SFRJ su to i uradile. Recimo, Slovenija. Izborni sustav Slovenije poznaje ovaj princip i zahvaljujući njemu mađarskoj i talijanskoj manjini je osigurana zastupljenost u parlamentu. Tamo pripadnici manjina imaju dva glasa, jednom biraju kao građani, drugi put kao pripadnici manjine. U običnoj izbornoj jedinici glasuju za jednu od stranačkih lista, u posebnoj, pak, biraju svog manjinskog predstavnika; jednom biraju na temelju proporcionalnog sustava, drugi put pri mjenom sustava relativne većine.

Kada je o Srbiji riječ, poanta je, dakle, u tome što se mi, kada je o izborima riječ, još uvijek nalazimo unutar starog režima i tu nikakavog diskontinuiteta nema.

S druge strane, izbori se odvijaju u uvjetima kada se desnica konsolidirala. Srbija korača pod radikalnom zastavom i na desnici vlada gužva, jer se tu nalaze disciplinirani glasači. Sada se svi natječu za njihove glasove, pa, stoga i ne čudi kada ministar za ljudska prava, recimo, kaže, kako neće potpisati nijedan nalog za izručenje Haškom tribunalu. Ili kada, recimo, ministar policije poručuje kako ne prihvaća komandnu odgovornost i kako neće hapsiti haške optuženike. Ili, kada se na liste stavljaju ljudi optuženi za ratne zločine. Ili, kada jedan od lidera koalicije »Zajedno za toleranciju« svoje političke protivnike, zato što neće s njim u istu koaliciju, naziva izdajnicima. Ili kada se, na

primjer, poručuje kako Srbija može i bez američkih para ili kada Crkva, u ulozi reklamnog agenta, preporučuje monarhiju kao spas?

Desnica se očito uspjela srediti i očekuje trijumf. Ona ne odustaje od svojih ciljeva, ali zna da ih, zbog otpora međunarodne zajednice, ne može ostvariti i spremna je čekati povoljnu priliku. No, dok se te povoljne prilike ne steknu, treba li očekivati neku vrstu 'nacionalističkog termidora' kada su manjine u pitanju? Ne. Bit će nacionalističkih ispada, grafita, marginaliziranja, nipodaštavanja, ali neće biti one histerije, šovinističkih kampanja i nasilja kakvo smo imali u starom režimu. Uostalom, u prvim mjesecima DOS-ovske vlasti bili smo suočeni s eskalacijom nacionalizma, što su registrirali i FHP, i SJO. U starom režimu manjinsko pitanje je posjedovalo snažan delegitimizacijski potencijal. DOS je uspio taj potencijal neutralizirati. Nacionalisti će nastojati da se prema njemu odnose obzirno, onoliko koliko mogu.

ŠTO MOŽEMO OČEKIVATI: Pogledajmo predsjedničke izbore. Gdje je dobio Mićunović? Tamo gdje su skoncentrirane manjine. U Tutinu je, recimo, dobio 95 posto glasova. Takvu podršku nije dobio nigdje u Srbiji. Što to govori? Govori kako je Srbija etnizirana. Taj trend etnizacije je započet i on će biti nastavljen... Segregativni multikulturalizam, to je ono za što je Srbija sposobna danas. No, to je nužna posljedica društva u kome su nacionalisti najveći multikulturalisti i gdje je građanska opcija slaba, dezorijentirana i korumpirana. Da bi opstala, ona je prinuđena priključiti se na aparate neke od velikih stranaka. Neki su uvjereni kako Srbija mora proći kroz desničarsku fazu, te da taj put i ta faza počinju od 28. prosinca.

**Autor je koordinator
Ureda Helsinškog odbora
u Novom Sadu**

»Svjetlo istinito, koje rasvjetljuje svakoga čovjeka, dođe na ovaj svijet« (Iv 1,9)

Poslanica katoličkih biskupa u Srbiji za Božić 2003.

Braća i sestre!

U ovom »istinitom svjetlu«, koje »dođe na ovaj svijet« i mi ulazimo u slavljenje otajstva Isusovog utjelovljenja i rođenja.

»Kada dođe punina vremena, posla Bog svoga Sina, rođena od žene« (Gal 4,4). Ovaj povijesni događaj uvijek za nas ostaje otajstvo, postepeno nam otkriva svoje dublje značenje, mogli bismo reći 'od-taju-je'. Krist ulazi u našu ljudsku povijest potpuno, postaje jedan od nas. Time naša povijest dobiva novo značenje, postaje povijest spasenja, posvećena povijest. Mi, svakim liturgijskim slavljenjem ovog otajstva, postajemo ga više svjesni i pokušavamo jače otvoriti svoja srca da nas ono potpuni-je zahvati. Bog pri tom do te mjere poštuje ljudsku slobodu da nam milosni dar nikad ne nameće, nego nam ga stavlja na raspolaganje i ostavlja mogućnost da ga u slobodi prihvatimo ili odbijemo. Iz toga prihvaćanja ili odbijanja proizlaze za nas mnoga životna opredjeljenja.

Svjesni važnosti ovog povijesnog trenutka i snage koja nam dolazi iz Isusovog utjelovljenja, mi biskupi katoličke Crkve na ovom području želimo s vama vjernicima podijeliti radost i odgovornost za naš specifični doprinos, da bi i u ovo naše vrijeme jače zasjalo »Svjetlo istinito, koje ra-svjetljuje svakoga čovjeka.« (Iv 1,9)

Povjerenje u Isusa, koji postaje brat svima, vodit će nas do onog specifičnog kršćanskog stava, koji svakoj osobi pristupa kao bratu ili sestri i zalaže se za sveopće jedinstvo u ljubavi, koje se temelji na Isusovoj želji da sve ljude dovede Ocu.

Taj novi način života podsjeća nas da i mi moramo prihvatiti odgovornost za izgradnju ovozemaljskog društva, po mjeri istinskih vrednota, koje su zapisane u srcu svakog ljudskog bića, te jasno izražene u Isusovoj nauci. Na to nas podsjećaju i crkveni dokumenti:

»Na svom putovanju prema nebeskoj domovini kršćani treba da teže za onim i čije ne što je gore. To pak ne umanjuje nego dapače povećava važnost njihove zadaće da surađuju sa svim ljudima na humanijoj izgradnji svijeta.« (GS 57)

Važnost ove zadaće u ovom trenutku se pojavljuje i kao potreba odlučivanja i izbora prikladnih osoba za vodstvo u društvu. Dok vas podsjećamo na ovu važnu građansku dužnost i pravo, napominjemo kriterije koji svakog pojedinca trebaju u tom odlučivanju voditi, a ti su sadržani u potrebi takovog uređenja ovozemaljskog društva, da bi ono svim njegovim stanovnicima moglo omogućiti da što bolje razviju svoje ljudske i duhovne sposobnosti i tako nesebeto rade za postizanje neprolaznih ciljeva. Svjesni da »misterij kršćanske vjere pruža neprocjenjive poticaje i pomoći da se sa većim zalaganjem izvrši taj zadatak« (usp. GS 57), molimo i želimo zajedno s vama da 'svjetlo istinito', prosvjetli svakog građanina ove zemlje, da mogne dati svoj istinski doprinos za napredak ovog društva.

Međutim, ne možemo prešutjeti žalost radi onih nesporazuma zbog kojih ovogodišnji Božić po gregorijanskom kalendaru nije bio uključen u zimski raspust. Tako je nastalo nepravedno prebrojavanje naših građana po vjerskoj pripadnosti. Tim više, što je katolička Crkva sve ovo vrijeme pokazivala iskrene znakove suživota i tolerancije i unapređivala susretanje u ljubavi svih građana.

Naš vjernički doprinos za uspostavljanje civilizacije ljubavi, jest upravo naš autentični kršćanski život. Kršćanske vrednote, koje su nadahnjivale i prožimale naše vjerničke zajednice kroz stoljeća, predstavljaju kulturnu baštinu koju trebamo ponovno oživjeti i dalje razvijati. Posebno ističemo vrednotu rada, zalaganja, odgovornosti i solidarnosti s potrebnima. Žuljave ruke se-

ljaka koji obrađuje zemlju i donosi nam njene plodove, trud majke koja brižno njeguje djecu i daruje im život, intelektualni napor umjetnika koji nam otvaraju oči za nove poglede na život, traženja mladih da se aktivnije uključe u odlučivanje..., sve su to razni vidovi po kojima i danas Božja Mudrost nastavlja 'igrati se na zemlji i radovati drugovanju sa sinovima ljudskim' (usp. Izr 8,31). U tom nas pogledu potiču i saborski dokumenti: »Kada, naime, čovjek radom svojih ruku ili pomoći tehnike obrađuje zemlju da donese plod i postane dostojnim prebivalištem čitave ljudske obitelji i kad svjesno sudjeluje u životu socijalnih grupa, on tada ostvaruje Božji plan, koji je bio objavljen na početku vremena, da, naime, podvrgne sebi zemlju i dovrši stvaranje, a ujedno razvija i samoga sebe.« (GS 57)

Po tom i takovom zalaganju, Isusova prisutnost u vjerničkim zajednicama će postati još vidljivija, a naše slavlje radosnije i potpunije. U toj radosti izražavamo svoje čestitke: »Sretan i blagoslovljen Božić!« Mislimo ovdje i na braću i sestre koji slave Božić po julijanskom kalendaru te im već sada upućujemo svoje čestitke: »Hristos se rodi!«

Uz iskrene želje da sav naš život obasja »istinito svjetlo« upućujemo vam pastirski blagoslov za Novu Godinu, 2004.

Vaši biskupi:

Mons. Stanislav Hoćevar, nadbiskup beogradski i metropolita,
Mons. Janos Penzes, biskup subotički,
Mons. László Huzvár, biskup zrenjanin-ski,
Mons. Đuro Gašparović, generalni vikar za Srijem,
Vladika kir Djura Džudžar, apostolski egzarh za grkokatolike.

Konstitutivna sjednica Hrvatskog sabora 22. prosinca

Sanader: Formiranje vlade prije Božića

Mandatar nove hrvatske vlade Ivo Sanader je u subotu dobio i drugog koalicijskog partnera. Nakon DC-a, »da« HDZ-u za poslijeizbornu koaliciju rekao je i HSLS. Vladajuća koalicija time je dobila trećeg člana, a hoće li se u Sanaderovoj vladi naći i četvrta stranka, znat će se idući tjedan.

Naime, Sanader je dobio potporu Središnjeg odbora HDZ-a za daljnje pregovore kako s potencijalnim koalicijskim partnerima tako i sa strankama, te zastupnici ma koji će podupirati HDZ u Saboru. U tom smislu, predsjednik HDZ-a i novi

mandatar najavio je kako je vrlo blizu dogovora sa SDSS-om o suradnji. No, nije precizirao znači li to da će SDSS ući u Vladu ili će pak biti samo parlamentarna potpora Sanaderovoj vladi.

Zasad čelnik HDZ-a ima uz 66 zastupnika svoje stranke sigurnu podršku troje zastupnika predizbornog dvojca, HSLS-DC. Ako bi SDSS eventualno ušao u Vladu, tada bi Sanader imao i sigurnu potporu trojice njegovih zastupnika, što bi u konačnici bilo 72 zastupnika. Dakle, još uvijek bi bila riječ o manjinskoj vladi budući da će u novom sazivu Sabora sjediti 152 zastupnika.

Iako je dobio vjerojatno i više zastupnika nego što je prije izbora očekivao, Sanaderu nije lako pronaći koalicijske partnere. Naime, oni (HSLS-DC) na koje je računao podbacili su, oni (HSS) koje bi želio nisu trenutno zbog straha za vlastiti opstanak spremni na to, dok su pak oni (HSP) koji bi rado s HDZ-om u koaliciju, Sanaderu neprihvatljivi.

Prvi siguran koalicijski partner bio je DC i već je poznato da će u Vladi sjediti i čelnica te stranke Vesna Škare-Ožbolt. Za nju se još traži prikladan resor iako je najizglednije da će biti nova ministrica pravo-

suda.

Budući da je Sanader najavio formiranje Vlade prije Božića, točnije već na konstituirajućoj sjednici Sabora, zakazanoj za 22. i 23. prosinca, ostalo mu je još manje od tjedan dana za sastavljanje kadrovske križaljke.

HSP je istaknuo kako smatra da je formiranje manjinske vlade izigravanje volje biračkog tijela, koje je očekivalo da će na temelju predizbornog dogovora Vladu sastaviti HDZ, HSP, HSLS i DC. Stoga pravaši drže kako se nova vlada očito neće temeljiti na programskoj koaliciji nego će joj svrha biti pragmatična podjela plijena u ministarskim ili nekim drugim pozicijama. Po dršku Sanaderu dosad su obećali HSU, manjine, te Ivo Lončar i Furio Radin. Kad je riječ o deset zastupnika HSS-a, ova stranka se odredila kao oporba, ali će ipak poduprijeti HDZ-ovu vladu. ■

Mesić sazva prvu sjednicu Hrvatskog sabora

Prvo, konstituirajuće zasjedanje Hrvatskog sabora održat će se 22. prosinca; odluku o njegovu sazivanju potpisao je predsjednik Republike Stjepan Mesić a priopćio je Ured predsjednika.

Sabor na prvu, konstituirajuću sjednicu saziva predsjednik Republike, a Sabor se konstituira izborom predsjednika na prvoj sjednici na kojoj je nazočna većina zastupnika. Konstituirajuća sjednica petog saborskog saziva održat će se na 13. obljetnicu donošenja božićnog Ustava (22. prosinca 1990.), pa je novi saziv već dobio naziv božićni Sabor.

Čestitka povodom prve godišnjice izbora HNV-a

Uponedjeljak 15. prosinca 2003. godine navršava se prva godina od izbora prvog Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine, na Elektorskoj skupštini u Subotici u Velikoj vijećnici Gradske kuće. Tom povijesnom događaju osim predstavnika Saveznog ministarstva nacionalnih i etničkih zajednica u Saveznoj Republici Jugoslaviji te promatrača Europske organizacije za sigurnost i suradnju prisustvovao je kao najviši gost i predsjednik Hrvatskog državnog sabora Zlatko Tomčić.

»Tim povodom svim pripadnicima hrvatske zajednice u Državnoj zajednici Srbije i Crne Gore, svim gostima na Elektorskoj skupštini, svim elektorima i napose svim vijećnicima čestitam prvu godišnjicu. Čestitke upućujem u ime te iste hrvatske zajednice u Srbiji i Crnoj Gori, u ime svih elektora koji su sudjelovali u radu prve Elektorske skupštine, u ime svih vijećnika prvog Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine, u ime e-vlade HNV-a, u ime Izvršnog odbora HNV-a kao i u svoje osobno ime. Ovom svečanom prigodom upućujem svima najbolje želje za dalji uspješan rad Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine« – stoji u čestitci predsjednika HNV-a mr. Josipa Ivanovića. ■

Hrvatska i Crna Gora u boljim odnosima

Hrvatski predsjednik Stjepan Mesić primio je 12. prosinca u posjet crnogorskog ministra vanjskih poslova Dragišu Burzana, priopćio je Ured Predsjednika RH.

Predsjednik Mesić je istaknuo da na stavak dobrih odnosa sa susjedima ostaje vanjskopolitički prioritet Republike Hrvatske. Istaknuo je kako u tom smislu smatra važnim izgradnju infrastrukturnih projekata, među kojima se posebno ističe projekt jadransko-jonske autoceste, navodi se u priopćenju. Ministar Burzan je rekao da su dobri odnosi s Hrvatskom iznimno važni za Crnu Goru, posebice u kontekstu uključivanja u procese europskih integracija. ■

Predizborni skup koalicije »Zajedno za toleranciju« u Beogradu

U Europu se ne može bez manjina

*Ukoliko manjine ostanu mimo i izvan centralnih institucija države, nastaviti će se politika etničkog čišćenja (Borka Pavićević) **
*Tolerancija znači razumjeti različitost, a ne razumjeti lopova, ubojicu i one koji nešto obećaju a ne ispune (Nenad Čanak) **
Kad je bilo teško uvijek smo bili tu, ali su nas sad prijatelji otpisali željajući da nestanemo s političke scene (József Kasza)

Piše: Jasminka Dulić

U subotu 13. prosinca u Domu sindikata u Beogradu održan je prvi od četiri zajednička predizborna skupa koalicije »Zajedno za toleranciju-Čanak-Kasza-Ljajić«.

»Prije tri godine slavili smo pobjedu za koju smo mislili da je naša, ali 5. listopada 2000. godine pobijedio je Milošević, to sad već znamo. Srbija je opet pred izborom i u njoj ne postoji konsenzus kojim putem treba krenuti, ali mi znamo kojim putem treba krenuti«, rekao je *Dragan Bosiljić*, glasnogovornik koalicije, otvarajući skup. **DUGOGODIŠNJI SAVEZ:** Punih deset godina glavna podjela na političkoj sceni Srbije bila je između SPS-a i stranaka oporbe koje su se zalagale za uspostavu demokratskih političkih institucija. Ove stranke su tijekom deset godina sklapale različite saveze i u širokoj koaliciji pod nazivom Demokratska opozicija Srbije uspjele su pobijediti na izborima 2000. godine Miloševićev režim. Svih tih godina regionalne stranke i stranke nacionalnih manjina skupa su sa svim demokratskim snagama sudjelovale u zajedničkom nastojanju da se i u Srbiji krene putem tranzicije, putem kojim su još početkom 90-tih krenule sve druge zemlje Istočne Europe. *Branislav Kovačević*, lider koalicije Liga za Šumadiju, rekao je da ideja regionalizma i autonomije nije ekskluzivno vojvođanska i da se svi oni koji podržavaju takve ideje ponovno nalaze u nevolji, kao u vrijeme kad su mitingaši išli na Gazimestan.

Kovačević je podsjetio da sadašnja koalicija nije stvorena za ove izbore, već da su u njoj stranke koje su zajedno činile Savez demokratskih partija već prije sko-

ro deset godina, i gdje su bili i takvi izuzetni ljudi i ugledni profesori, kao što su bili prof. *Miladin Životić* i dr. *Ivan Đurić*.

I MANJINE U PARLAMENTU?: Došlo je vrijeme da se birači u Srbiji ponovno opredjeljuju. Birači će moći birati između 18 lista, od toga jedanaest stranaka, šest koalicija i jedna lista grupe građana. Jedina lista koja u prvi plan ističe poštivanje ljudskih i manjinskih prava, izgradnju građanskog društva, suživot i uvažavanje nacionalnih, vjerskih, zavičajnih različitosti je koalicija Zajedno za toleranciju. *Borka Pavićević*, kandidatkinja na listi koalicije Zajedno za toleranciju i istaknuta aktivistica Centra za kulturnu dekontaminaciju u

dužnost većine je štititi manjine.

»Najstarija politička koalicija koja je opstala na političkoj sceni Srbije, koja je bila protiv rata, protiv nacionalizma i sve vrijeme dosljedna slijedeći principe demokracije je koalicija Zajedno za toleranciju«, rekao je *Rasim Ljajić*, predsjednik Sandžačke demokratske partije. »Manjine su DOS-u trebale samo radi glasova na izborima, ali manjinski glasovi trebaju ići tamo gdje će se njihovi interesi artikulirati i gdje ih neće prevariti. Manjine su imale dva izbora – bojkot ili koalicija. Bojkot bi vodio u daljnju političku radikalizaciju i mi to nismo htjeli, već smo izabrali igrati utakmicu i pod neravnopravnim uvjetima.

Sa konvencije u Beogradu

U Srbiji 6.509.921 birač

Republička izborna komisija (RIK) u nedjelju uvečer 14. prosinca je donijela odluku o objavljivanju ukupnog broja od 6.509.921 birača u Srbiji koji će moći da glasaju na izvanrednim parlamentarnim izborima, 28. prosinca na 8.589 biračkih mjesta.

Beogradu, istakla je da ukoliko manjine ostanu mimo i izvan centralnih institucija države, nastaviti će se politika etničkog čišćenja koja je dominirala ovim prostorom posljednjih deset godina i protiv čega su bili svi oni koji danas čine koaliciju »Zajedno za toleranciju«. U Europu se ne ulazi bez manjina, rekla je Pavićević, i

Po prvi puta u povijesti i Romi će imati svoje predstavnike u parlamentu, jer nitko više ne može kupiti romski glas za dvije litre ulja, rekao je Ljajić. Romi će, također, sudjelovati u vlasti i odlučivati.

ŠTO JE TOLERANCIJA?: *József Kasza*, predsjednik Saveza vojvođanskih Mađara, rekao je: »Nismo mi u nevolji, Sr-

bija je u nevolji jer je zaboravila svoje građane koji traže ravnopravnost. A Srbija je u nevolji zbog onih koji su tjerali mlade u rat i iz ove zemlje. Mi nismo otišli i nećemo otići ni sad, već želimo biti činitelj tolerancije, ravnopravnosti i razvoja, zajedno sa svima onima koji žele dobro ovoj zemlji.«

Kasza je podsjetio na dosadašnju političku aktivnost stranaka iz koalicije: »Bili smo 1996. godine u Beogradu, bili smo i 2000. godine, kad je bilo teško uvijek smo

bili tu, ali su nas sad prijatelji otpisali, želeći da nestanemo s političke scene. Mi proklamiramo građanske vrijednosti, a oni koji kažu da manjine nemaju političku težinu u ovoj zemlji, ne mogu sebe nazivati demokratskim snagama.«

Završnu riječ održao je *Nenad Čanak*, predsjednik Lige socijaldemokrata, koji je rekao: »Tolerancija znači razumjeti različitost, a ne razumjeti lopova, ubojicu i one koji nešto obećaju a ne ispune. Čini se da ova zemlja Srbija služi tome kako bi se

ljudi koje cijeli planet traži, imali gdje sa - kriti i mirmo spavati« i dodao kako na listi broj 12 nema nikoga koga traži Haag. Čanak je podsjetio na to da je u Vojvodini trenutno šest jezika u službenoj uporabi, među njima i hrvatski, i rekao: »Naša stvar jesu službeni jezici, jer mi imamo naše standarde i ne trebaju nam za to međunarodna priznanja, nama trebaju mirni i sret - ni susjedi koji će osjećati ovu zemlju kao svoju, jer ona jeste njihova.«

Hrvatske stranke zajedno na izborima

Autentično zastupanje interesa Hrvata

Petar Kuntić, v. d. predsjednika DSHV-a i prvi kandidat ispred hrvatskih stranaka na listi koalicije, izjavio je nakon konvencije: »Očekujem puno od ove koalicije. Od izbora očekujem pomak za sve građane Republike Srbije. Za DSHV očekujem krupni korak naprijed, gdje ćemo stvarno biti i ono što trebamo biti – mostovi suradnje između naroda. Sastav koalicije je heterogen, tu su svi ljudi koji ujedinjeni žele pridonijeti svojim zalaganjem boljitku nacionalnih manjina u Republici Srbiji. Znamo kakav je bio položaj nacionalnih manjina proteklih desetak godina. Osobito su Hrvati bili gurnuti na margine od strane lidera koji su se ustremili na cjelokupni korpus Hrvata i kojima ne želim niti spominjati imena. Svjestan sam, ako budem izabran u republički parlament, da jedan glas ne predstavlja težinu o kojoj bi se razgovaralo, ali smatram kako je vrlo bitno da i Hrvati imaju parlamentarnu stranku. Obećavam da ću se boriti za sve što je u interesu hrvatskog naroda i suživota na ovim prostorima. Posebno ću, gdje god bio u prigodi, promovirati osnovne principe koalicije Zajedno za toleranciju –

demokratizaciju Srbije, decentralizaciju vlasti i konačno, ali ne na posljednjem mjestu, za denacionalizaciju, odnosno, vraćanje u potpunosti oduzete imovine. Dužnost svakog Hrvata u ovom povijesnom trenutku, kad se borimo s nepravdom i previsokim cenzusom je da iziđe na izbore i da svoj glas koaliciji Zajedno za toleranciju, koja je jedina koja uvažava našu manjinsku problematiku.

Pozivamo sve članove i simpatizere na centralni predizborni skup koalicije Zajedno za toleranciju u organizaciji obje hrvatske stranke u subotu 20. prosinca u 18 sati u Domu kulture u Donjem Tavankutu.

Na listi ove koalicije, rekao je Kuntić, su na prvim mjestima Kovačević, Čanak, Kasza, Ljajić i zatim kandidati po abecednom redu. Koalijski partneri su se unaprijed dogovorili vođeni osnovnim sporazumom 5-5-3 da se u prvih trinaest mjesta, koji ulaze u parlament pri cenzusu od pet posto, nalazi i jedan kandidat ispred hrvatskih stranaka. Status ostalih kandidata ovisi o koalijskom dogovoru između tri osnovne stranke. Kandidati na listi iz redo-

va DSHV su Petar Kuntić (Subotica), *Antun Merković* (Tavankut), *Dorđe Čović* (Palić), *Josip Pekanović* (Sombor), *Joza Kolar* (Sombor), *Milivoj Prčić* (Subotica), *Stipan Stantić* (Đurđin), *Božo Gojević* (Zemun), *Ema Buljovčić* (Tavankut), *Antun Lulić* (Subotica) i *Ivica Čović* (Bikovo). »Lista DSHV-a je pravičljiva isključivo prema zaslugama u stranci i to će biti ujedno i putokaz da će se ubuduće na listama nalaziti samo kandidati koji se u potpunosti angažiraju za prosperitet naše stranke. Došlo je vrijeme da samo jednim dosljednim radom i odricanjem možemo napredovati kao stranka i odgovoriti na mnogobrojne zadatke koji su pred nama«, istakao je Kuntić.

Poziv predsjednika HNV-a

Hrvatske stranke - dio velike koalicije

Predsjednik HNV-a, *mr. Josip Ivanović* pozvao je sve Hrvate u Srbiji da u što većem broju izađu na predstojeće izbore za Narodnu Skupštinu Republike Srbije. »Ove godine po prvi puta za izbore za Narodnu Skupštinu Republike Srbije zajedno nastupaju i obje političke stranke vojvođanskih Hrvata. Oni su dio velike koalicije »Zajedno za toleranciju – Čanak-Kasza-Ljajić«, koje okupljaju stranke građanske provenijencije većinskog naroda i ponajveći broj stranaka nacionalnih manjina u Srbiji. Na taj se način, nakon duljeg niza godina, stvorila realna mogućnost da i vojvođanski Hrvati dobiju svojeg zastupnika u Narodnoj Skupštini Republike Srbije, zastupnika koji će se u najvišem zakonodavnom tijelu Republike Srbije moći neposredno zalagati i za naše interese i potrebe. Naravno, to će se ostvariti ukoliko dovoljan broj Hrvata iz Vojvodine izađe na izbore i podrži ovu listu.«

Antun Merković iz Tavankuta, kandidat na listi: »Velike stranke su ignorirale prava koja pripadaju svakom čovjeku, kao i prava nacionalnih manjina kao zajednica. Ova koalicija dala je »šamar« velikim strankama, jer je ukazala na to da se niti jedna stranka ne može nazivati demokratskom, ako to svojim djelovanjem i u svojim programima i ne dokazuje.«

Dužo Runje, dopredsjednik Hrvatskog narodnog saveza i kandidat na listi koalicije smatra kako »glede odnosa demokratskih snaga prema manjinama, na žalost, trenutno niti jedna stranka niti koalicija osim koalicije »Zajedno za toleranciju« nije u dovoljnoj mjeri istakla prava manjina, niti na koji način ih planira regulirati, te mislim da bi bila velika šteta za parlament ako ne bi bilo i onih koji bi autentično zastupali interese nacionalnih manjina, a očigledno je da je broj manjina više nego značajan u Srbiji. Siguran sam da će naša koalicija »Zajedno za toleranciju« osvojiti značajan broj glasova i da će ući u parlament i da će nacionalne manjine shvatiti da druge opcije trenutno nemamo. Koalicija za toleranciju će se u parlamentu zalagati da zakoni i propisi, koji su donijeti za nacionalne manjine, ne budu mrtvo slovo na papiru, da se osiguraju elementarni uvjeti da institucije nacionalnih manjina mogu funkcionirati, i vršiti će stalni nadzor nad ispunjavanjem obaveza u ostvarivanju prava nacionalnih manjina. Ovi izbori su za nas veoma važni, jer je ovo prvi u nizu izbora gdje bi se Hrvati trebali politički artikulirati kao zajednica, i pokazati da i Hrvati ovdje postoje i da su jedan čimbenik, prije svega koalicijskim partnerima, a i da naši koalicijski partneri pokažu u kojoj mjeri će njihova obećanja biti ispunjena.« ■

Poslijeizborne koalicije

U beogradskom Medija centru predstavnici izbornih lista na predstojećim parlamentarnim izborima razgovarali su s novinarima. Na pitanje s kim bi, a s kim ne bi u koaliciju, odgovarali su Vojislav Koštunica iz Demokratske stranke Srbije, Milomir Minić iz Socijalističke partije Srbije, Ksenija Milivojević iz G17 plus i Goran Svilanović sa liste »Demokratska stranka-Boris Tadić«. Koštunica je rekao kako je sigurno da DSS ne može surađivati s onima koji snose odgovornost za stanje u zemlji i njeno propadanje do 2000, a da imaju i ozbiljan problem kad je riječ o suradnji sa strankama koje su do jučer činile Vladu, prije svega s vodećom, Demokratskom strankom, zbog stanja u kom se nalaze institucije u trenutku raspisivanja izbora. Minić je izjavio kako misli da nema Vlade bez socijalista, i da bi za Srbiju bilo najbolje da nema Vlade bez socijalista.

Ksenija Milivojević je rekla da: »G17 plus nikada i ni pod kojim uvjetima neće i ne može da surađuje sa Srpskom radikalnom strankom, a postoji mogućnost suradnje sa strankama demokratskog korpusa«. Svilanović je rekao da su oni u stanju »dogovoriti se sa svim partnerima s kojima smo bili unazad 10 godina, što znači da naši partneri neće biti oni koji to nisu bili ni tih 10 godina, dakle radikali, socijalisti i slične grupacije«.

Optuženike u Haag, a ne na liste

Visoki predstavnik Europske unije za vanjsku politiku i sigurnost Havijer Solana izjavio je u ponedjeljak u Beogradu da na predstojećim parlamentarnim izborima Srbija bira između budućnosti i Europe i vraćanja u prošlost. »Nadam se da će se Srbija opredijeliti za put ka Europi, a mi ćemo vam u tome pomoći«, rekao je Solana poslije razgovora sa predsjednikom Srbije i Crne Gore Svetozarom Marovićem. Na pitanje kako ocjenjuje odluku nekih političkih partija da na svoje liste stave haaške optuženike, Solana je rekao: »Mislim da ideja o stavljanju ljudi koji su optuženi pred Haškim tribunalom na izborne liste nije dobra. To bi netko iz međunarodne zajednice mogao protumačiti kao provokaciju, što nije neophodno. Vi želite biti zemlja koja je normalizirana i koja gleda u budućnost. Oni trebaju ići u Haag gdje će imati pošteno suđenje, a ako se pokaže da su nevini mogu se vratiti političkom životu,« rekao je Xavier Solana.

Tadić: Baš je lijepo

Nosilac izborne liste Demokratske stranke Boris Tadić izjavio je u Zrenjaninu da Srbija na predstojećim parlamentarnim izborima bira između »Srbije prošlosti i Srbije budućnosti«. Tadić je rekao kako vjeruje da demokratski blok, ipak, ima podršku većine birača i da ne vjeruje da građani Srbije žele da se vrte na sukobe sa svijetom. »Došli smo u neobičnu situaciju, da oni koje smo pobijedili 5. listopada pokušavaju pobijediti nas. Oni koji su deceniju ovu zemlju vodili kroz opasnosti pokušavaju to ponovo učiniti, ali kažu kako to nije opasno, kako je baš lijepo. Baš je fino proći zlo koje smo prošli, divno je malo voditi ratove, da nema nafte, hrane, baš je to beskrajno prijatno«, rekao je Tadić.

Labus: Sve što smo rekli bilo je tačno

Predsjednik G17 plus Miroljub Labus optužio je DS da je prepisala ekonomski dio programa G17 plus i naglasio kako taj program »neće slomiti kičmu Srbije, čime DS plaši građane, već će doprinijeti ukidanju 'sive ekonomije' i ozdravljenju privrede«. »Sve što smo rekli, a oni nas zbog toga napadali, bilo je tačno, a posljednja stvar koja se pokazala tačnom je da Neda Arnerić nije bila u Skupštini, već u Turskoj«, rekao je Labus.

Koštunica: Vrlo otporan

Predsjednik DSS Vojislav Koštunica je odgovarajući na pitanje novinara BBC da li doživljava kao pritisak insistiranje Europe da demokratske snage u Srbiji posle izbora surađuju, izjavio: »Ja sam vrlo otporan na sve moguće vrste unutarnjih i vanjskih pritisa, to je vrlo dobro poznato našoj javnosti. Jedini pritisak koji na mene može biti izvršen je pritisak zakona i potreba za poštovanjem zakona. Nikakvi drugi pritisci ne postoje«.

Minić: Bitan čimbenik

Funkcioner Socijalističke partije Srbije Milomir Minić izjavio je da nova Vlada Srbije neće moći da bude formirana bez socijalista. »S 50 poslanika bit ćemo bitan čimbenik u Parlamentu«, rekao je Minić.

Za studente iz SCG koji žele studirati u Hrvatskoj

Oslonite se na vlastite mogućnosti

Piše: Marija Hećimović

Potaknuta člancima iz vašega tjednika, pozivima zainteresiranih studenata za studij na sveučilištima u Republici Hrvatskoj, te osobne prakse tijekom zadnjih osam godina, željela bih dati neke informacije, kako bi budući studenti točno znali koji je put do dolaska na studij i što od nadležnih tijela u Hrvatskoj mogu očekivati.

Važno je naglasiti nekoliko stvari, koje roditelji i budući studenti moraju znati, kako kasnije ne bi došlo do nesporazuma ili nerealnih očekivanja.

Hrvatska matica iseljenika (HMI), točnije njezin Odjel za hrvatske manjine, nastoji studentima olakšati dolazak i upis na studij, te biti ustanova kojoj se svaki student u slučaju potrebe može obratiti. HMI je nevladina kulturno-prosvjetna ustanova, koja samo u suradnji s nadležnim ministarstvima može pomoći pri upisu na fakultet, ako se pojave problemi, smjestiti studente u dom, uputiti ih na podnošenje zahtjeva za stipendiju i drugo.

UVJETI ZA UPIS: Prvo ministarstvo, koje bitno utječe na uvjete upisa i smještaj studenata u dom, je Ministarstvo znanosti i tehnologije, koje svake godine u lipnju donosi odluku o broju mjesta za upis studenata u prvu godinu studija, koji će studirati uz njegovu potporu (dakle, koji će studirati besplatno). U ovoj odluci se nalazi i odredba koja interesira studente Hrvate iz SCG, a to je odredba o upisu pod uvjetom da prijeđu razredbeni prag, dakle, da imaju propisani minimum bodova za upis na fakultet.

Skrećem pažnju na činjenicu da se ta odredba mijenjala tijekom zadnjih pet do šest godina, tako da su neke odluke davale pravo na takav upis, a neke nisu. Bilo je i slučajeva da su bile nejasne, pa su na inicijativu HMI dolazila naknadna tumačenja ministara, koja nisu prihvaćali svi fakulteti te ih nisu provodili u djelo. Stoga za sljedeću akademsku godinu ne možemo znati kako će to pitanje biti riješeno. Budući studenti se moraju pripremati kao da olakšanja pri upisu neće biti.

Ovo Ministarstvo, također, raspolaže određenim brojem mjesta u studentskim domovima i ona su, na temelju međunarodnih ugovora, namijenjena za potrebe međunarodne suradnje. Studenti iz SCG ne spadaju u tu kategoriju osoba. Međutim, poznavajući vaše teške gospodarske prilike, ljudi dobre volje iz Ministarstva su prije desetak godina odlučili da se i za njih odvoji određeni broj mjesta iz toga fonda i omogućiti im smještaj u dom. Dom su na taj

uključuje i pravo na dom.

Treće je Ministarstvo vanjskih poslova, koje dodjeljuje stipendije studentima iz dijaspe, na temelju natječaja koji se raspisuje krajem godine. Glavni kriterij je socijalni status obitelji studenta, a uvjet redovitost studija.

Svaki student ima i pravo na zdravstveno osiguranje, uz uvjet da posjeduje hrvatske dokumente i da je upisan kao redovit student.

Kao što se može vidjeti, za sada, na žalost, ne postoje cjelovita i trajna rješenja u pogledu upisa, domova i stipendija za studente. Stoga predlažem budućim studentima i njihovim roditeljima da odluku o studiranju u Hrvatskoj temelje na svojim mogućnostima, a svaka pomoć koja im se pruži u Hrvatskoj (dom, stipendija), bit će veliko olakšanje. Bila bih sretna da im mogu bilo što od navedenoga garantirati, ali ja to ne mogu. Ne želim da se osjete iznevjereni, jer sva njihova prava ovise o drugima. Kao i u nekim drugim državama, tako i u Hrvatskoj, sve ponajviše ovisi o raspoloživim sredstvima, te o promjenama u navedenim ministarstvima.

POMOĆ MATICE ISELJENIKA: Uvažavajući navedene činjenice, donesite svoju odluku, a mi u Hrvatskoj matici iseljenika pružat ćemo vam uvijek potporu i podržavat vaše zahtjeve upućene bilo kojem tijelu u Hrvatskoj.

Na temelju vašega dosadašnjeg iskustva s nama, vjerujemo da ste se osvjedočili o našim dobrim namjerama i potpori.

Sve što smo do sada napravili i što namjeravamo i u buduće činiti ne bismo mogli bez suradnje s hrvatskim institucijama u Subotici i Kotoru, točnije s gospodinom *Josipom Ivanovićem*, predsjednikom Hrvatskog nacionalnog vijeća i gospodinom *Dariom Musićem*, tajnikom Hrvatskog građanskog društva Crne Gore.

Autorica je suradnica u Odjelu za manjine Hrvatske matice iseljenika

način dobi - vali oni studenti, koji ga nisu dobili na temelju redovitog natječaja Studentskoga centra. Kako je riječ o dobroj volji a ne obvezi Ministarstva, moguće je da ta praksa ostane, a može se i promijeniti.

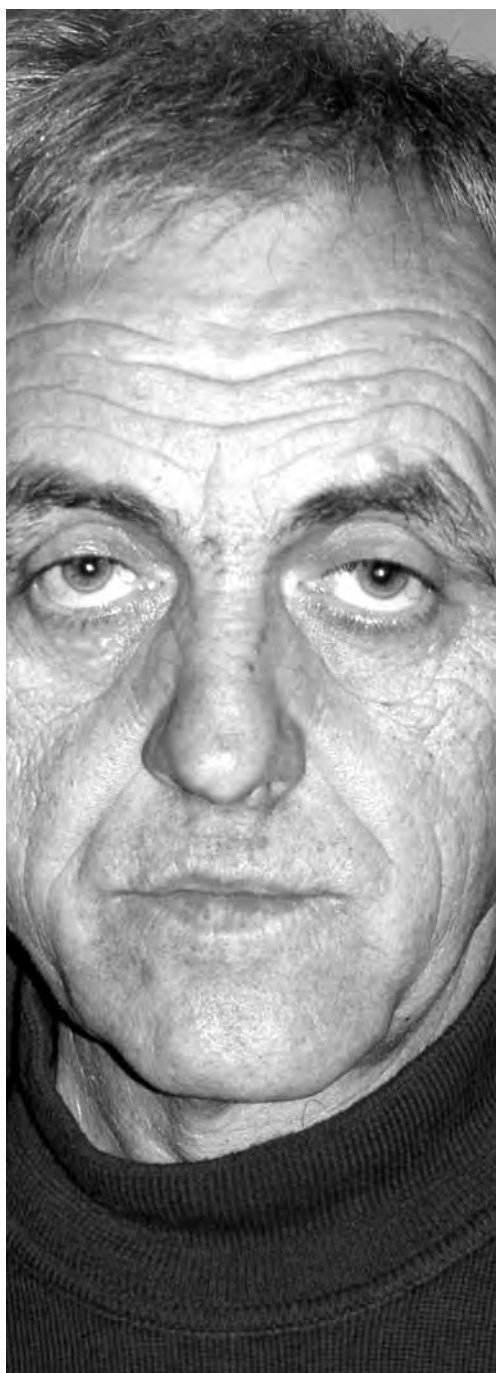
UVJETI ZA STIPENDIJE: Drugo je Ministarstvo prosvjete i športa, koje je, također, imalo različitu praksu u pogledu djele stipendija studentima u zadnjih desetak godina. U početku je dodjeljivana za osam do deset osoba i svake godine su se mijenjali kandidati za stipendije. Dvije do tri godine nije dobio nitko. Ove akademske godine je na temelju natječaja, koji se raspisuje u rujnu, stipendiju dobilo osam studenata, a glavni je kriterij studiranje nacionalnih predmeta (hrvatski, povijest, etnologija i dr.). Sa studentima se sklapa ugovor o stipendiranju cijeloga studija, stipendija

Ilija Žarković, kulturni djelatnik iz Golubinaca

Bez prijatelja ne znam živjeti

*»Tomislav« danas ima oko 160 članova i svakim danom se taj broj uvećava * »Stanujemo« u župnim prostorijama i malo smo stisnuti, ali se slažemo, volimo i poštujemo * Nemamo dvoranu i zasad teško možemo ugostiti iole ozbiljniji program*

Razgovor vodio: Zvonimir Perušić

Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo »Tomislav« iz Golubina-
ca prije nepunih mjesec dana obilježilo je godinu dana rada. Ono je, međutim, sljedbenik prethodnih društava iz Golubina-
ca – »Jelačić« i »Vladimir Nazor«. Ilija Žarković, glazbenik i aktivni član ovih kulturno-umjetničkih golubinačkih udruga, jedan je od rijetkih ljudi koji su svojim radom dokazali pravu posvećenost umjetničkom stvaralaštvu na prostoru Srijema, i dakako jedan od najbolje upućenih u povijest toga stvaralaštva. S njime za naš tjednik razgovaramo o aktivnostima »Tomislava«, kao i njegovom osobnom angažmanu.

HR: Što nam možete reći o povijesti ovih kulturnih udruga?

»Jelačić« je djelovao između 1926. i 1941. Od tog Društva je ostalo malo tragova: jedva nešto usmenih podataka i stotinjak blijedih fotografija. Znamo da su imali tamburaške zborove i fotografiju jednog imamo. Imamo i podatak da je cijela obitelj Nerančić bila angažirana u društvu sa svojim kućnim orkestrom u kome su svirala rođena braća i njihova djeca. Moja prabaka po majci, Ankica, udata Lalić, svirala je drugi brać. Imali su i sjajan dramski ansambl koji je igrao hrvatske komade, a pred rat 1939. su postavili čak Zajčevu operu »Nikola Šubić Zrinski« i fotos tog ansambla imam, jer je moja mati Ana, kao djevojčurak pjevala u tom ansamblu. Ne znamo tko su isprva bili ravnatelji ansambala, ali od 1935. u Društvu radi čika Ivan Dorn i kao redatelj i kao glazbeni učitelj. Čak je napravio komplet instrumenata za tamburaški zbor, a nastavio je raditi u Društvu i poslije rata, kad je Društvo 1947. dobilo novo ime: »Vladimir Nazor«. Tu sam se i ja počeo baviti glazbom i glumom. HKPD »Vladimir Nazor« je djelovao dosta dugo kao jedina kulturna udruga u Golubincima, tako da su se i naši drugari Srbi uključivali u rad, ne imajući gdje drugdje da daju oduška svom talentu. »Nazor« je i danas sinonim kontinuiranog rada u kulturi i voli-

mo ga kao dragog pokojnika. U tom Društvu, koje je već šezdesetih godina izgubilo »H« iz naziva, bilo je nekoliko sekcija (dramska, folklorna, pa i dva rock-benda). Posljednje dane živio je »Nazor« 1991. kad su još samo ljubitelji pisane riječi dolazili svakog ponedjeljka na poetske večeri. Onda je »preminuo« ugušen sramotnim devedesetima.

HR: Kako se i kada došlo na ideju osnovati »Tomislav«?

Već potkraj 1995. gospodin Pavle Peršić pokreće stidljivu inicijativu, kao jedan od boljih poznavatelja rada u kulturi i dugogodišnji aktivist »Nazora«. Međutim, jedino što smo mogli, priključili smo se crkvenom zboru i tamo počeli sanjariti da ćemo ponovno imati Društvo. Prečasni Jozo Duspara nas je i podržao i ohrabrio. Već smo te zime napravili skroman tamburaški bend koji je eruptivno narastao za nekoliko mjeseci. Onda su u ljeto 1996. mjesne vlasti odlučile da se osnuje KUD Golubinci, te da se bivša društva »Nazor« (koji je stalno bio aktivan) i »Jovan Popović« (koji je rijetko, skoro nikako, radio) spoje u to golubinačko društvo. Selo su vodili socijalisti i mi to nismo mogli odbiti. Poslije se ispostavilo da je priča o »bratstvu i jedinstvu« zastarjela i da smo pozvani da participiramo samo da bismo donijeli folklorne kostime i instrumente. Kad nismo donijeli, nismo im više trebali. Ustvari, nisu nas nikad ni zvali na sastanke. Iz tog otrežnjenja rođena je ideja da ipak osnujemo hrvatsko društvo, ali ga nismo smjeli nazvati »Nazor« jer je on našim potpisima utopljen u KUD Golubinci. Ipak je prošlo pet dobrih godina dok nismo osnovali »Tomislav«, mada smo svih tih pet godina radili u župnim prostorijama. I to uspješno radili. Onda smo dobili mig od savezne države i sve poslove oko osnivanja obavili za dva tjedna.

HR: Gdje ste nabavili instrumente, nošnju i sve ostale rekvizite neophodne za funkcioniranje svakog društva?

To je dobro pitanje jer govori o sposobnostima i marljivosti ljudi koje smo okupili. Imali smo nekoliko osobnih instrumenata, a nešto je ostalo od »Nazora«. Kako je interes rastao, tako su se nalazili i dobročinitelji. Prvi je bio prečasni Jozo Dusparsa i neka mi nitko ne zamjeri ako ga spomenem sto puta. On nam je od svojih osobnih sredstava kupio nekoliko polovnih i dobrih tambura, a kasnije nam pomogao da se uključimo u jedan od programa Caritas (za mlade) i tu nam osigurao nekoliko novih tambura. Pomogli su nam i msgr. Đuro Gašparović, pomoćni biskup đakovački (koji je naš Golubinčanin i sa kojim smo odrasli), te dekan Stjepan Miller, zatim smo dosta pomognuti od Hrvatske matice iseljenika i nekolicine dobrih ljudi, a nešto su participirali i tamburaši od svojih honorara. Slično je bilo i s kostimima za koreografije folklorne sekcije. Bez malo svi instrumenti koji su bili polovni i ružni, reparirani su zahvaljujući dobročinstvu našeg doskorašnjeg tamburaša Antuna Novačića (koji je odselio ovih nesretnih godina, ali koji je uvijek uz nas). A otkad je Društvo osnovano, dobili smo nešto materijalne potpore i od ove države, a naročito od matične. Želim da im i ovoga puta najsrdačnije zahvalim. Svima.

HR: Koliko članova danas okuplja HKPD »Tomislav«, kako djeluje, u kojim sve oblastima?

»Tomislav« danas ima oko 160 članova i svakim danom se taj broj uvećava. »Stanujemo« u župnim prostorijama i malo smo stisnuti, ali se slažemo, volimo i poštujemo. Radimo zasad u folklornom odjelu, tamburaškom odjelu, a počeo je s radom i bibliotekarski odjel, te sportski odjel (već četiri godine imamo Ligu srijemskih župa u malom nogometu, a zahvaljujući Caritasu napravili smo i krasan teren), a ove zime radimo na ustrojstvu dramsko-recitatorskog odjela koga će vjerojatno voditi gospodin Pavle Peršić, iskusni aktivist. Imali smo sreće da u protekloj godini organiziramo i dva koncerta serijne glazbe u našoj crkvi, izuzetno posjećena i kvalitetna (Gudački kvartet Ljubinka Lazića, našeg Srijemca Srbina iz Vojke i koncert mješovitog zbora »Zvonimir« iz Zagreba), nadamo se da ćemo to i ubuduće raditi.

HR: Gdje ste sve nastupali u ovih godinu dana i tko je sve vama dolažio u goste?

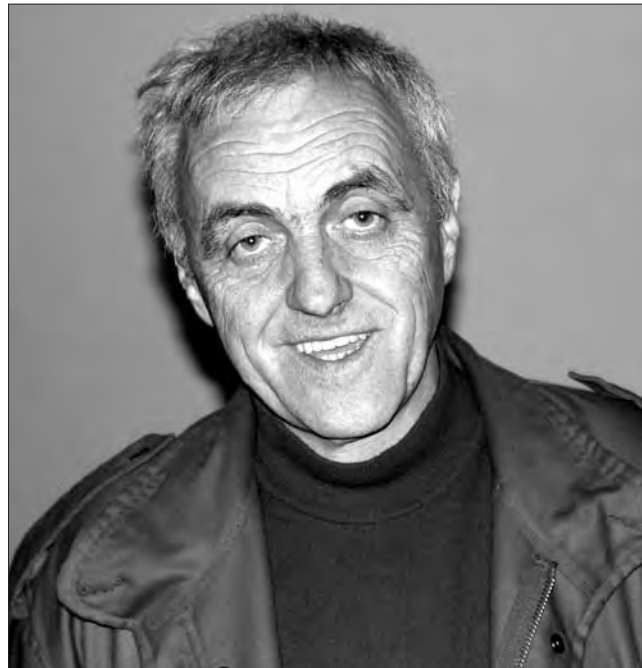
Bilo je dosta toga. Najprije smo u ljetno doba gostovali u Zagrebu prilikom osnivanja Zavičajne udruge Golubinčana, zatim smo u jugoslavensku javnost ušli preko Međunarodnog festivala glazbe i folklora (WOMAD) u Nišu, gdje smo kroz cio Niš prošetali trobojke i dobili aplauze i medijску pažnju, bili smo na festivalu u Tavan-kutu, gdje se uvijek osjećamo kao kod kuće, u prosincu smo participirali na koncertu »Srijem Hrvatskoj« u dvorani »Lisinski« u Zagrebu, u veljači smo izašli pred golubinačku javnost ponovno po-

krećući tradicionalni Maskenbal koji je uspio iznad svih naših očekivanja, u proljeće smo imali samostalni koncert u Slatini gdje je najviše iseljenih Golubinčana i koji su omogućili gospoda dr. Željko Crnković i već spomenuti Antun Novačić. Ljetos smo se odmarali, zatim smo u listopadu bili u Županji na proslavi stote obljetnice tamošnjeg Društva imenjaka, a u studenom smo održali godišnji svečani koncert (nažalost, u Staroj Pazovi, jer svoje dvorane nemamo) na kome ste i Vi bili nazočni i koji ste nas medijski fantastično podržali, na čemu ćemo Vam uvijek biti zahvalni. Ovih dana se spremamo za Božić, tj. svečani program za Ponoćnu svetu misu, a već poslije Nove godine radimo na organiziranju novog Maskenbala. Na drugi dio pitanja ne mogu mnogo reći. Ponavljam, nemamo dvoranu i zasad teško možemo ugostiti iole ozbiljniji program. Ipak, surađujemo s Mitrovčanima, Rumljanima, Slankamencima. HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta nam je bio na godišnjem koncertu što nas je posebno usrećilo.

HR: Na godišnjem koncertu društva, koji je održan u Staroj Pazovi, vidjelo se kako ste, nesumnjivo, 'duša' orkestra, pa i Društva u cjelini. Kada ste počeli svirati i koje sve instrumente?

Ne volim da sam »duša«. Ta me riječ podsjeća na neku drugu retoriku (npr. Danteovu ili Gogoljevu); više volim da budem od krvi i mesa i da žalim što nemam još jednog mene da bih stigao odazvati se gdje god nešto šušne. Ovo Društvo ima još »duš« i ja sam sretan da surađujem s tim divnim mladim ljudima kojima je stalo da ovaj nacion ne progutaju asimilacije kojima je neminovno izložen.

Glazbom sam se počeo baviti dalekih šezdesetih kad mi je mati (krišom od oca) kupila gitaru za imendan. Već sljedećeg ljeta sam imao rock-bend (»Asteroide«) koji je sljedećih dvadeset godina tutnjao po Srijemu i iskorijenio narodnjake i užička kola iz srijemskih sala za igranke. Svirao sam jedno vrijeme i klavijature kad nam je orguljaš bio u vojsci, ali glazbu nisam učio ni u kakvoj školi. Svejedno sam je vremenom apsolvirao i opismenio se, te sam vrlo brzo počeo i komponirati za svoj bend, ali i za druge, pa i za festivale. Kad su moji rokeri ušli u ozbiljnije godine i shvatili da je dosta muzike na struju, prešli smo na tambure i već za šest mjeseci smo svirali na dočeku Nove godine u beogradskom Interkontinentalu.

HR: Osim muzike, privlači Vas i poezija. Što pišete, o čemu, i jeste li što do sada objavili?

Poezija, literatura uopće, moj je životni poziv. To sam studirao. Nažalost, samo sam jednu godinu radio u prosvjeti koja ni onda nije bila naročito plaćena. Glazba je bila profitabilnija. Pa i rock'n'roll. Ali se nisam nikad odvajao od literature. Uvijek sam pisao. I ne samo poeziju. Ne nadajući se, i ne misleći čak, da bi to koga zanimalo. Ipak sam 1996. tiskao jednu lijepu neujednačenu knjigu »Lice ravnice«, ali u ladicama imam nekoliko zbirki poezije (i dječje), zbirku pripovijedaka, knjižicu lirske proze »Večeri i noći« koju bi potpisali i značajniji literati te započetu knjigu »Adresar (s)pokojnih« o groblju golubinačkom. Svejedno, nisam daleko pobjegao od glazbe: upravo vučem za rukav prijatelje da mi budu sponzori za knjigu »Svirac svira« koja sadrži tamburaške pjesme s notama, harmonijama i tekstovima (oko 220 pjesama) i za koju su recenzije napisali poznavatelji koje izuzetno cijenim i među kojima je i gospodin Stipan Jaramazović. Na Tjednu vojvodanskih Hrvata 1997. primljen sam u DKH.

HR: Golubinčani koji Vas poznaju kažu da ste pravi boem. Kako Vi odgovarate na to?

Poznaju me svi Golubinčani, pa i ovi »novi« što govore hrvatski. I vjerujem da svi misle isto: ništa ružnoga. Jer toga u meni nema. Pa i pojam boemštine sasvim logično vezuju za mene. Ja ipak ne mislim da sam pravi boem. Prije bi se moglo reći da živim u boemskim uvjetima, držim kafic koga volim jer u njega dolaze moji prijatelji bez kojih ne znam živjeti, volim uzeti gitaru i vratiti ih u zaboravljeno vrijeme, volim ih obradovati. S druge strane, termin boemija asocira na permanentnu skitnju predjelima duha i pameti i ima u

sebi jednu dragocjenu cigansku žicu »ge« i jednu nonšalanciju prema realnom životu. Ja tu nonšalanciju nemam i žao mi je što sam pragmatičniji od pravih boema. Zato mislim da nisam boem. Pravi boemi su pokojni. I neponovljivi. Ja sam običan.

HR: Sakupili ste i zbirku šaljivih dosjetki i autentičnih dijaloga vaših sumještana, Golubinčana. Što ta zbirka sadrži?

Nisam je sakupio. Još je sakupljam. Ta zbirka i ne može još biti završena jer svaki bogovetni dan čujem nešto novo. To su kratke priče o ljudima kojih više nema i o mojim suvremenikima. To su anegdote o duhovitim Golubinčanima koje se pričavaju i šteta je da to ne bude zabilježeno. (Vjerujem da toga ima u svakoj sredini i da nisu moji Golubinčani najduhovitiji, ali možda nema tko da zapiše.) Ljudi znaju da ja to zapisujem i presreću me da mi ispričaju, dolaze mi kući. Toga zaista ima puno i vjerojatno ću morati selektirati materijal kad budem htio tiskati knjigu. Ali me silno raduje rad na tome. I bit će mi žao kad se to bude privelo kraju.

HR: Od prije izvjesnog vremena izabrani ste u Izdavački savjet Novinsko-izdavačke ustanove »Hrvatska riječ«. Kako bi, po Vašem mišljenju, trebala započeti i razvijati se izdavačka djelatnost manjinske ustanove Hrvata u SCG?

Ukazana mi je čast da budem u Izdavačkom savjetu ove kuće. Ne znamo još kako će to ići, tek smo se konstituirali i izabrali predsjednika. Ja osobno smatram da bi trebalo početi skromno, ali trasirati platformu koja će dati uzmaha svim idućim sazivima Savjeta. Na tome se već radi i vjerojatno ćemo već na sljedećem sastanku usvojiti okvirni dokument koji je lijepo osmislio Tomislav Žigmanov, predsjednik Savjeta. Ima dosta oblasti koje treba pokriti u nakladi, ali znam da sve ne može odjednom.

HR: Kakva je uopće situacija u oblasti izdavaštva, kad su srijemski Hrvati u pitanju? Koliko je, recimo, u posljednjih desetak godina knjiga, ili zbirki pjesama na ovom prostoru izdano?

Nema puno autora među srijemskim Hrvatima, a sve što je u posljednje vrijeme izdano bilo je rezultat pojedinačnih nastojanja. Dakle, ništa sustavno. Osim nekoliko lijepih i dragocjenih knjiga velečasnog Marka Kljajića i zbirke kontemplativnih propovijedi zemunskog dekana Antuna Kolarića (i skromne moje knjige), nije mi poznato da se išta više dogodilo.

HR: Kakvi su odnosi HKPD »Tomislav« s ostalim kulturno-umjetničkim društvima Hrvata u SCG?

»Tomislav« je naš miljenik koji je tek »krenuo nogicom«, a riješeni smo da nam što dulje živi. Otkad imamo Društvo, a i prije, inicirali smo i kontakte i suradnju (i spremno odgovarali na pozive drugih) sa skoro svim udrugama srijemskih Hrvata.

Tu prvenstveno mislim na HKPD »Matija Gubec« iz Rume, na HKC »Srijem« u Srijemskoj Mitrovici, na HKPD »Stjepan Radić« iz Novog Slankamena. U Petrovaradinu je prije mjesec dana osnovano HKPD »Jelačić«, pa će i tu biti suradnje. Najsretniji smo što smo ostvarili puno kontakata s bačkim hrvatskim udrugama (Tavankut, Sombor, Subotica, Sonta). To nas je značajno obodrilu i počeli smo lakše da dišemo, jer smo dotad bili pomalo »zatvoreni« u Srijem, a u tome ima i dosta naše krivice.

HR: A kakvi su odnosi »Tomislava« s lokalnom samoupravom u Općini Stara Pazova?

Već prvih dana od osnutka Društva naš je predsjednik Mato Groznica posjetio općinske vlasti koje su nam odmah pomogle jednom financijskom injekcijom i priključile nas na budžet (kulturno-sportski dinar). S izuzetnim uvažavanjem prate naš rad i podržavaju, pa se i odazivaju kad ih pozovemo. Mjesne vlasti još uvijek imaju mačehinski odnos prema nama, ali su i tu poduzeti koraci (s njihove strane) da se to

stanje promijeniti. Što više, ovih se mjeseci generalno renovira bivši Sokolski dom (a u planu je i sanacija stare školske zgrade) u Golubincima i tu će »Tomislav« dobiti svoje prostorije.

HR: Kako se Društvo financira i tko je sve do sada pomogao »Tomislav«?

Mi u šali kažemo da se financiramo iz članarine. Ali je puno izvora s kojih smo crpili materijalnu podršku. Gdje god smo mogli, tražili smo. I dobili. Hoće ljudi pomoći, drago im je da to radimo. Puno je pojedinaca koji su nam značajno pomogli, ali je spisak ogroman i ja im se ispričavam što ih sve ne mogu ovdje nabrojiti. Puno je i udruga, organizacija, i već ne znam kako bi se to jednim imenom zvalo, neke ću ipak spomenuti: Caritas za Srijem, SO Sta-

ra Pazova, Hrvatska matica iseljenika, Udruga iseljenih i prognanih Hrvata iz Srijema, Udruga iseljenih Golubinčana, Vlada Republike Hrvatske, Hrvatsko veleposlanstvo u Beogradu, Srijemski vikarijat Biskupije đakovačke i srijemske. Još je više onih koji nam upućuje verbalne pohvale i podršku što nam ponekad znači više od novaca. Pa i Vaša kuća nam je itekako pomogla pišući o nama kad god smo uradili štogod dobrog i vrijednoga medijske pažnje.

Vremena su sirotinjska zasad u ovoj zemlji i mi se (da upotrijebim sleng) »grebemo«. To smo učili od Krleže. Ali i radimo.

HR: Što su planovi HKPD »Tomislav« za sljedeću godinu?

Ima puno toga što planiramo. Već mjesec dana folklorni odjel radi koreografiju s plesovima bunjevačkih Hrvata, a spremaju se i kostimi (nošnje) za tu koreografiju. Skupljamo novac za kupovinu ozvučenja, i čim ga budemo imali, radimo cjelovečernji koncert velikog tamburaškog orkestra. Već u siječnju počinju opsežne pripreme za Maskenbal, a dramsko-literarni odjel će predstaviti stvaralaštvo prečasnog Marka Kljajića u zanimljivom performansu. Početkom veljače ćemo književnom večeri obilježiti 200. obljetnicu Prvog srpskog ustanka (sic!) što ima puno veze s Golubincima gdje je Karađorđe izbjegao poslije sloma, a Miroslav Krleža ima o toj buni najbolji esej na svijetu. Naporedo s tim aktivnostima polako dovodimo u red skromnu knjižnicu koju smo ustanovili od knjiga što su nam ljudi poklonili i već ih članovi uzimaju na čitanje, a dramska grupa s jednim skromnim igrokom kani izaći na Proljetne susrete vojvođanskih amaterskih kazališta u Staroj Pazovi, u svibnju. Sportski odjel dovodi u red novi nogometni teren u župi. Tamburaši spremaju materijal za album, a počinje i obuka najmlađih u poznavanju ovog instrumenta i glazbenoj pismenosti. Već nekoliko mjeseci ide tečaj engleskog jezika, a početak će i obuka na računalu poslije Nove godine. Ja jednostavno ne znam gdje ćemo sve te sadržaje smjestiti. Već smo počeli da se guramo, ali važi ona narodna: Kad čeljad nisme bijesna...

HR: Možda je propušteno neko pitanje na koje biste rado odgovorili?

Pa, ne baš. U početku mi se činilo da je previše pitanja o radu »Tomislava«, ali ste odlično shvatili da sam to ja, ustvari. Sve svoje slobodno vrijeme poklanjam tim ljudima, toj djeci, i bezmalo svu svoju energiju i znanje. Kad bi mi to sad netko ukinuo, ja bih se razbolio i ne bih znao što ću sa sobom. Ali bih volio da ste me pitali nešto o Vašem listu. Svejedno. Pratim ga od prvog broja i svjedok sam njegove geneze u ozbiljan list. Bojim se da ne postane preozbiljan i radujem se podlistku za djecu kao i namjeri da se list konceptijski korigira i uvedu i neke vedrije strane. Dat ću sa svoje strane sve što budem mogao. ■

Uskoro prvi časopis za djecu na hrvatskom jeziku

»Hrcko« među djecom

Gotovo sve vojvođanske izdavačke kuće na jezicima nacionalnih manjina pored listova »za odrasle« imaju po jedan ili čak i više dječjih i omladinskih časopisa, koji su pokrenuti kada i osnovni mediji, ili bar nedugo nakon toga. Do sada je u Pokrajini izlazilo sedam dječjih i omladinskih novina – na mađarskom, rusinskom, rumunjskom, slovačkom – a tome skupu će se uskoro pridružiti i časopis za najmlađe na hrvatskom jeziku pod nazivom »Hrcko«, kojega pripremaju i uređuju suradnici »Hrvatske riječi«. Časopis će se u stvari pred najmlađim čitateljima pojaviti kao podlistak tjednika, i za sada je namijenjen upravo onima koji su tek naučili čitati i pisati – djeci nižih razreda osnovne škole.

»Djeca te dobi mogu lakše i brže postati 'Hrckovi' vjerni čitatelji, a i hrvatski jezik se trenutačno uči od prvog do četvrtog razreda«, kaže *Ivana Petrekanić*, urednica novog časopisa. »Hrcko« je smišljen tako da svojim sadržajem, na prilagođen i pristupačan način potakne dječje kreativne sposobnosti, a također ima za cilj i nenametljivo savladavanje hrvatskog jezika i pravopisa kroz zanimljive tekstove i priče. Ukoliko bi list počeo redovito izlaziti, bio bi otvoren i za suradnju s talentiranom djecom, koji bi kroz svoje literarne i ilustrirane radove mogli pokazati svoje znanje i umijeće.«

Iskustvo sličnih časopisa na ostalim manjinskim jezicima govori da oni imaju sigurnu tiražu i visoku razinu čitanosti, jer je njihova čitateljska publika najvjernija i, procentualno promatrano u odnosu na ukupnu populaciju djece i mladih, najbroj-

nija. Djeca rado kupuju i čitaju takve listove, a oni nerijetko predstavljaju i dio obvezne literature u školi, te služe dopuni aktualnog školskog gradiva. Ukoliko je uređivački koncept uspio pogoditi ukus najmlađe čitateljske publike, onda je takav časopis i dodatna potpora lakšem intelektualnom sazrijevanju i socijalizaciji djece i

mladih.

»Što se sadržaja »Hrcka« tiče, voljela bih da za sada to ostane mala tajna, ali ću reći toliko da će se u ovom broju naći jedan zanimljivi intervju, nekoliko edukativnih strana, crteži, i drugi radovi školaraca iz hrvatskih odjeljenja i onih u kojima se hrvatski jezik uči kao jezik s elementima nacionalne kulture. Tu je zatim vjerski kutak, priča iz vrtića, zabavna stranica i veliki broj fotografija«, kaže urednica »Hrcka«. U izradi lista najviše mi je pomogao *Zoltan Sič*, inače uposlen u Radio Subotici i suradnik je Hrvatske riječi, list je tehnički obradio *Thomas Šujić*, tehnički administrator »Hrvatske riječi«, dio ilustracija je uradio *Robert G. Tilly*, novinar u »Hrvatskoj riječi«, a po jednu stranicu priredile su psiholog u »Našoj radosti« *Dijana Kopunović* te učiteljica iz Osijeka *Dobrila Puljić*... Naravno, tu su i učiteljice hrvatskih razreda koje su se angažirale oko dječjih radova, i odgojiteljice iz vrtića »Marija

Prvi dječji časopis vojvođanskih Hrvata

»Do sada, koliko mi je poznato, nismo imali dječjih novina na hrvatskom jeziku, ni u Subotici, niti u Bačkoj, a to znači sve do Budima, kaže za »Hrvatsku riječ« *Nacso Zelić*, jedan od najboljih poznavalaca povijesti medija na hrvatskom u Vojvodini. Jedino je zabilježeno da je negdje pred kraj II. svjetskog rata jedna grupa mladih, okupljena oko svećenika i katehete *Ivana Kujundžića* (Subotica, 1912. - 1969.) izdala dva - tri broja, jasno ilegalno i umnoženo šapirografom, (tadašnja vrhunska tehnika!) lista »Kristova mladež«. Koliko se sjećam tog lista, ni to nisu bile bas dječje novine, ali su bar bile novine mladih! Zanimljivo je da je na novinama pisalo, najvjerojatnije kao izraz opreza: »Uredništva nema, a urednik kog zapadne«!

Raduje me da ćete pokrenuti i dječje novine na hrvatskom jeziku. Uvjeren sam da će to biti omiljeno dječje štivo i da će imati veliki utjecaj na djecu, ali i na njihove roditelje i da će im pomoći da kao roditelji i odgajatelji mogu više učiniti i u odgoju i u obrazovanju svoje djece.«

Petković«. Voljela bih da ovaj dječji podlistak počne redovito izlaziti, jer smatram da upoznavanje i njegovanje hrvatskog jezika kao i nacionalnog identiteta ipak treba početi s najnižim uzrastom.«

Dinamika izlaženja novog dječjeg lista na hrvatskom ovisit će od financijskih sredstava. Ukoliko se odobre sredstva, list će nastaviti redovito izlaziti. Tiskanje ovog broja je osiguralo Uredništvo »Hrvatske riječi«, ali uredništvo »Hrcka« namjerava tražiti dodatna sredstva od Pokrajine kroz natječaj, kako bi se došlo do sigurnih i stalnih sredstava za ovo izdanje. U ovisnosti od tih sredstava znat će se i dinamika izlaženja. Za sada je u planu da »Hrcko« izlazi mjesečno jednom.

Od financijskih sredstava će također ovisiti i budući koncept lista. Postoji ideja da se on konceptualno proširi, kako bi se prilagodio i starijim uzrastima, odnosno djeci u višim razredima. »Hrcko« će se inače kao podlistak »Hrvatske riječi« moći nabaviti na svim kioscima gdje se i »Hrvatska riječ« prodaje.

Promocija časopisa

U subotu, 27. prosinca održat će se svečano predstavljanje prvog broja časopisa za najmlađe »Hrcko«, za sada jedinog i prvog časopisa za djecu na hrvatskom jeziku.

»Hrvatska riječ« ovim putem poziva sve mališane, njihove učitelje i roditelje, kao i sve prijatelje hrvatske riječi, da prisustvuju ovom događaju, značajnom ne samo za djecu, već i za cijelu hrvatsku zajednicu.

Promocija će se održati u Plavoj vijećnici Gradske kuće, s početkom u 11 sati.

Politika treba stvarati povoljne uvjete za ostvarivanje ciljeva HNV-a

Financiranje glavni problem

Ciljevi HNV-a lakše će postati stvarnost ako se na teritoriji AP Vojvodine Hrvati budu jače politički artikulirali (Petar Kuntić)

Mi nismo arhaični narod kojem se kultura svodi na oblačenje i šetanje u narodnim nošnjama već jedan moderni narod koji ima i svoj jezik i svoju kulturu (Slaven Dulić)

Mi se moramo nametnuti s kvalitetno pripremljenim prijedlozima i zahtjevima, koji su razumni i logični (Bela Ivković)

Od Hrvatskog nacionalnog vijeća očekujemo financijsku pomoć kod realiziranja kulturno-umjetničkih programa (Marija Turkalj)

Piše: Jasminka Dulić

PETAR KUNTIĆ – rođen je 1960. godine u Subotici. Završio je Poljoprivredni fakultet u Novom Sadu, treći u generaciji. Radio je u Agrokombinatu Subotica, u Agrosemenu Subotica, tri godine u Belom Manastiru, Republika Hrvatska, te posljednje dvije godine je v. d. direktor D. P. »Palić«. Član je DSHV-a od 1994. godine, trenutno je v. d. predsjednika DSHV-a. Predsjednik je školskog odbora srednje škole »Lazar Nešić«, član Izvršnog odbora NK »Bačka«. Predstojnik je Foruma poduzetnika Vojvodine ECON, koji je prvi organizirano predstavljao gospodarske mogućnosti poduzetnika iz hrvatskog korpusa u matičnoj državi tijekom 1997.-1999. godine. Oženjen je, otac dvoje djece.

»Od same Elektorske skupštine, održane prije točno godinu dana bio sam u uvjerenju da u radu HNV-a ne smije biti dvije struje već vijećnici uz konsenzus moraju raditi svi u istom smjeru za boljitak hrvatskog korpusa. Na žalost, nije prevladalo ovakvo razmišljanje te smo preglasavanjem došli u situaciju da je u rad Vijeća uključen samo dio vijećnika. Također sam govorio da bez podrške DSHV-a na terenu

Petar Kuntić

Vijeće ne može adekvatno odgovoriti postavljenim zadacima, prvenstveno u oblasti obrazovanja.

U posljednje vrijeme razmišljanja unutar hrvatske zajednice idu pravcem zajedništva, ali to se svakako mora i dokazati, kao prvo adekvatnim uključenjem vijećnika s liste DSHV-a u sam rad odbora, kao i u rad Izvršnog odbora HNV-a.

Prioritetni zadaci nakon uspostavljanja konsenzusa svakako su vezani za problematiku obrazovanja na hrvatskom jeziku, adekvatnu službenu uporabu hrvatskog jezika i za pitanje medija, tu mislim na formiranje uredništva na hrvatskom jeziku na Televiziji Novi Sad i jednu posebnu frekvenciju na Radio Subotici za program na hrvatskom jeziku. Dakako ovo je samo dio programa koji je pred nama a koji samo zajedničkim snagama i pozitivnim nastojanjima možemo ostvariti. Ovi ciljevi svakako će lakše postati stvarnost ako se na teritoriji AP Vojvodine Hrvati budu jače politički artikulirali, jer svima nam je u interesu postojanje jedne jake političke organizacije Hrvata na ovim prostorima. Osobno mislim da DSHV može odgovoriti novim izazovima i davati političku podršku radu HNV-a na ostvarivanju kulturne autonomije Hrvata.«

SLAVEN DULIĆ – rođen je 1970. godine u Subotici, gdje je završio Srednju medicinsku školu. Fakultet fizičke kulture je završio u Novom Sadu i trenutno je na poslijediplomskim studijama na istom fakultetu. Od osnutka DSHV-a je aktivist stranke, a od 1992. je bio član stranke. Radio je pet godina kao profesor tjelesnog odgoja u školi. Trenutno je pomoćnik s ovlastima zamjenika pokrajinskog tajnika za propise, upravu i nacionalne manjine u Novom Sadu. Svojim najvećim uspjehom drži uvođenje hrvatskog jezika u službenu uporabu u Općine Subotica 2001. godine.

»Suviše sam mlad ušao u politiku i sada mi se čini da sam pomalo »izgorio« u kon-

fliktima koji postoje među akterima politike u hrvatskoj zajednici. U HNV-u smatram da je najveći problem što se Vijeće ne sastaje, pa se sve odluke donose na nižoj razini. Sasvim je normalno da oni koji su izabrani vode i upravljaju radom HNV-a i oni za to i snose odgovornost. Međutim, iako je istina da je Vijeće teško okupiti, jer broji 35 vijećnika, smatram da bi ipak trebalo da se sastaje više od dva puta godišnje. Budući je kompletno rukovodstvo

Slaven Dulić

Vijeća s takozvane A liste, na sjednicama bi se trebalo čuti kako razmišljaju svi vijećnici, jer vjerujem da svi imamo dobre namjere ako izuzmемо one koji su uvijek u konfliktu s nekim. Smatram da je osnovni problem da onaj koji je osnovao HNV, a to je savezna vlast, ne financira i rad Vijeća.

U HNV-u bi se najveća pažnja trebala posvetiti obrazovanju, jer postoji opasnost da se hrvatska kultura svede samo na folklorni i međusobne razmjene gostovanja folklornih društava, ili održavanje različitih ceremonija i svečanosti. Treba i to, ali ne samo to, jer mi nismo arhaični narod kojem se kultura svodi na oblačenje i šetanje

u narodnim nošnjama već jedan moderni narod koji ima i svoj jezik i svoju kulturu. Službena uporaba jezika je na drugom mjestu prema važnosti, i smatram pomalo čudnim da se ne radi na tome da se zakon koji postoji i ne sprovodi na svim mjestima gdje je to moguće. Svi iz hrvatske zajednice bi se trebali tu angažirati, kao i glede obrazovanja. Osobno smatram da bi, u Općini Subotica gdje postoje uvjeti za školovanje na materinjem jeziku, djeca koja završe školovanje na hrvatskom jeziku trebala imati prednost pri dodjeli stipendija za studiranje u Zagrebu. Dalji rad na uspostavi hrvatske ili katoličke gimnazije, sa srednjoškolskim domom za smještaj učenika, smatram prioritetom u hrvatskoj zajednici, a i država je dužna da financira srednjoškolsko obrazovanje na jezicima nacionalnih manjina.

Ukoliko se to ne osigura, onda izgleda da prava manjina postoje samo za to da se zamazuju oči Savjetu Europe, a kad dođe do konkretnog ostvarivanja prava onda se događa, kao u Zrenjaninu, da se razbijaju višejezične table, što je samo korak do razbijanja noseva.«

BELA IVKOVIĆ – Rođen je 1939. godine u Maloj Bosni, osnovnu školu završio je u Subotici, a gimnaziju u Zagrebu. Pravni fakultet je pohađao u Novom Sadu, Beogradu i Nišu. Radio je u SIZ-u za zdravstvo, a od 1978. godine je odvjetnik. Oženjen je i otac troje djece. Predsjednik je HKC »Bunjevačko kolo« u Subotici. Član je Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« i član Poslovodnog odbora Foruma HIOV. Član je Hrvatskog narodnog saveza i odbornik u Skupštini općine Subotica.

Bela Ivković

»Mislim da je sastav Hrvatskog nacionalnog vijeća dobar jer su većina vijećnika osobe s terena i iz institucija koje se upravo bave onim djelatnostima koje nam je zakon i prenio u nadležnost, a to je oblast

kulture, uporabe jezika, informiranja i obrazovanja. Za mene su opcije prilikom formiranja HNV-a bile upravo u tome trebala li nacionalno vijeće biti sastavljeno od članova političkih stranaka, ili kulturnih institucija, a budući je zakon stavio u nadležnost HNV-a da se bavi kulturom, Vijeće se praktično ne bi trebalo baviti najvitalnijim političkim pitanjima vezanim za našu zajednicu, već ostvarivanjem kulturne autonomije. Zadaća politike je, pri tome, da stvara uvjete za dobar rad Vijeća.

Očekujem da Vijeće počne raditi s upoznavanjem rada postojećih hrvatskih institucija i resursa, jer imamo institucije koje se već bave ovim oblastima i temelj rada Vijeća je da se prvo upozna s radom svake od tih institucija. Samo se tako mogu očekivati rezultati, jer sumnjam da bilo tko od nas može donositi odluke ukoliko ne poznaje problematiku o kojoj treba odlučivati.

Vijeće u odnosu spram države za sada ima savjetodavni karakter i ono treba biti most između svih naših postojećih institucija. Vijeće treba povezivati i usklađivati rad raznih kulturnih institucija. Pored toga tu je i obrazovanje i informiranje. Vijeće u razvoju ovih oblasti može posredovati, ali ne može nekom dati financijsku pomoć jer nema vlastite izvore prihoda. Vijeće treba biti uključeno u rad onih institucija koje daju sredstva, a to se već i radi za sada samo na razini Pokrajine. Pokrajinska tajništva konzultiraju Vijeće kad raspisuju natječaje za dodjelu sredstava, i ono što je komisija Vijeća predložila to se i usvojilo. Zadatak Vijeća je da izbori veća sredstva i od domicilne i matične države za financiranje obrazovanja, kulture, informiranja i uporabe jezika.

Nama zakonom nisu date mogućnosti da sami odlučujemo, naše je pravo sada da budemo konzultirani, ali se mi moramo nametnuti s kvalitetno pripremljenim prijedlozima i zahtjevima, koji su razumni i logični, da onaj tko donosi odluke, odnosno republičke i pokrajinske vlasti riješe tako kako hrvatskoj zajednici odgovara.»

MARIJA TURKALJ – rođena je 1957. godine u Bačkom Monoštoru gdje je završila osnovnu školu. Trgovačku srednju školu završila je u Somboru. Ima dva sina studenta. Poslije muževljeve smrti 1985. godine nastavlja obiteljski obrt – to je klasična industrija Turkalj koja postoji već 65 godina i uspješno radi do danas s deset uposlenih radnika. Dopredsjednica je Kulturno-umjetničkog društva Hrvata »Bodrog« u Bačkom Monoštoru i aktivni član društva, pjeva i pleše i organizira putovanja i nastupe.

»Od Hrvatskog nacionalnog vijeća očekujemo kao i svi financijsku pomoć

kod realiziranja raznih kulturno-umjetničkih programa. Muku mučimo moleći ljude u mjestu, koji imaju neki obrt, a i same članove za pomoć i tako se snalazimo. Članovi Društva su upoznati da smo *Stipan Šimunov* i ja članovi Vijeća i pomalo su nestrppljivi tražeći od nas da se ispune obećanja.

Marija Turkalj

Osobno kao članica HNV-a i gospodarstvenica male privrede zahvalila bih se ovim putem gospođi *Slavici Peić* koja mi je uputila poziv u svibnju 2003. kad je u Beogradu gostovala delegacija Hrvatske obrtničke komore za mala i srednja poduzeća. Dobila sam njihov program i oni su ponudili suradnju s nama, malim poduzetnicama u Srbiji. To su prvi koraci i vjerujem da će ih biti još i više. Na sreću kod kuće imam računalo i Internet pa sam bolje upoznata s radom i programom HNV-a. Zahvaljujući HNV-u upoznala sam mnoge ljude iz privrede i kulture na našim sjednicama. Pozdravljam i sve medije, a posebno »Hrvatsku riječ« koja nam daje tjedne i brze informacije o zbivanjima glede HNV-a i zbivanja u matičnoj državi, politici i kulturi i posebno ekipi TV Divani koja se uvijek odazove našem pozivu i prati rad našeg Društva. Zahvaljujem se i predsjedniku HNV-a *Josipu Ivanoviću* koji je pomogao da jedan mladić iz Bačkog Monoštora studira u Zagrebu i da ima potpunu skrb. Student koji je moj susjed veoma je zadovoljan.

Što se tiče podjele HNV-a ja mogu da pohvalim suradnju A i B liste u Bačkom Monoštoru. Mi se dogovaramo o problemima i rješavamo ih na zadovoljstvo svih nas i sela i Društva. Naši interesi su zajednički i mi se trudimo za dobrobit svih. Vijeće nas je ojačalo jer smo se upoznali s ljudima koji također rade za dobrobit hrvatskog naroda na ovim prostorima i trebamo još i više zajednički raditi.» ■

Pet godina postojanja Uredništva na hrvatskom jeziku Radio Subotice

Jedini radio-val koji govori hrvatski

Piše: Dušica Dulić

»Dobra večer dragi slušatelji. Ovo je prva svečana emisija Radio Subotice na hrvatskom jeziku koje je pripremio Hrvatsko uredništvo utemeljeno sukladno odluci Skupštine općine Subotica i Upravnog odbora Radio Subotice«

Okvalo je 21. prosinca 1998. godine otvorena prva emisija na hrvatskom jeziku na valovima Radio Subotice. Ova radio postaja je nepunih mjesec dana prije no što je progovorila i hrvatski, proslavila trideset godina svojega postojanja. Subotička je lokalna samouprava, na inicijativu Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, krenula u ozbiljniju operacionalizaciju ove ideje. U božićno vrijeme, mala i mlada ekipa, otvorena je rad na jednom novom projektu, prvom elektronskom informiranju na hrvatskom jeziku, a potpora i stručno rukovodstvo bila su joj dva istaknuta društvena djelatnika, ne samo unutar hrvatske zajednice, Lazar Merković i pokojni mr. Josip Buljovčić.

Izostao iskorak

»Ponekad mi se čini kako se za ovih minulih pet godina ništa nije promijenilo, jer ako smo već prije starta imali plan i program za dvosatni i trosatni program, neshvatljivo je što nije učinjen iskorak unaprijed. (Ostala uredništva u Radio Subotici imaju cjelodnevni program!)«, kaže Lazar Merković.

NA »VATRENOJ LINIJI«: O samom početku Lazar Merković kaže:

»Prema podastrtom planu odmah na početku smo zatražili dva mjeseca za uvođenje uredništva. Međutim, dobili smo – samo jedan tjedan, a umjesto dvosatnog – samo jednosatni program. Sredinom prosinca 1998. godine prvi smo put ušli u Radio Suboticu radi dogovora. Bila je organizirana i audicija. Ako sjećanje ne vara, na 'vatrenoj liniji' u studiju ušlo nas je dvanaestak. Tijekom narednih sedam dana je pripremljena, snimljena te 21. prosinca 1998. godine u 19 sati emitirana prva emisija programa na hrvatskom jeziku Radio Subotice. Slušali smo je u Mađarskoj redakciji gdje je potom bio priređen koktel. Praštao je i pjenušac. Bio je prisutan i šef Visokog ureda Vlade Republike Hrvatske Zvonimir Marković. Isprva sam se, pored ostalih novinarskih i drugih poslova bavio i papirologijom: pisao sam dnevne i tjedne

zadake taksativno redajući teme i probleme i sve ono što je pratilo naš rad. Na moju veliku radost to nisam morao dugo raditi, mladi su brzo, inteligentno s puno volje i zalaganja usvajali temeljna pravila novinarske profesije. Dragocjenu pomoć osnovnom jezgru Hrvatskog uredništva Radio Subotice dali su i brojni vanjski suradnici. Trudili smo se da u našim emisijama objavljujemo one sadržaje čije vrijednosti pridonose razvoju tolerancije te kao takve podižu kvalitetu uzajamnog življenja, suživota u ovom okruženju. Ponekad mi se čini kako se za ovih minulih pet godina ništa nije promijenilo, jer ako smo već prije starta imali plan i program za dvosatni i trosatni program, neshvatljivo je što ni-

stvo, pak, iskustva rada na radiju skoro svih realizatora nedomješten je zahvaljujući, prije svega, velikom angažmanu, znanju, iskustvu i nesebičnom pedagoškom usmjeravanju idejnog tvorca ovog projekta Lazara Merkovića i svakodnevnog kreativnog i inspirativnog prisustva lektora, sada već pokojnog, mr. Josipa Buljovčića. Upravo od njih smo ponajviše doznava li sve glavne tajne ovog zanata – od umjeća čitanja i vođenja glazbene politike, preko pravljenja priloga i uređivanja emisija, pa do produkcije i strateškog upravljanja. Oni su bili »krivci« što smo brzo učili i rasli u kvaliteti. A radilo se, naglasit ću, u vrlo teškim uvjetima: samo jedna profesionalno uposlena osoba je bila, izostajala je snažni-

Zvanice 21. prosinca 1998. godine

je učinjen iskorak unaprijed. (Ostala uredništva u Radio Subotici imaju cjelodnevni program!)«.

Čast, ali i odgovornost da povede ovaj projekt imao je profesor filozofije Tomislav Žigmanov, koji je za kratko vrijeme okupio ljude koji su oživili hrvatsku riječ na ovim radio-valovima.

PREUZIMANJE ODGOVORNOSTI:

»Jedna je grupa mladih, obrazovanih ali i odvažnih ljudi smogla snage da zajedno sa mnom preuzme na sebe odgovornost za kontinuirano pripremanje jednosatne dnevne emisije, unatoč činjenicama što nitko nije imao iskustva u radu u elektronskim medijima i što je dominantna recepcija hrvatskog u Srbiji još uvijek bila uveliko negativna. U tom je smislu i emisija na hrvatskom za ovdašnje Hrvate bila veliki iskorak: do tada, naime, u Srbiji nije postojao ni jedan informativni medij koji je koristio hrvatski jezik u govornom obliku... Odsu-

ja financijska potpora, slaba je bila i tehnička opremljenost Uredništva, zatečena glazbena građa jedva da je postojala, logističke podrške također je manjkalo, dugo se nismo mogli razvijati, pa smo emitirali jedan sat programa tijekom skoro dvije godine...

Kvaliteta na okupu

»No, ukupni uspjeh Uredništva na hrvatskom ne treba čuditi, jer su se, osim kvalitetne jezgre mladih novinara koje smo stvorili i koji danas uspješno vode projekt, kao vanjski suradnici u programu na hrvatskom Radio Subotice pojavljivali su se i novinari-dopisnici najprestižnijih neovisnih dnevnih novina, agencija i subotičkog tiska – uspjeli smo oko nas okupiti gotovo sve što je od novinara vrijedilo«, ističe Tomislav Žigmanov.

No ukupni uspjeh Uredništva na hrvatskom ne treba čuditi, jer su se, osim kvalitetne jezgre mladih novinara koje smo stvorili i koji danas uspješno vode projekt, kao vanjski suradnici u programu na hrvatskom Radio Subotice pojavljivali i novinari-dopisnici najprestižnijih neovisnih dnevnih novina, agencija i subotičkog tiska – uspjeli smo oko nas okupiti gotovo sve što je od novinara vrijedilo» – ističe prof. Tomislav Žigmanov.

Ono što je zanimljivo je činjenica da je mlado, tek formirano uredništvo, ubrzo otpočelo rad i u izvanrednim okolnostima. Tek pošto se ustalila programska shema i početna ekipa, samo četiri mjeseca po utemeljenju Uredništva, otpočelo je bombardiranje. Emisije su, kao i u drugim redakcijama, pripremane nerijetko vrlo na prečac, između dvije sirene koje su upozoravale na zračnu opasnost, a svi članovi Uredništva su se tih dana prilično našetali jer su pri objavi opasnosti morali napustiti radio i otići u mjesni Dom kulture (tzv. sklonište), a potom opet nazad... Broj takvim šetnjama se nije znao, a uz sve to, smanjila se i slušanost Radija jer je bio uništen radio-odašiljač...

Po odlasku Tomislava Žigmanova s te dužnosti nastupila je v. d. faza i to baš u vrijeme predizbornih i izbornih aktivnosti one čuvene 2000. godine, kada poslova svih vrsta nije nedostajalo. Angažiranje novinara Uredništva na hrvatskom jeziku je bilo vrlo vidno i u više navrata pohvaljivano, jer su se novinari javljali u program i drugih redakcija izvještavajući o probijanjima policijskog kordona, cjelovečernjim mitinzima i protestnim šetnjama. Sve to je mladoj ekipi nametnulo brzi tečaj novinarstva (ili bolje rečeno snalaženja) u izvanrednim okolnostima. Svakako iskustvo koje se ne zaboravlja, a iz kojega se puno može naučiti.

Poslije pola godine neriješene pozicije, na mjesto glavnog i odgovornog urednika dolazi profesor povijesti **Kalman Kuntić**. Za njegovu mandata program na hrvatskom je s jednog sata proširen na dva sata dnevno, a on je tu dužnost obnašao oko godinu i pol dana.

»Kada sam primio dužnost glavnog i odgovornog urednika Radio Subotice, moram reći da je to tada bila solidno konstituirana redakcija, da je zahvaljujući gospodinu Žigmanovu ona imala prepoznatljive obrise što se tiče samoga programa, pa i nakon njegovog odlaska zahvaljujući **Dušici Jurić** i **Ivani Petrekanić** stvari su funkcionirale. Ono što je bila moja prva zadaća je da se na određeni način osigura dvosatni program i da se reguliraju radni odnosi. Moram izraziti zadovoljstvo da sam i u jednome i u drugome uspio. Što se

Prostorije Uredništva na hrvatskom jeziku

tiče same kvalitete programa, o tome je jako teško govoriti zato što su povratne informacije ipak bile male. Ono što bih sa zadovoljstvom istaknuo je činjenica da su u moje vrijeme uvedene neke nove emisije koje i danas spadaju u popularnije kada govorimo o toj redakciji. To su npr. Otvoreni studio, emisija iz kulture, a neki su sadržaji prenijeti i od ranije. Što se mene tiče, ta redakcija zaslužuje prijelaznu ocjenu. Po meni, Uredništvo na hrvatskom jeziku mora voditi računa da ne bude izostavljeno iz

Prijelazna ocjena

»Što se mene tiče, ta redakcija zaslužuje prijelaznu ocjenu. Po meni, Uredništvo na hrvatskom jeziku mora voditi računa da ne bude izostavljeno iz privatizacije ove medijske kuće. Smatram da značajno treba raditi i na tome da NIU »Hrvatska riječ« objedini i radijski i televizijski program, odnosno da se proširi djelatnost »Hrvatske riječi« i da se pored pisanog medija u njezin korpus uključi i proizvodnja radijskog i televizijskog programa«, zaključuje **Kalman Kuntić**.

privatizacije ove medijske kuće. Smatram da značajno treba raditi i na tome da NIU »Hrvatska riječ« objedini i radijski i televizijski program, odnosno da se proširi djelatnost »Hrvatske riječi« i da se pored pisanog medija u njezin korpus uključi i proizvodnja radijskog i televizijskog programa«, zaključuje **Kalman Kuntić**.

Poslije **Kalmana Kuntića** dužnost v. d. urednika programa na hrvatskom jeziku od 1. listopada 2002. godine preuzela je **Ivana Petrekanić**, koja je i danas na čelu ovog projekta.

»Ostali smo i dalje na dva sata programa s tim da smo promijenili shemu programa i neke emisije pomjerili, poput dnevnika

koji više ne ide u 20 nego u 19 sati. Uveli smo i nekoliko novih autorskih emisija. Javnosti je poznato da smo prošle godine za Božić imali požar u Uredništvu, koji nam je značajno smanjio tehničku opremljenost. Obratili smo se za pomoć Hrvatskoj matici iseljenika iz Zagreba koja nam je osigurala stručnu literaturu, radio s CD playerom i jedan diktafon, a vlč. **mr. Andrija Kopilović** nam je nedavno osigurao svojom donacijom novi kompjutor. Također smo se za pomoć obratili Hrvatskom radiju u Zagrebu koji nam je poklonio nekoliko CD-a s jezičnim savjetima i glazbom. Budući da ove godine nismo dobili financijsku potporu Republike Hrvatske, nažalost se honorarni suradnici nisu mogli adekvatno nagraditi što se u nekoj mjeri i odrazilo na njihovo angažiranje. Trenutačno nas ima samo troje uposlenih i 13 honorarnih suradnika. Smatram da bi konačno trebalo riješiti pitanje urednika, proširiti program barem na četiri sata uz upošljavanje novog novinara, imenovanje urednika i rješavanje statusa glazbenog urednika te promjene termina emitiranja

Aktualna v.d. urednica
Ivana Petrekanić

Nedovoljna podrška

»Meni je jako žao što se u proteklih pet godina Uredništvo na hrvatskom jeziku nije uspjelo više stručno razviti, jer bi postojeća tehnika mogla dati i »puniji« program na hrvatskom jeziku. Međutim, nedostatak kadrova i nedovoljna podrška hrvatske zajednice su glavni nedostaci zbog kojih je Uredništvo danas na ovoj razini«, kaže o Uredništvu na hrvatskom jeziku direktor Radio Subotice Antal Biacsi.

našeg programa, jer to nema smisla ako bi smo pripremali program od 19 do 23 sata. Velika nam je neizvjesnost i privatizacija koja se najavljuje, a moram priznati i da unutar hrvatske zajednice ne postoji veliko zanimanje za sudbinu ovog projekta, kao da su svi nezainteresirani za to. Ne znam što se krije iza toga, ali nama se ne bave«, zaključuje v. d. urednica Uredništva na hrvatskom jeziku Radio Subotice Ivana Petrekanić.

Sve tri redakcije Radio Subotice pokazuju neskriveno zanimanje za najavljenju privatizaciju kuće, prije svega stoga što nisu sigurni što bi im ona mogla donijeti, odnosno odnijeti.

»Meni je jako žao što se u proteklih pet godina Uredništvo na hrvatskom jeziku nije uspjelo više stručno razviti, jer bi postojeća tehnika mogla dati i »puniji« program na hrvatskom jeziku. Međutim, nedostatak kadrova i nedovoljna podrška hrvatske zajednice su glavni nedostaci zbog kojih je Uredništvo danas na ovoj razini. Privatizacija svih medija koja su registrirana kao javna poduzeća se najavljuje, a rok je li-

Priprema emisije u studiju

panj 2006. godine. Ne zna se još kakva će biti ta privatizacija jer zakonodavac treba prepisati posebne uvjete za to. Oni do sada nisu propisani, a privatizacija cijeloga radija, pa tako i Uredništva na hrvatskom jeziku, ovisi o tome. Nema posebne privatizacije po uredništvima, već kad ona bude

uslijedila to će biti privatizacija cijele Radio Subotice«, kaže o aktualnom pitanju ove medijske kuće direktor Radio Subotice Antal Biacsi.

I dan danas su valovi Radio Subotice jedini koji omogućuju informiranje na hrvatskom jeziku svakog radnog dana. Program ovoga radija danas se može čuti na dvije FM frekvencije – na 89,6 Mhz program Uredništva na mađarskom i na 91,5 Mhz program koji pripremaju uredništva na srpskom i hrvatskom jeziku. Emisija na hrvatskom se emitira od 19 do 21 sat, i čeka na podršku zajednice, nove kadrove, rješavanje statusa i ...svakako vjerne slušatelje. Svakog dana za sve nas rade Ivana Petrekanić, Slavica Mamužić, Josip Stantić, Marina Kujundžić, Vladimir Crnković i njihovi brojni suradnici. ■

Neizvjesna privatizacija

»Velika nam je neizvjesnost i privatizacija koja se najavljuje, a moram priznati i da unutar hrvatske zajednice ne postoji veliko zanimanje za sudbinu ovog projekta, kao da su svi nezainteresirani za to. Ne znam što se krije iza toga, ali nama se ne bave«, zaključuje v. d. urednica Uredništva na hrvatskom jeziku Radio Subotice Ivana Petrekanić.

Proslava Materica

Dan kada je mama svečarica

Mjesni odbor DSHV-a Mali Bajmok i Novo Selo organizirao je proslavu Materica 13. prosinca u Domu MZ Novo Selo. Svečani program započeo je pjesmom »Materice« koju je napisala Matija Dulić, a recitirala Nevena Mandić. Župa sv. Jurja predstavila se recitacijama i pjesmama u izvedbi djece i mladih, koje je za nastup pripremila časna sestra Blaženka Rudić. Potom su igrokaz o obiteljskom običaju čestitanja Materica izveli članovi literarno-dramske sekcije MZ Mali Bajmok. Nastupili su Marija Moravčić, Željko Kopilović, Ivana Mandić, Nevena Mandić i Nataša Njgomir. Izvedbu igrokaza pripremila je Elvira Petrekanić. Na koncu programa nastupili su članovi

HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta s glazbenim i folklornim točkama. Svečani program u povodu proslave Materica prethodnog dana organiziran je i u MZ Mali Bajmok, a predsjednik Mjesnog odbora DSHV-a Mali Bajmok i Novo selo Zlatko Ivković, kaže, kako je na inicijativu članova i simpatizera stranke donijeta odluka da se obnovi slavljenje dočeka Mikulaša, Materica i Božića.

Običaj čestitanja Materica obiteljski je običaj i u svijesti djece Materice su izvanredan događaj, jer je na taj dan svečano i ugodno ozračje u obitelji. Djeca ujutro čestitaju Materice mamama i bakama, koje darivaju djecu jabukama u koje su zataknuti metalni novčići, a u zdjeli su orasi

kojima se mogu napuniti džepovi. Materice se obiteljski slave i na taj dan je svečan ručak, a stariji piju »zamedljanu« rakiju. Prije svečanog ručka, također, postoji običaj darivanja najmlađih, kao i starije djece, dok se zetu obično dariva košulja ili kravata. U trećoj adventskoj nedjelji, kada se slave Materice, pri susretu u crkvi poznati jedno drugom čestitaju Materice.

Z. S.

VIJESTI

Otvoreno prvo Savjetovalište za mlade u Srbiji

Prvo Savjetovalište za mlade na teritoriju Srbije otvoreno je u petak na prvom katu Zavoda za zaštitu zdravlja u Subotici. Savjetovalište je koncipirano na multidisciplinarnom pristupu, a mladima će pružati edukativno-savjetodavne, dijagnostičke i terapijske usluge, na bazi testiranja i utvrđivanja uzročnika bolesti kod spolno prenosivih oboljenja. Pravo na ovakav tretman imat će mladi od 13 do 24 godina Sjeverno-bačkog okruga, uz prikaz zdravstvene knjižice. Svečanom otvorenju, među ostalim, prisustvovao je i pokrajinski tajnik za zdravstvo i socijalnu politiku *dr. Dušan Božić*, koji je tom prigodom rekao kako je kvaliteta evidentna u ovom radu, a ako savjetovalište bude opravdalo svoj rad bit će otvoreno i u drugim gradovima Vojvodine. Božić je rekao da su savjeti besplatni, a praktični cilj savjetovališta je očuvanje i zaštita reproduktivnog zdravlja mladih, koji se, ujedno, uklapa u strategiju rada Izvršnog vijeća zaduženog za zdravlje i socijalna pitanja. Radno vrijeme Savjetovališta je utorkom od 15 do 17 sati, osobno ili zakazivanjem posjeta na telefon 571-300, lokal 18.

Bolje gradsko osvjetljenje

Gradonačelnik Subotice *Geza Kucsera* je zajedno sa suradnicima obišao Aleju Maršala Tita kako bi se uvjerio u kvalitetu obavljenih radova na postavljanju osvjetljenja. Okončani su radovi kojima je Radijalac dobio 54 nova stuba sa po dvije žarulje. Radi se vrlo ekonomičnom i vrlo kvalitetnom osvjetljenju koje će trošiti za oko 40 posto manje struje od starog, jer se radi o natrijskim žaruljama. Pored postavljanja stupova i sijalica, urađeno je i novo energetska napajanje, a visina ulaganja iznosila je 3,6 milijuna dinara.

Pušteno je u rad i osvjetljenje na Paličkom putu, gdje su na dionici od »Auro-metala« do Dubrovačke ulice postavljena 63 stuba sa 127 natrijskih žarulja visoke kvalitete. Ova investicija iznosila je 5,4 milijuna dinara, a njome će se pored povećanja sigurnosti u prometu postići bolje povezivanje grada i Palića.

Darovi za djecu

Svi oni koji imaju višak igračaka, knjiga, klizaljki ili drugim mogućih darova za djecu, mogu ih ostaviti na porti subotičke Gradske kuće (ulaz od Narodnog kazališta) a prikupljene darove će 29. prosinca s početkom u 10 sati u Velikoj vijećnici djeci u obiteljskom smještaju razdijeliti djed mraz, uz prigodan program koji će izvesti mladi i djeca iz Male Bosne i MKC »Nepker«.

Božićni koncert Župnog zbora

Božićni koncert zbora Župe Isusova uskrsnuća održat će se 23. prosinca u Franjevačkoj crkvi s početkom u 19.30. Nastupit će mješoviti zbor, komorni sastav, na orguljama *Saša Grunčić*, a ravnatelj je *Miroslav Stantić*.

Novogodišnji koncert

Tradicionalni Božićno-novogodišnji koncert Subotičke filharmonije održat će se 28. prosinca s početkom u 20 sati u Velikoj vijećnici Gradske kuće. Cijena ulaznice je 3.500 dinara, a prikupljena sredstva će se upotrijebiti za rekonstrukciju i adaptaciju zgrade Udruženja umirovljenika Subotice u ulici Save Šumanovića.

Koncert »Albe Vidakovića«

U subotičkoj katedrali 19. prosinca s početkom u 19 sati u povodu 30 godina postojanja zbora »Albe Vidakovića« tradicionalni božićni koncert održat će ovaj zbor uz sudjelovanje svojih gostiju, a na programu će biti djela domaćih i stranih skladatelja.

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karađorđev put 2, telefon

(danonoćno): (024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7, telefon

(danonoćno): (024) 792-202

U slučaju kada je pokojnik
umirovljenik - račun umanjujemo za
iznos koji participira penzioni fond.

Raspored sprovoda i umrlice na

Internetu: www.funero.co.yu

e-mail: funero@funero.co.yu

Sa seminara za urednike manjinskih medija iz Srbije i Hrvatske u Opatiji

Manjine općenito zapostavljene

OPATIJA – Nacionalne manjine su zapostavljene u sredstvima informiranja i u Hrvatskoj i u Srbiji, jedan je od zaključaka seminara za urednike manjinskih medija iz ovih dviju država, održanom od 9. do 11. prosinca u Opatiji. Malo je napisao o pripadnicima nacionalnih manjina, a i oni koji se objave loše su plasirani, a vrlo su često i tendenciozno opremljeni naslovima i fotografijama, čulo se na skupu.

»Tek kad se dogodi eksces, naši se novinari sjete manjina«, rekao je na seminaru *Stjepan Malović*, profesor Fakulteta političkih znanosti iz Zagreba, govoreći o standardima slobode medija. »U medijima smo ranijih godina imali vrlo izražen govor mržnje, ali je u Hrvatskoj toga sada manje, iako se uvijek može ponovno pojaviti. Zrelost neke zajednice procjenjuje se po sposobnosti da shvati položaj i interese manjina. U Hrvatskoj su osnovna načela i zakonska rješenja dobri, ali nije dobra praksa.« *Miroslav Filipović*, novinar iz Kraljeva i direktor Škole za istraživačko novinarstvo, govoreći o slobodi uređivanja i istraživačkom novinarstvu na primjeru manjinskih medija, ustvrdio je kako su mediji

u Srbiji za vrijeme *Slobodana Miloševića* bili čak i tolerantniji prema manjinama nego što je to slučaj sada, jer se, recimo, »u pojedinim srbijanskim novinama Albanci i dalje nazivaju Šiptarima«, te da tu neće biti velikog napretka dok se ne promijeni politika establišmenta.

O položaju manjina na prostoru Hrvatske i Srbije polaznicima seminara govorio je *Siniša Tatalović*, potpredsjednik Ureda Vlade RH za manjine, dok je o etičkim aspektima izvještavanja o manjinama predavanje održala *Gordana Vilović*, profesorica Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu.

Rezultate istraživanja o izvještavanju o nacionalnim manjinama u tri hrvatska tiska – »Večernjem listu«, »Slobodnoj Dalmaciji« i »Jutarnjem listu« – iznijeli su znanstveni novaci *Igor Kanižaj* i *Berto Salaj*, o uredničkim stavovima o manjinskom izvještavanju govorila je *Enikő Halász*, programski direktor novosadskog Multiradija, a razvoj i programski iskustva RTV Novi Sad predočio je glavni urednik TV Novi Sad *Zdenko Pop*.

Seminar je održan u organizaciji Media

Minority Centra, u suradnji sa South East European Media organization (SEEMO) i Centrom za obrazovanje novinara (ICEJ). Polaznici seminara s teritorije Srbije bili su glavni urednici RTV Novi Sad, programa na srpskom i mađarskom jeziku, programa na mađarskom i hrvatskom jeziku Radio Subotice, tjednika »Hrvatska riječ«, »Magyar szó«, Radio Bujanovca i novosadskog Multiradija. Manjinske medije iz Hrvatske predstavljali su urednici »Jasmina« na bošnjačkom jeziku, Makedonskog glasa, HR »Agore«, HRT »Prizme«, »Dráva tája« na mađarskom jeziku, Zbora novinara medija nacionalnih manjina i »Jednote« na češkom jeziku.

Na kraju seminara polaznici su posjetili redakciju riječkog »La voce del popolo«, jedinog dnevnika u Hrvatskoj na talijanskom jeziku.

Z. P.

»Hrvatska riječ« u posjetu Hrvatskoj samoupravi u Segedinu

Obostrana spremnost za suradnju

SEGEDIN – Direktor *Zvonimir Perušić* i članovi redakcije *Jasminka Dulić* i *Dražen Prčić* posjetili su 16. prosinca nedavno utemeljenu lokalnu Hrvatsku manjinsku samoupravu u Segedinu. Predsjednik Hrvatske samouprave *Dušan Marjanović*, dopredsjednik *Saša Žuvela* i zastupnik *Eugen Hitri* izrazili su svoju zainteresiranost za suradnju s NIU Hrvatska riječ, a predstavnici Ustanove su predstavili list i iznijeli dosadašnja iskustva i planove za iduću godinu. ■

Novi apartmani u Domu penzionera u Somboru Smještaj za izbjegle i ostarjele

SOMBOR – Zajedničkom akcijom UN-HCR-a i talijanske Vlade u Somboru je na simboličan način obilježen završetak dviju faza dogradnje Doma penzionera koji je u sastavu somborskog Gerontološkog centra. Ulaganjem 170.000 USA dolara najprije je prije oko godinu dana dograđen kat i stavljen krov, da bi u drugoj fazi Vlada Italije u cijelosti opremila i uredila dvadeset apartmana s ukupno 40 postelja namijenjenih izbjeglim ostarjelim osobama, što je stajalo 270.000 eura.. Po riječima *Gordane Matković*, ministrica za socijalna pitanja u Vladi Srbije, ovo je primjer trajnog rješavanja smještaja izbjeglih i ostarjelih osoba, koje su dosad bile u daleko lošijem kolektivnom smještaju. Na sličan način u Srbiji je ove godine riješen prihvrat ukupno 800 izbjeglica. Svečanosti u Somboru, pokraj ostalih, prisustvovala je i *Valeria Biagioti*, prvi tajnik Ambasade Italije u Beogradu.

A. R.

Iz škrinje Anice Pašić

Ljepota seoske tradicije

BAČKI MONOŠTOR – Njegovanje šokačkih običaja u Bačkom Monoštoru se s pravom vezuje za Kulturno-umjetničko društvo Hrvata »Bodrog«, koje svojoj pjesmom i igrom u mnogim mjestima pokazuje ljepotu monoštorske seoske tradicije. U tom procesu očuvanja izvornosti ne smije se zaboraviti uloga ljudi koji su načinom života i ljubavlju prema narodnoj tradiciji sačuvali odjeću, običaje, pjesme i plesove. Jedna od žena koja, pored toga što svako - dnevno nosi tradicionalnu nošnju a također posjeduje i veliku zbirku starih odjevnih predmeta, je gospođa *Anica Pašić* koja priča da sva nošnja koju ima i za koju ima posebno mjesto i posebnu sobu u svom domu, potiče još s početka prošlog stoljeća. U škrinji Anice Pašić, koja njeguje folklor i aktivna je u radu folkloru u Bačkom Monoštoru, već tridesetak godina može se vidjeti odjeća koja se nosila u vrijeme Adventa, Božića, Uskrsa, na vjenčanjima, i sličnim prigodama.

Odjeća za Božićne blagdane – Za vrijeme Adventa je karakteristična odjeća tamnijih boja bez šljokica i sjajnih ukrasa. Posebna vrsta natjecanja u predašnja vremena među djevojkama je bilo ukrašavanje ta-

kve odjeće (»krila« i »oplećak«) što bogatijim i ljepšim vezovima. Na Polnoćku i Božićne blagdane djevojke su oblačile naj-svečaniju nošnju (»okruglan«) koja je ukrašena rukom rađenim bogatim vezovima i čipkom, uz puno šljokica. Uz takvu odjeću kosa je morala biti posebno očešljana s posebnim ukrasima u njoj (»sitni modri« i »kitenje«). Djevojke pred udadbu su se razlikovale po tome što su imale u kosi »punu glavu« (»sitni modri« i »klasovi«).

Mlada žena je tada nosila crvenu čojanu suknju, gornji dio je bio od baršuna izvezenog crvenim ružama (»šluriku sekser grana«), a »pregač« i marama su od posebne svile (»gukama marama« i »gukama pregač«). Od obuće nosile su se šarene papuče i žute čarape.

Škrinje se otvaraju sve rjeđe. Danas se ovako svečano odijevanje prakticira jedino prilikom blagdana na Svetoj misi kada se može vidjeti da postoji još dosta sačuvane i očuvane izvorne nošnje. Žene koje njeguju tradicionalno odijevanje već sada se dogovaraju i pripremaju za Božićne blagdane jer žele biti bogato i raznovrsno odjevene. Neke od njih, *Janju Šimunov* i *Mandu Pejak*, zatekli smo i u domu Anice Pašić, gdje

se povela priča o tome kako je bilo nekad i kako su se »kadgod sprimale«.

Bilo bi lijepo kada bi mladi uzeli aktivnije učešće u njegovanja šokačkog identiteta na ovakav način i time osigurali očuvanje monoštorskog hrvatskog folklo - ra.

A. Forgić

Rekonstruiran prečistač u Subotici

SUBOTICA -Poslije 28 godina kako je izgrađeno postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda u Subotici, te započetom sanacijom prije pet godina, u srijedu je ovo postrojenje u cijelosti rekonstruirano i prema riječima stručnjaka ono bi u sljedećih 20 godina trebalo osigurati kvalitetno i brzo prečišćavanje. Naime, u srijedu je na Segedinskom putu otvoren drugi rekonstruirani aeracioni bazen čime ova ugrađena oprema osigurava automatski rad, odnosno automatski regulira unos kisika prema stvarnim potrebama procesa prečišćavanja. Ukupna vrijednost izvedenih radova iznosi 46,5 milijuna dinara. Gradonačelnik *Geza Kucsera* je istaknuo kako ovu rekonstrukciju smatra dobrim primjerom kako se možemo osloniti na domaću pamet, jer su stručnjaci »Vodovoda i kanalizacije« prihvatili novu tehnologiju rada koja osigurava veću brzinu i bo-

lju kvalitetu. Kucsera je također istaknuo kako će na dnevnom redu sjednice Skupštine općine biti usvajanje mandatnog pisma o podizanju kredita od Europske banke za rekonstrukciju i razvoj kako bi započeo rada na prečistaču »koji će palikom jezeru osigurati vodu da u svakom trenutku može biti podloga za razvoj turizma.«

Povodom Svjetskog sajma pčelarstva u Beču

Priznanja pčelarima Vojvodine

SOMBOR – Povodom Prvog svjetskog sajma pčelarstva u Beču listopada 2000. godine, na kojem su sudjelovali najbolji pčelari Europe, na prigodnoj svečanosti u Somboru, sjedištu predsjednika Svjetskog sajma pčelarstva, advokata *Stipana Pekanića*, uručena su priznanja i nagrade najboljim pčelarima Vojvodine, sudionicima ove manifestacije u Beču. Priznanja su dobila 33 pojedinca, a još oko 120 trebaju dobiti izlagači iz drugih zemalja. Uručivanje priznanja u Somboru u sklopu je promocije Drugog svjetskog sajma pčelarstva u Novom Vinodolskom, u Republici Hrvatskoj, kolovoza 2004. godine, dok bi treći sajam, najvjerojatnije, bio održan u Novom Sadu, za što je dobivena načelna suglasnost nadležnih organa u Pokrajini.

A. R.

Turistički promet 2003. u Hrvatskoj

Rezultat koji budi optimizam

Piše: Lajčo Perušić

Pri kraju smo kalendarske 2003. godine, pa tako i turističke. Doduše, mnogi su sezonski hoteli još u listopadu spustili zastore na svojim prozorima i zaključali svoja vrata, dok veliki broj hotela i na Jadranu i u unutrašnjosti zemlje i ne razmišljaju o tome, nego se uveliko pripremaju za božićne i novogodišnje blagdane, odnosno za zimsku sezonu. Isto tako i putničke agencije (njih oko 800 registriranih u Hrvatskoj), koje trenutačno na svojim šalterima diljem Hrvatske nude svoje ili tuđe zimske aranžmane na Jadranu ili širem Mediteranu, odnosno skijanje po cijeloj skijaškoj Europi, u svojim pripremama i izradom ljetnih kataloga jednom nogom su već zakoračile u turističku sezonu 2004. godine.

Međutim, kad govorimo o godišnjoj glavnoj turističkoj sezoni, onda prvenstveno mislimo na razdoblje od Uskrsa do kraja listopada kada se dešavaju najsnažnija turistička kretanja. Tako, ustvari, na početku glavne turističke sezone, posebno moramo napomenuti snažna kretanja u povodu katoličkog blagdana Uskrsa i tijekom proljeća, kada Jadranom i unutrašnjosti krstare brojni strani i domaći autobusi na svojim turama kroz Hrvatsku, posjećujući prirodne znamenitosti i kulturno-povijesne lokalitete i spomenike Hrvatske, a po tim »prvim lastama« se zapravo i prepoznaje kakva sezona nadolazi.

USPON POSLOVNOG TURIZMA:

Kroz ljetne mjesece, međutim, Hrvatsku posjećuju turisti željni odmora i relaksacije kroz sportske, zabavne i ine aktivnosti, a poslovni turizam zauzima svoje sve značajnije mjesto. Brojni domaći i svjetski simpoziji i kongresi u proljeće i pogotovo u jesen, jedan su od vrlo važnih faktora financijskog prometa i kvalitetnog produženja sezone. Uzevši sve to u obzir, možemo reći da je turizam kao grana gospodarstva, po svojoj materijalnoj dimenziji, vrlo važna u cijeloj gospodarstvenoj politici države. I ne samo po materijalnom, već i po kulturnom, znanstvenom, sportskom i zabavnom karakteru ponude, tako da turizam postaje sve značajnijim faktorom svih pozitivnih kretanja u društvu.

Turistička sezona 2003., prema pristupačnim podacima Državnog zavoda za statistiku RH, probila je dugo i željno očekivani prijeratni promet. Naime, samo do kraja rujna ove godine, turistički promet s 8,3 milijuna gostiju i 46 milijuna noćenja

dostigao je i premašio za sedam posto promet iz 1990. godine. Ovaj promet je značajan još više stoga što je takav rezultat postignut prvi puta nakon Domovinskog rata i s 24 posto manje hotelskih smještajnih kapaciteta od 1991. na ovamo, što je znak velikog napora svih turističkih djelatnika od hotelijera, preko privatnih iznajmitelja svojih smještajnih kapaciteta, putničkih agencija i ugostitelja.

stičkim uslugama, moramo priznati da su cijene usluga više nego u nekim drugim susjednim mediteranskim turističkim zemljama. No, tu moramo imati na umu da je Hrvatska danas, na europskom tržištu turističkih usluga, tražena destinacija, hoteli se jedan za drugim obnavljaju, stječu zvjezdicu po zvjezdicu više i po svojim sadržajima postaju ozbiljnim konkurentom u visoko razvijenim turističkim zemljama u oko-

MANJAK SMJEŠTAJNIH KAPACITETA:

Činjenica je da su brojni hoteli nakon Domovinskog rata ostali, nažalost, do danas djelomično ili potpuno srušeni, mnogi nisu (dovoljno) obnovljeni, tako da je manjak smještajnih jedinica bio vrlo karakterističan. Na sreću, događa se i ono pozitivno, što se privatni kapital polako ali sigurno ulijeva u sve pore turističkih tokova. Sukladno tim i takvim naporima u tijeku su također nastojanja za promjenom imidža turističke ponude Hrvatske, za razliku od onog prijeratnog, kada je tzv. sindikalni turizam bio na vrhuncu.

Turistički promet je, kažu jedni, značajan još i po tome što je ova poslovna godina u svijetu bila upravo za turizam jedna od najtežih sezona u zadnje vrijeme, a turistička Hrvatska je, kažu drugi, skupa zemlja. Odgovor je: da! Gledajući po turi-

lišu, a u inventivnim ponudama svoje mjesto nalaze sve više one ponude sportskog, kulturnog, pustolovnog, robinzonskog, pa i vjerskog turizma.

NULTI PDV POVEĆAO ZARADU:

Od zasigurno važnijeg interesa je proanalizirati financijsko poslovanje u istome razdoblju, tj. za prvih devet mjeseci 2003. godine. Prema dostupnoj statistici financijskog prometa slažu se i hotelijeri i putničke agencije da im je bolji financijski rezultat omogućila nulta stopa PDV-a (poreza na dodanu vrijednost). Naime, za (nažalost, samo) organizirane turističke dolaske iz inozemstva primjenjuje se nulta stopa poreza, na osnovi čega se stiče veća razlika u cijeni i s time omogućavaju veća ulaganja u uređenje i povećanje kvalitete objekata, čiji su rezultati vidljivi prema gore iznijetome.

Slijedeća aktivnost hotelijera i putničkih agencija bila je i jest ulaganje u kadrove, jer bez takve investicije ne mogu se očekivati kvalitetni pomaci u turizmu. U tom smislu je i pokrenuta široka edukacijska aktivnost pod motom »Čovjek, ključ uspjeha u turizmu«.

Dakle, prema dostupnim podacima, financijski rezultat u prvih devet mjeseci je oko 8 milijardi USD, odnosno 3,5 milijarde USD čiste zarade od turizma. Izvor podataka o prihodima i rashodima inozemnog turizma je HNB (Hrvatska narodna banka), koja čini procjenu na temelju anketa o potrošnji.

Kako se došlo do ovih podataka? U svrhu analize relevantnih statističkih podataka primijenila se tzv. metoda satelitske bilance koju za svoju statistiku koristi oko 160 turističkih zemalja, a metodologiju izrade provodi WTTC (World Travel & Tourism Council). Model satelitske bilance turizma je sagledavanje ukupnog učinka turističkih putovanja i različitih oblika potrošnje vezanih uz turizam na ukupno gospodarstvo zemlje. Ali, iznos od oko 8 milijardi USD na ukupni učinak od turizma u zemlji vrlo je teško izmjerljiv, zapravo temeljen je više na procjeni, nego li na nekom faktički mogućem mjernom predlošku. No, neto priljev od turizma moguće je locirati kroz HNB.

Prema iznijetim statističkim podacima, daljnja analiza pokazuje da je u prvih devet mjeseci prosječna dužina boravka gostiju iznosila je 5,5 dana, uzevši u obzir ne samo

odmorišni, već i poslovno-urbani, kongresni, izletnički, lovni itd. turizam, a ukupni promet ostvaren po gostu je prosječno oko 930 USD, odnosno neto prihoda po gostu oko 400 USD. Unutar ovog prosječnog iznosa priljeva po gostu podrazumijeva se sav priljev ostvaren kroz usluge smještaja, prijevoza, prehrane, zabave, izleta, sporta, kulture, te kupovine razne druge robe. Jednom riječju, svaki je od ovogodišnjih 8,3 milijuna gostiju ostavio u Hrvatskoj prosječno oko 170 USD dnevno. Takav priljev od turističke djelatnosti vrlo je značajna stavka za svaku zemlju i njeno gospodarstvo. Tim slijedom stiče se i pravo na gospodarsko-granski prioritet u tretmanu. Nakon ovih podataka o turističkim kretanjima u Hrvatskoj u 2003. godini (nije mi bila namjera opterećivati čitateljstvo mnogim brojkama i postocima) treba reći da projekcija za 2004. godinu nije loša, blago rečeno, jer povećanje smještajnih kapaciteta na Jadranu napreduje iz dana u dan, kako hotelskih, tako i privatnih, pa možemo s optimizmom, ali ne i skrštenih ruku, čekati sljedeću turističku sezonu.

Jedan mi je kolega iz inozemstva nedavno rekao: »Pa, Jadran vam se pretvara u betonjaru.« Zaista, Jadran se zamjetno pretvara u veliku gradbenu zonu, grade se privatne kuće, apartmani, pansioni (što smo od uvijek i željeli), obnavljaju se stare hotelske ljepotice, marine, kampovi itd. kako bi 2004. godinu mogli dočekati s uslugom više, sa zvjezdicom više, i u cijeni s eurom više. ■

Nijemci najbrojniji

Analizirajući fizičke pokazatelje turističkog prometa u Republici Hrvatskoj u prvih devet mjeseci 2003. godine, ukupni broj gostiju koji su ove godine posjetili Hrvatsku je oko 8,3 milijuna, index 2003/1990. je 107,8 posto. Tako možemo konstatirati da je zastupljenost domaćih gostiju bila 1.207.155 turista (ili 17,1 posto), index 2003/1990. je 40,38; zastupljenost stranih gostiju 7.036.898 turista (ili 85,35 posto), index 2003/1990. je 151,22. Na rang-listi po interesu za turizam u Hrvatskoj u 2003. godini i po broju gostiju bili su na 1. mjestu gosti s tržišta Njemačke (1.455.793 turista ili 17,65 posto), na drugom mjestu s tržišta Italije (1.153.993 turista ili 14 posto), na 3. mjestu s tržišta Slovenije (894.177 turista ili 10,85 posto), na 4. mjestu s tržišta Češke (693.819 turista ili 8,41 posto), na 5. mjestu s tržišta Austrije (666.186 turista ili 8,1 posto), na 6. mjestu s tržišta Mađarske (345.735 turista ili 4,2 posto), na 7. mjestu s tržišta Poljske (233.004 turista ili 2,8 posto), na 8. mjestu s tržišta Francuske (208.347 turista ili 2,52 posto), i tako redom.

Još je značajno spomenuti da je s tržišta Srbije i Crne Gore bilo 17.811 turista ili 0,21 posto (index 2003/2002. je 176,47 posto). Ostale analize po osnovi broja turista i korištenih noćenja, po vrsti smještajnih kapaciteta ili po tipu interesnih turističkih sadržaja, možda drugom prilikom.

Bunjevačko-šokački Hrvati (13.)

Pacta conventa 1102.

Povjesničari se spore oko naravi i sadržaja ovoga ugovora. Vode se i rasprave oko koristi ili štete takovog ugovora za Hrvate. No, općenito se prihvaća da je dvanaest rodova hrvatskog plemstva sklopilo takav ugovor s mađarskim kraljem. Time je Hrvatska kraljevom osobom bila vezana za Ugarsku, ali je sačuvala svoju državno-političku samostalnost, izraženu u zasebnoj krunidbi za hrvatskog kralja, zasebnom saboru, u osobi bana ili hercega kao kraljeva namjesnika, u zasebnom porezu, novcu i vojsci. Takovi ugovori su bili u praksi toga vremena.

To je početak stvaranja feudalnog društva. U to vrijeme još ne postoji današnji pojam naroda i nacije. Postojao je samo politički narod u organiziranom plemstvu i kleru, a pučanstvo, kmetovi, seljaci, nisu ulazili u taj sastav. Nije postojao ni današnji pojam države, pogotovo ne nacionalne. Onda se nije pitalo iz kog si naroda ili države, već iz kog si kraljevstva i kojeg staleža.

SAVEZ S MAĐARIMA: Bilo je više razloga zašto su pojedini narodi ili kraljevstva ulazili u takove nagodbe, saveze i ugovore. Hrvati su izgubili posljednjeg svoga kralja iz vlastite dinastije, pa su morali, po ondašnjem običaju, potražiti drugu kraljevsku kuću, koja je bila s njihovom u srodstvu, a to je bila Ugarska.

Od nekadašnje moći hrvatskog kraljevstva, kao na primjer za kralja *Tomislava* ili *Petra Krešimira*, ostalo je vrlo malo. Oslabljenom kraljevstvu prijetile su okolne sile ili kraljevstva. Unutrašnje borbe među plemstvom su učestale, a Bizant, pape i Venecija su imale jasno izražene interese i namjere da se ozbiljno upletu u hrvatska pitanja. U takovim prilikama morao se je tražiti zaštitnik ili saveznik na koga se može u svako doba ozbiljno računati. Hrvati su se odlučili za Mađare. Teško je, iz ove povijesne distance, prosuditi da li je bilo i drugih rješenja. Također je nemoguće sa sigurnošću reći tko je od toga imao više koristi ili štete.

Feudalno društvo je staleško društvo, koje je stvorilo svoje norme ponašanja u politici i svagdašnjem životu. Stoga nam povijest onoga vremena bilježi uglavnom ono što se je dešavalo u plemstvu, a malo nam je zapisano o životu kmetova, seljaka i pučana. Ugarsko-hrvatski kraljevi redovito su se ženili strankinjama. Tim putem su se stvarale rodbinske veze s drugim kraljev-

skim kućama, a to je pružalo šansu da se ovlada i tim kraljevstvima. Tako su se zaručivala djeca kraljevskih kuća u najranijoj mladosti, dječaci i djevojčice od pet, pa čak i od jedne godine. Sklapani su političko-interesni brakovi. Toga su se držali i svi plemići, pa je bila prava rijetkost, čak sablazan, da koji plemić oženi seljanku, ili bilo koga iz nižeg staleža. Takove ženidbe su bile interes, ali i dvosjekli mač, jer se iz istog razloga moglo izgubiti kraljevstvo ili veliki posjedi. Stoga će mađarsko-hrvatsku krunu, nakon smrti posljednjeg *Arpado-vića* (1301.), nositi kraljevi iz drugih kraljevskih kuća: *Anžuvinci*, *Luksemburžani*, *Jagelovići* i *Habzburzi*.

Feudalno društvo je bilo oličeno u osobi kralja, visokog plemstva i klera. Kralj je imao svoj dvor, svoje dvorjane, koje je sam birao i svoja prava. Politički je bio gospodar svega kraljevstva, a ekonomska moć je bila podijeljena između njega i plemstva kao i sudska vlast. Tako ustrojeno društvo je nosilo u sebi i određene tenzije, koje su često bile uzrokom netrpeljivosti i građanskih ratova. I vojna moć je bila podijeljena. Kralj je imao svoju vojsku, a plemići svoju. Tri tenzije su bile najčešće: borba za prijestolje, borba kralja s velikašima i pobune kmetova protiv plemstva.

BORBE ZA KRUNU: Zbog mnogobrojnih ženidbenih veza nije uvijek bilo jasno tko ima pravo na krunu. Ispočetka običajno pravo, a kasnije i pisano, određivalo je nasljednika kralja. U pravilu je to bio najstariji sin kraljev, ali to se nije uvijek poštivalo. Ako kralj nije ostavio muško potomstvo, u obzir je dolazio najbliži i najstariji kraljev rođak. Žene, bar u početku, nisu imale to pravo. Zbog svega toga dešavalo se da pretendenta ima više. Nastajale su ogorčene borbe. Svatko je branio svoga štićenika. Nisu se birala sredstva u tim okršajima. Bilo je trovanja, sakaćenja, zatvaranja i proganjanja protivnog kandidata. Nastajali su višegodišnji građanski ratovi. Plemstvo je često bilo podijeljeno između dva ili više kandidata. U sukob se često miješao i papa i izricao presude, koje se nisu uvijek uvažavale. Miješali su se u te sukobe i primasi, biskupi, opati i poglavari moćnih redova. Dešavalo se više krunjenja, na različitim mjestima, od različitih biskupa, premda je nadležan bio ostrogonski nadbiskup-primas. U to su se miješali, dakako, i susjedni kraljevi, naročito oni koji su bili rodbinski vezani, ili su kod sebe

Danas se potežu neka već odavno znanstveno razjašnjena pitanja i stvaraju nove konstrukcije. Stoga smatramo da danas nije potrebno ništa više dokazivati o nacionalnoj pripadnosti Bunjevaca i Šokaca. To jednostavno nema smisla. No, potrebno je poučavati i objašnjavati. Naime, pola stoljeća je to bila zabranjena ili neželjena tema.

Piše:
Josip
Temunović

Hrvati izabiru Kolomana kraljem 1102.

imali nekog kraljevića kao taoca. Ponekad su ti građanski ratovi za krunu koštali ogromno bogatstvo, a sirotinju dovodili do potpune bijede i gladi, a ovo do zaraznih bolesti i epidemija, koje su desetkovale pučanstvo.

Velike unutrašnje neredi i sukobe izazivali su i sukobi između kralja i plemstva. Kralj nije uvijek bio i najmoćniji i najbogatiji u svome kraljevstvu. Zbog različitih okolnosti pojedini plemići ili rodovi plemića stekli su ogromno bogatstvo i veliku političku moć. Kralj je želio sve veću moć, a plemstvo je stalno tražilo sve veća prava. Zbog toga je dolazilo do nemilih sukoba i ratova, što je štetilo općem blagostanju.

Treća unutrašnja napetost u kraljevstvu, koja je također dovodila do ratnih sukoba, bio je sukob feudalaca i kmetova. Položaj kmetova je općenito bio veoma težak. U oba, gore navedena sukoba, kmetovi su uvijek najviše ispaštali. Stoga su bile česte pobune lokalnog, ili općeg značenja.

Nastavit će se

Kako je umirao moj narod (9.)

Prognanici iz Nikinaca

Popis iseljenih obitelji i osoba sa teritorija župe Nikinci i filijale Platičevo od početka ratnih sukoba 1991., do 31. 12. 1995. godine.

Nikola Maglić, četiri člana obitelji, 2. Nikola Nikić, dva člana obitelji, 3. Ivo Kojadin, sedam članova obitelji, 4. Kojadin Drago, tri člana obitelji, 5. Mirko Nemeš, pet članova obitelji, 6. Josip Begić, dva člana obitelji, 7. Ilonka Obrovac, tri člana obitelji, 8. Pavao Rajković, jedan član obitelji, 9. Zvonko Dragičević, četiri člana obitelji, 10. Ivan Regušić, pet članova obitelji, 11. Ante Pućo, tri člana obitelji, 12. Mirko Ratar, četiri člana obitelji, 13. Petar Dražić, tri člana obitelji, 14. Nikola Jurković, šest članova obitelji, 15. Zdravko Jurković, četiri člana obitelji, 16. Krešimir Bumba, pet članova obitelji, 17. Josip Juhas, tri člana obitelji, 18. Marko Bumba, četiri člana obitelji, 19. Marjan Raužan, četiri člana obitelji, 20. Tomislav Bogović, dva člana obitelji, 21. Željko Turkalj, dva člana obitelji, 22. Zrinko Štefanac, jedan član obitelji, 23. Zvonko Štefanac, tri člana obitelji, 24. Petar Kukrika, dva člana obitelji, 25. Marija Nikić, jedan član obitelji, 26. Ivan Vatić, dva člana obitelji, 27. Mile Magdić, tri člana obitelji, 28. Marija Bodor, jedan član obitelji, 29. Stipa Magdić, jedan član obitelji, 30. Pavap Bogović, dva člana obitelji, 31. Pavao Polak, dva člana obitelji, 32. Ivan Polak, četiri člana obitelji, 33. Mijo Mulac, dva člana obitelji, 34. Ivan Turkalj, četiri člana obitelji, 35. Nikola Mesić, četiri člana obitelji, 36. Petar Milobara, dva člana obitelji, 37. Miša Kurcinak, dva člana obitelji, 38. Franjo Pap, četiri člana obitelji, 39. Franjo Tot, pet članova obitelji, 40. Justin Stanko, četiri člana obitelji, 41. Petar Škulteti, sedam članova obitelji, 42. Luka Korica, pet članova obitelji, 43. Ivan Mrdeža, četiri člana obitelji, 44. Vidosav Vuković, pet članova obitelji, 45. Mijat Špehar, dvanaest članova obitelji, 46. Zvonko Špehar, dva člana obitelji, 47. Milorad Rako, tri člana obitelji, 48. Nikola Prentašić, sedam članova obitelji, 49. Andrija Polak, četiri člana obitelji, 50. Zdenko Žalac, četiri člana obitelji, 51. Marko Ivanić, jedan član obitelji, 52. Kata Šnajder, jedan član obitelji, 53. Mijo Šamu, jedan član obitelji,

54. Dragan Marković, dva člana obitelji, 55. Josip Šalamon, dva člana obitelji, 56. Slavko Katafaj, tri člana obitelji, 57. Leon Garić, tri člana obitelji, 58. Josip Lakaj, jedan član obitelji, 59. Petar Nikić, tri člana obitelji, 60. Mika Turkalj, šest članova obitelji, 61. Elizabeta Pap, jedan član obitelji, 62. Ivan Butigan, deset članova obitelji, 63. Ivan Turkalj, tri člana obitelji, 64. Mihal Kariko, dva člana obitelji, 65. Veronika Šalamon, dva člana obitelji, 66. Mijo Radoš, sedam članova obitelji, 67. Marko Barač, sedam članova obitelji, 68. Marjan Devald, četiri člana obitelji, 69. Nikola Bosiljkov, četiri člana obitelji, 70. Ivan Štimac, šest članova obitelji, 71. Ivan Kalužnik, četiri člana obitelji, 72. Josiž Došen, četiri člana obitelji, 73. Stipa Bićanić, šest članova obitelji, 74. Mile Bićanić, šest članova obitelji, 75. Mirko Rukavina, tri člana obitelji, 76. Ante Bićanić, četiri člana obitelji, 77. Marko Bićanić, sedam članova obitelji, 78. Ivan Andrašek, četiri člana obitelji, 79. Mile Buićanić, šest članova obitelji, 80. Nikola Klajn, šest članova obitelji, 81. Toma Šekrest, šest članova obitelji, 82. Vlatko Lončar, četiri člana obitelji, 83. Antun Bosiljkov, četiri člana obitelji, 84. Marjan Bosiljkov, šest članova obitelji, 85. Marko Hodak, šest članova obitelji, 86. Filip Hodak, dva člana obitelji, 87. Franjo Paroci, tri člana obitelji, 88. Stipa Močilac, tri člana obitelji, 89. Mato Krpan, četiri člana obitelji, 90. Ivan Bosc, četiri člana obitelji, 91. Zoran Došić, četiri člana obitelji, 92. Ivan Kromek, pet članova obitelji, 93. Stefaniya Mujić, dva člana obitelji, 94. Antun Štimac, dva člana obitelji, 95. Nikola Došen, jedan član obitelji, 96. Mara Damjanović, jedan član obitelji, 97. Đuro Hodak, osam članova obitelji, 98. Gizela

»Ova (moja) knjiga je slika; riječu (i mojom), fotografijom (i mojom) i dokumentom (i mojim) satkanog dramatičnog i krvavog mozaika o stradanju (i mog) Naroda (i moje) i katoličke Crkve u koju je utkana (i moja) mala ljudska i svećenička sudbina, ali istovremeno (i manje) i slika moga stradanja, koje je utkano u sudbinu mog naroda i moje Crkve.«

Piše:

Marko Kljajić

Nikinačka filijalna crkva u Platičevu

Požega, tri člana obitelji, 99. Vlado Hodak, pet članova obitelji, 100. Zvonko Desak, jedan član obitelji, 101. Draga Došen, jedan član obitelji, 102. Ivan Došen, dva člana obitelji, 103. Marko Hodak, šest članova obitelji, 104. Imre Virag, tri člana obitelji, 105. Vlado Bosiljkov, četiri člana obitelji, 106. Marija Šarić, jedan član obitelji.

Sve obitelji su se iselile u Republiku Hrvatsku, osim obitelji Ivanić i Šamu.

Blagdani i običaji

Božićnjak

Piše: Alojzije Stantić

*Od badnjeg
dana do
Bogojavljenja,
božićnjak je
misto u
pročelju
astala, prid
njim se
zajednički
mole prija ila,
pivaju božićne
pisme, a i gosti
ukućanima
prid njim
čestitaju
božićne
blagdane*

Dana 16. prosinca otvorena je izložba božićnjaka u vestibulu varoške kuće. Ko i do sad i ove godine je izložbu priredio Etnografski odjel Instituta »Ivan Antunović«, koji je na se priuzo brigu da i ove godine potakne vridne reduše, koje poštivaju starinu, da ispeku makar jedan božićnjak, izgledom »za prid kuma«, koje će ko i do sad toliki gledači zagledat i divit se toj narodnoj rukotvorini.

Šicanja radi: prije godinu dana naš božićnjak, kojeg je ispekla Tavankučanka *Lozika Stantić* rođ. Matković a okitila ga zajedno sa sestrom Janjom Matković, bio pridstavljen na svitskoj izložbi obrednog peciva u najvećem muzeju kruva na svitu, u nimačkom Ulmu. Rad velike etnološke vridnosti naš je božićnjak, na naša dika, dobio počasno misto med izlagačima, jel je na njemu okićenim ticama (figuricama od tista) prikazana lipa pripovitka etnografskog i teološkog značenja, kojim se diče Bunjevci, jel ni jedan drugi narod ne peče ovako pecivo.

Rad velike teološke vridnosti i ove godine će najlipči božićnjaci s ove izložbe bit darivani svojim crkvama da s njim okite oltar.

POVIJEST: U Podunavlju, najviše nji u Bačkoj ograničenom Tisom, žive Hrvati Bunjevci katoličke vire, koji su se kadgod većinom bavili zemljodilstvom. Isповidanje vire je sastavni dio njegov duhovnog života, a sve do početka XX. vika, kad su počeli zidat seoske i salašarske crkve, većina salašara su virski život isповidali u obitelji il zajednički pod atarskim križovima, a samo su po niki i s vrmena na vrime sudilovali u crkvi u virskim obredima. Po kanonu je onda, ko i dana, važilo da virnik mora nediljom i zapovidanom blagdanom otić u crkvu na svetu misu, ako do nje mož stignit pišće za manje od jedan sat. Kako su sve do posli I. svitskog rata većini salašara crkve bile dobrim dalje, a katkad je čak i na parasičkim kolima bilo teško doć do nji, onda su većina čeljadi viru često i zajednički isповidali pod atarskim križom. Naši stari su atarske križove podizali razumno, da iz najdaljeg salaša do najbližeg križa pišće mož stignit za manje od po sata.

Da božićne blagdane proslave

Tavankučanka Lozika Stantić-Matković prid božićnjakom kojeg je ispekla i sa sestrom Janjom Matković okitila za svitsku izložbu u Ulmu

što svečaniye, a radost te proslave dožive i članovi obitelji koji rad bilo čeg nisu mogli otić do crkve, bunjevačke reduše su se dositile da najlipči božićni kolač okite prizorom kaki se viđa u crkvenom Betlehemu. Po adetu na Božić i Uskrs ilo se ide čistim brašnom i mlikom zakuvanim, s velikim ispečenim pletenim kolačom. Od najlipčeg kolača su napravile božićnjak koji je u obitelji u sridištu proslave Isusovog rođenja, božićnjak je u obliku kruva utilovljen Isus, baš ko što narod piva u poznatoj svetoj pismi: *Sada, dragi Božiću naš, u obliku kruva bivaš. Ničice padamo, tebi se klanjamo.*

KICENJE BOŽIĆNJAKA: Božićnjak reduše kite strpljivo od tista napravljenim ticama (figura ma iz breskvasnog tista), paštre se da na njemu što virnije prikažu misto u volarici (staja za goveda) di je Majka, izmed nji je u kolivki mali us, a oko nji poređana domaća živina (životinje) koja se onda zatekla u volarici da je zagriju za novorođenca: magarac, ovce i volovi. Zvezda repatica natakuta na vrv štačića daje potokaz za tri kralja, koji su pošli da se poklone novom Kralju. Prid takim prizorom s okolišom, Betlehemom, u crkvama virnici izmole svoje molitve, dok dica uživaju gledat nesvakidašnji prizor. Bunjevački božićnjak-betlem je drugačiji od crkvenog Betlehema,

na njemu su reduše Isusa ticama okružile svojim salašarskom domaćom živinom, osim konjom koji je simbol oholosti. Na božićnjaku mož vidit pilež iz avlije: pivca, kokoške, piliće, nasadenu kvočku (kvočka na jajima), guske, pučka i pučku; krmaču s parsicima; raspivanu ševu nad kamarom sina; volara s ujarmljenim volovima, čobana koji nosi jagnje na dar... Salašarima koji su se nuz ratarstvo bavili i vinogradarstvom reduše su božićnjak okitile s evenkom (nikoliko lipi grozdova na lozi) i vinskim buterom.

Na božićnjaku poređaju i pet ruža, koje su znak pet Isusovi rana zadobijeni na križu.

Od badnjeg dana do Bogojavljenja, božićnjak je misto u pročelju astala, prid njim se zajednički mole prija ila, pivaju božićne pisme, a i gosti ukućanima prid njim čestitaju božićne blagdane. I reduše čestitaju Božić jedna drugoj, zagledaju božićnjak, a spritnije podučavaju druge ovoj jedinstvenoj narodnoj rukotvorini.

Potičem ženske sklone poslovi ma reduše da pogledaju ovu izložbu koja ji mož navest da se i one oprobaju u pečenju i kićenju božićnjaka, jel dok ga ne proba napraviti ne zna dal ima dara za pravljenje tica, koje zahtijavaju sklonost vajarском oblikovanju. ■

U susret Božiću

Vrijeme slavlja i vjere

Piše: v.lč. mr.
Andrija Kopilović

Možemo ostati bez svega što smo pripremali, možemo biti bez bora i sjaja svijeća, možemo ne vidjeti na televiziji i ne čuti na radiju sve što je pripremljeno za Božić, ali važno je da samo jedno primijetimo, a to je da noćas Isus dolazi k nama i da želi našu smrt pretvoriti u život, naše krivice u oprostjenje, našu bolest u zdravlje, naše gubitke u ponovne dobitke

Nalazimo se u predbožićno vrijeme. Božić je pred vratima. Pripreme su u toku. U želji da bih što bolje odgovorio izazovu ovoga časa i specifičnosti ovogodišnjeg Božića, dijelom ovog svog razmatranja poslužiti ću se tekstom svog prijatelja i kolege prof. *Ivančića* iz jednog njegovog razmišljanja da bi to, uz neke promjene podijelio s vama kao poruku.

Evo prvo malo »romantičnog« uvoda.

PREDBLAGDANSKA RADOST: Priprava za Božić nosi u naručju draž djeteta, nježnost života i srdačnost majke. Poput dugo očekivane nade polako ulazi u naša podneblja. Na selu i u gradu ljudi se pripremaju, kite borove, pripremaju dobra jela. Posvuda je u zraku miris nečeg neobičnog, dražesnog i blagdansnog. Ljudi su prezauzeti poslom. Treba urediti kuću, treba urediti dvorište, treba se potruditi da na stolu tih dana bude obilje jela... U zraku se već čuju melodije Božića. U srcu trepere pričanja djeđova i pradjedova o božićnim običajima, a u očima djece iskri se pitanje upućeno roditeljima što je to Božić ili što će to mali Isus njima donijeti na dar. Djeca će se veseliti iskričavosti svijeća, nakitu na boru, ljepoti božićnog drvca. Treba sve to dobro pripremiti, jer je rođendan Isusa iz Nazareta. On je naš Bog i Spasitelj. Već trinaest stoljeća naš narod je vjeran njegovu evanđelju i Crkvi. Sva kultura i duša našeg naroda odiše Isusovim duhom. Za njega su ljudi davali živote, a on je čuvao naš dom. Narod je oko njegova rođenja spleo bezbrojne običaje i puno priča. U njih su se utkale raskošne pjesme, koje su izišle iz izvora srca, dobre volje vjernog naroda. Sve je puno srdačnosti kojom ljudi žele izreći radost i oduševljenje što je Bog htio biti čovjekom.

U ponoć će zvoniti zvona, teško će se ljudi moći othrvati, pa i oni koji nikada ne idu u crkvu, da ne odu na polnoćku. Orgulje će

zasvirati, vinut će se pjesma iz svih grla, svi će ljudi u crkvama osjećati kao da su jedno tijelo i jedna duša, a svećenikov pozdrav, njegova propovijed i sve u skladu s pjesmom dočarat će ljepotu Isusovog rođenja, čarobnost božićnih običaja, i radost što smo tu, te što imamo čast živjeti u obiteljima koje je svojim pohodom posvetio Božji Sin.

NEIZVJESNOST RASPUSTA:

Međutim, našu stvarnost opterećuju ovog Božića dvije stvari. Prvo je jedan neželjeni nesporazum koji se dogodio baš u životu najmlađih, školske djece, u nesporazumu oko zimskog raspusta. Još prošle godine Vladina Komisija za vjersku nastavu u školi uputila je Premijeru, Vladi i nadležnim Ministarstvima molbu u ime svih Crkava i vjerskih Zajednica da zimski raspust školske djece obuhvati slavljenje Božića po oba kalendara. Ne radi se o pravu da se Božić slavi ili ne slavi, nego da se školski kalendar tako uredi da u zimskom raspustu bude slavljenje Božića. Nažalost, odgovori su se na ovo pismo i apel, oglušili. Dana je »sloboda« da se svaka škola sama opredijeli za zimski raspust. Izgleda da se je u »demokraciji« precijenilo. Škole su donijele svoj kalendar prebrojavanjem vjerske pripadnosti svojih učenika. Tako je nastao novi, neželjen razdor. On nas boli i opterećuje. Škole su se uspjele dogovoriti još u vrijeme Miloševićeve diktature, a sada ova bolna činjenica. Od škole do škole, od kraja do kraja, razlike i to sada već ispolizirane. I opet na štetu općih ljudskih prava i unatoč što su se Crkve i vjerske Zajednice tolerantno složile, netko nas »želi« razdvajati.

DA SLAVLJE NE ZASJENI ISUSA: Kad, završi slavlje, izbljedi ljepota naših odijela i haljina, legne umor na oči i bića, polako postanemo siti svega, jer osjetimo da još nešto manjka. Kao da ispod svih tih slavlja i ljepote Božića čeka još netko da dođe k nama, a mi kao da mu ne znamo otvoriti vrata. Ovog Božića Isus iz Nazareta kuca na

tvoj dom i tvoje srce. Pita te znači li on nešto u tvome životu, smije li k tebi svratiti i smije li se nadati da ćeš povjerovati da je on Gospodar svijeta, i da je u njegovim rukama sudbina tvoje budućnosti. Želi ti doći da te pita smije li izliječiti tvoje bolesti, smije li u tvojoj obitelji napraviti mir, slogu i donijeti blagoslov. Isus želi danas doći i upitati te jesi li svjestan tko te je stvorio i poslao u svijet, jesi li svjestan tko može obrisati svu krivicu tvojih grešaka, uvreda i zloča. Isus te pita jesi li svjestan, da u njegovim rukama leži sudbina tvoje kćeri i sina, sudbina tvoga braka i tvoga posla. Isus će doći i gledati ima li ljudi koji su u našem narodu svjesni da je u Božjim rukama naš život i sudbina. Naša zemlja i naša budućnost. Kao nekoć u Betlehemu kucat će i ovih dana na sve prozore i vrata, molit će da smije ući, ali može se dogoditi da ćemo svi biti prezaposleni oko stolova, oko bora, oko svoje garderobe, oko kupovanja pića, oko razgovora, pjesme, dogovora i neke nutarnje sreće. Htio bih se nadati da nećemo promašiti bitno u ovom slavlju Božića. Volio bih znati da nismo ovog Božića ostali prazni, hladni, nemoćni da nas pohodi Bog, i da nam udijeli sreću koja znači život u nedogled.

Možemo ostati bez svega što smo pripremali, možemo biti bez bora i sjaja svijeća, možemo ne vidjeti na televiziji i ne čuti na radiju sve što je pripremljeno za Božić, ali važno je da samo jedno primijetimo, a to je da noćas Isus dolazi k nama i da želi našu smrt pretvoriti u život, naše krivice u oprostjenje, našu bolest u zdravlje, naše gubitke u ponovne dobitke. Ispod slavlja, ispod iskričave radosti i ljepote dolazi on. Svake godine iznova se navraća u naša podneblja, kuca na vrata i pozdravlja nas na ulici, u kući, u crkvi. Sada je naš trenutak, Bog će doći na naša vrata, zagledati se u naše oči i pitati nas da li ga volimo i primamo. Možemo ostati bez svega, ali ne bez Boga i budućnosti. ■

Prijedlog tjedna

August Šenoa
ČUVAJ SE
SENJSKE RUKE(Izdavačko knjižarsko poduzeće
Mladost – Zagreb 1972.)

Roman »Čuvaj se senjske ruke« tiskan je prvi puta u »Vijencu« 1875. godine, s oznakom »Izvorna historična pripovijest«. Roman je prvi puta pretiskan u knjigu u prvom svesku Šenoinih »Sabranih spisa« koji su počeli izlaziti 1876. godine. U ovom romanu Šenoa se u sve-

mu, osim u ljubavnim fabulama, držao historijskih podataka. Prikazujući imenovanje baruna *Josipa Rabate*, njegov dolazak u Senj i njegovo vladanje, Šenoa se drži dokumenta. U pogovoru izdanju romana iz 1876., Šenoa među ostalim piše: »Mene je ta uskočka epizoda silno dojmila, kad, čitajući našu povijest, naiđoh na nju, te smjesta odlučih izraditi ju poput novele. Stoga stadoh odmah kupiti historičko gradivo, te tražit i potrebne potankosti«.

Radnja romana događa se u 17. stoljeću kada je carski povjerenik, barun Josip Rabata poslat u Senj. Misija baruna Rabate bila je da kazni uskočke vođe i da pohvata mletačke podanike, Dalmatince, koji su bili utekli u Senj. Stigavši u Senj, barun Rabata je najprije htio da uništi one uskoke kojima su glave tražili Mlečani. Senjski biskup *Markantuna de Dominis* prikazan je u romanu kao ambiciozan i prevrtljiv čovjek. Po rodu Rabljanin, mletački podanik, Dominis je bio

odgojen u Italiji i na uskoke je gledao kao i svi Mlečani. Kad je bio imenovan senjskim biskupom, stao je odmah raditi na tome da se riješi pitanje uskoka. Poslije Rabatine smrti Dominis se nije usudio ostati u Senju, jer su mu uskoci prijetili smrću. Postao je splitskim nadbiskupom, a kasnije je došao u sukob s rimskom crkvom, te mu je prah nakon smrti kao krivovjercu spaljen. Ličnost *Antonija Capagrossa*, kao i ličnost *Crnog Nike*, Šenoa je izgradio na osnovu *Kukuljevićeve* »Povijesti grada Senja«, a također je i lik *Juriše*, kojeg talijanski dokumenti nazivaju *Juriša Hajduk*, Šenoa izgradio na osnovu historijskih dokumenata. Osim mladih čitatelja, ovaj Šenoin roman zainteresirat će i one čitatelje koji se žele upoznati s borbom nepomirljivih uskoka protiv dominacije mletačke republike.

Realist *Honoré de Balzac* svoje romane nije lišavao romantizma, ugledao se na *Waltera Scotta*, te njegovu metodu pisanja povijesnih romana prenosio na opisivanje suvremenog društva. Njemačka književnost 19. stoljeća dominantno je romantička. Englezi, uspoređujući realiste *Thackeraya* i *Dickensa*, u *Dickensa* prepoznaju neke postupke romantičarske škole. Hrvatska književnost tada je tek tražila putove do svoje čitateljske publike, vodeći borbu s njemačkim jezikom na sjeveru Hrvatske, a s talijanskim jezikom duž cijele hrvatske obale. August Šenoa, snagom i privlačnošću svoje literarne poruke, uspio je u takvim uvjetima zainteresirati široku čitateljsku publiku za hrvatsku literarnu riječ. Čitavo jedno razdoblje hrvatske književnosti naziva se njegovim imenom – Šenoino doba.

Z. S.

Pips chips & videoclips
»DRVEĆE I RIJEKE«,

Dan Mrak / Menart, 2003.

Skupina Pips, Chips & Videoclips je jedinstvena pojava na hrvatskoj glazbenoj sceni. Oni su istovremeno stilski raznovrsni, tematski provokativni i vizuelno atraktivni, te tako čine primjer pravog modernog pop sastava. Posljednji, peti po redu, album ovog sastava naslovljen je »Drveće i rijeke«.

Ovaj album je najavljivan kao puno mirniji i intimniji od njihovih prethodni-

ka, mada je bend već na prethodnom albumu »Bog« iz 1999.-te godine ukazivao na takvo stilsko preusmjerenje. Danas Pipsi zvuče daleko zrelije, što

ukazuje na smislenost njihova djela, pri čemu svega ističući progresivni identitet njihova stvaralaštva. Treba naglasiti i činjenicu da je album »Drveće i rijeke« mik-sao Dave Fridmann, poznati producent čiji glavni štićenici, Flaming Lips i Mercury Rev, predvode novi val autorske pop glazbe u svijetu. Album otvara prekrasan instrumental »Dobro«, prezentirajući bogato aranžersko i instrumentalno restrukturiranje, a nastavlja se »Susjedima«, glazbenom predstavom jazz senzibiliteta, s kasnijim bučnim, tipično svadbaškim ispadom. Tu je još i pjesma u rundekovskom maniru »Baka Lucija«, mračni klavirski intro u »Vjetar«, te jednostavno krasna i potpuno ljetna »Mrgud, gorostas i tat«. »Bajka« je možda, glazbeno najzanimljivija – sadrži i čelo, puhače i klavir i iz trenutka u trenuatak prebacuje se iz atmosfere mira u nestabilnost, a nakon nje dolazi ljubavno remek djelo »Porculan«. Utjecaj novih suradnika donosi još tri instrumentalna (»Lula s dedom«, »Glavom pod vodom«, »Spava«), a prije posljednjeg, album zatvara stadionski primjenjiva pjesma »2x2«. Osobno meni najupečatljivija je pjesma »Kako funkcioniraju stvari«, koja ugošćuje Yayu, ženu frontmena skupine Dubravka Ivaniša.

Pips, Chips & Videoclips svojom karijerom pokazuju kako je moguće izdići se iznad uskih okvira sredine u kojoj su nastali i stvarati glazbu na svjetskoj razini. Neosporni profesionalizam na svim poljima donosi ovoj skupini status najvećeg zagrebačkog benda devedesetih.

D. B. P.

Vijesti

»Ris« Augustina Juriga

U prodaji se pojavila nova fotomonografija žetelackih radova »Ris« čiji je autor *Augustin Juriga*. Na fotografijama su predstavljeni događaji s »Dužijance«, završne svečanosti nakon žetve. Uz brojne fotografije s takmičenja risara, fotomonografija sadrži i snimke starih mašina koje su se nekada koristile za rad u poljodjelstvu uz brojne scene dešavanja tijekom tipičnog narodnog običaja bunjevačkih Hrvata »Dužijance«.

Fotografije su praćene kratkim pričama *Zlatka Romića* koje izražavaju specifikum života, rada i kulture bunjevačkih Hrvata. Fotomonografija je objavljena uz pomoć Ministarstva kulture Republike Hrvatske i Skupštine općine Subotica.

Mini festival subotičkih orkestara

Pod nazivom »Nova muzika za Novu godinu« bit će održan mini festival subotičkih orkestara 23. prosinca na komornoj sceni subotičkog Narodnog kazališta. Festival počinje u 16 sati, a ulaz je besplatan. Nastupit će sljedeći orkestri: Čuvari tradicije, Ethnokor, Robert Gyivanovics i njegova grupa, Hagymanyorok, Paniks, Szokos i Earth Wheel Sky Band. Mini festival organizira Skupština općine Subotica, a planira se objavljivanje snimaka s koncerta na kompakt disku i DVD-u kako bi se skrenula pažnja na postojeću world music i etno glazbenu scenu.

Izložba u Galeriji Vinko Perčić

Mladi stvaraoci Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« organiziraju izložbu slika u ponedjeljak, 22. prosinca s početkom u 17 sati. Izložba će biti postavljena dva tjedna.

Izložba božićnih kolača

U vestibulu subotičke Gradske kuće otvorena je 16. prosinca izložba božićnih kolača. Izložbu je organizirao etnografski odjel katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«. Pročelnik etnografskog odjela *Grgo Kujundžić* pozdravio je uvažene goste, gradonačelnika *Gezu Kucseru*, predsjednika IO Skupštine općine Subotica *Arpad Pappa* i čla-

na IO zadužen za kulturu i informiranje *Ildiko Lovas*. Potom je katedralni zbor »Albe Vidaković« pod ravnanjem č. sestre *Mirjam Pandžić* otpjevao dvije božićne pjesme »O Betleheme grade slavni« i »Radujte se

anđeli«, a *Ksenija Šarčević* je recitirala pjesmu *Alekse Kokića* »Moji se dive božanskom čedu«. Mr. *Andrija Kopilović*, predsjedavajući Predsjedništva instituta »Ivan Antunović« govorio je o jedinstvenom fenomenu božićnih kolača. »To je fenomen koji živi u našim obiteljima, a na Badnje večer se događa i kultura i kultura. Božićni kolač je izražaj kulta i kao predmet kulta, božićnjak je simbol vjere i štovanja, jer Krist se otelovljuje u kruhu. Također, na Badnje večer se manifestira i kultura stola, kao i sobe gdje se obitelj sastaje. Kultura življenja treba postati kult da bi se svetkovalo, a stol i božićni kolač simboli su zajedništva. Naši stari su dobro znali što je kultura življenja«, rekao je mr. Kopilović. *Alojzije Stantić* poznavalac etnologije bunjevačkih Hrvata govorio je o teološkoj i etnološkoj vrijednosti božićnih kolača, dok je *Ildiko Lovas* poželjela posjetiteljima izložbe čestit Božić. Sedma izložba božićnih kolača otvorena je do 23. prosinca i može se pogledati od 10 do 19 sati.

Objavljen »Hrvatski povijesni atlas«

U Zagrebu su jučer predsjednik Republike Hrvatske *Stjepan Mesić* i glavni urednik Atlasa Europe *Mladen Klemenčić* svečano prezentirali najsvježije izdanje Leksikografskoga zavoda »Miroslav Krleža«, koje je ujedno prvi povijesni atlas u nakladničkom programu Zavoda, knjigu »Hrvatski povijesni atlas«. Povijesni atlas ima 338 stranica, a sadržaj je podijeljen u pet sadržajnih cjelina: kronološki-prapovijest, srednji vijek, novi vijek, suvremeno doba i dinamika prostora. Atlas je u cjelosti priređen u Leksikografskom zavodu, a otisnut u Grafičkom zavodu Hrvatske. Potpisuju ga priređivači-povjesničar *Krešimir Regan* i kartograf *Tomislav Kaniški*.

Sedmi međunarodni bijenale ilustracije u Beogradu

U Beogradu je navečer 11. prosinca svečano otvoren Sedmi međunarodni bijenale ilustracije. Na manifestaciji je izloženo 1067 radova 2027 autora iz domicilne nam države te autora-ilustratora iz Hrvatske, Brazila, Španjolske, Rumunjske, Nizozemske, Njemačke i SAD.

OBLJETNICA

Ivan Lovrenčić, likovni umjetnik (1917. -2002.)

Zaneseni sanjar među crtačima

Na današnji dan je u Kliničkom bolničkom centru Dubrava u Zagrebu nakon kraće i teške bolesti u 86. godini, minule godine preminuo jedan od najistaknutijih umjetnika crtača hrvatske umjetnosti 20. stoljeća, *Ivan Lovrenčić*. Lovrenčićevi počeci vezani su uz slikovnicu HNK u Zagrebu u kojoj je oslikavao kulise. Odatle ga je put odveo na školovanje u umjetničku akademiju, potom Visoku školu za umjetnost i obrt gdje su mu profesorima bili *Omer Mujadžić* i *Krsto Hegedušić* (crtanje), te *Ljubo Babić* (slikanje) i *Tomislav Krizman* (grafika). Nakon Drugoga svjetskoga rata ponajprije radi u Jadran-filmu (Zagreb) kao scenograf. Od 1950. godine radi kao profesionalni slikar. Na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu bio je profesor cr-

tanja od 1972. do 1978. godine kada je umirovljen. Samostalno je izlagao u Rijeci, Osijeku, Zagrebu, Torontu, Tokiju, Dubrovniku, Splitu, Beogradu, Bruxellesu, i Groždanu. Osim slikarstva, bavio se skulpturom, oblikovanjem uporabnih predmeta u staklu i keramici, te tapiserijom, batikom i obradom gline. Lovrenčićev osebujni opus obiluje crtežima, simbolima mrtvih priroda i lirskih interijera. Nacionalna i sveučilišna knjižnica objavila mu je 1991. godine opsežnu monografiju koja je uokvirila njegov gotovo cjelokupni opus. Zaneseni pjesnik među crtačima, sanjar i vizionar, svestran umjetnik koji je crtež i liniju uzdignuo na najvišu točku kreativnog čina, do posljednjeg je časa surađivao na brojnim grafičkim projektima i izložbama.

NEIMARI KULTURNE BAŠTINE Aleksandar Acev

Hrvatski kazališni pedagog, redatelj i performer *Aleksandar Acev*, koji već gotovo čitavo desetljeće živi i radi u Brblinu (Njemačka) svršio je Školu za primijenjene umjetnosti u Zagrebu, da bi potom bio angažiran u Hrvatskom narodnom kazalištu. Narednih je godina djelao kao performer, koreograf, trener i redatelj razvijajući se kroz suradnju s plesnim i kazališnim trupama iz SAD, Nizozemske, Njemačke, Austrije i Francuske. Od 1992. do 1996. godine studirao je na Akademiji izvođačkih umjetnosti u Amsterdamu (Nizozemska). Od 1997. predavao je Ljetnoj akademiji u Berlinu, gdje je režirao produkcije »Zatvori oči« i »Arhiva 2«. Aleksandar Acev trenutačno predaje scenski pokret i fizičku glumu u Teatarskoj školi »Akademija« i Glazbenoj školi »Hans Eisler« u Berlinu. Acev je nedavno boravio u Novom Sadu, gdje je u okviru festivala »Ogledalizacija« i projekta »Forum za novi ples« u suradnji s Srpskim

narodnim pozorištem na Kamernoj sceni srpskog nacionalnog teatra održao radionicu scenskog pokreta i fizičke glume. Ista je iskustva ponovio u radionicama koje je organizirao u Bukureštu (Rumunjska), Sofiji (Bugarska), Beogradu, Mađarskoj, Austriji, Slovačkoj, Češkoj i Hrvatskoj. Režirao je šest kratkih, jedno-minutnih filmova s sedamdeset i petoro djece iz berlinskih škola. Filmovi su mu inspirirani Ligetijevom glazbom. On sam o tome, za naš tjednik, veli: »To je anti-dječja glazba, bez melodije, bez ritma. Ja sam to izmontirao, pustio im bez tona i onda su to djeca pratila uz svoje pokrete koji su ih inspirirali da zaborave ovu glazbu i prate tu novu, koju su zajedno sami kreirali s glazbenim ekspertom. Tako su oni naučili kako nepatvoreno komponirati autentičnu si glazbu. Sve sam to svršio javnom prezentacijom u Berlinskoj filharmoniji.«

R. G. T.

Jubiley »Pučke kasine 1878«

Svečana akademnija u povodu 125 godina

»**P**učka kasina 1878« obilježila je 15. prosinca svečanom akademijom jubiley u povodu 125 godina od osnutka. Nakon mise zahvalnice u Franjevačkoj crkvi koju je služio vlč. *Bela Stantić* uz koncelebraciju vlč. *Julija Bašića*, vlč. mr. *Ivana Lazara Krmpotića*, fra *Marjana Kovačevića* i vlč. *Marka Forgića*, slijedio je svečani program u Velikoj vijećnici subotičke Gradske kuće.

SVEČANA AKADEMIJA: Program je započeo pjesmama bačkog glazbenog folklora. Uz pratnju Subotičkog tamburaškog orkestra pod ravnanjem *Stipana Jaramazovića*, pjesmu »Podvikuje bunjevačka vila«, koja je prvi put pjevana na otvaranju »Pučke kasine« 1878. godine, otpjevala je *Marija Jaramazović*, a potom je uz pratnju tamburaškog orkestra *Antonia Pijuković* otpjevala pjesmu »Kolo igra tamburica svira«, koja je prvi put izvedena na prvom »Velikom prelu« 1879. godine. Uslijedio je pozdravni govor predsjednika »Pučke kasine« mr. *Ivana Rudinskog* koji je rekao kako je u ovoj godini kasina imala niz manifestacija, a sve su bile u sklopu proslave jubileja 125 godina od osnutka. »Svečano otvaranje Pučke kasine bilo je 15. prosinca 1878. godine, na Matrice. Ovo današnje okupljanje je okupljanje na završnici proslave našeg jubileja. To je dan kada su Bunjevci prije 125 godina dobili svoju prvu značajniju instituciju – udrugu iz koje su izrastale i mnoge druge. To je dan kada se zavijorio barjak kojega su još 1865. godine razvili naši najčuvaniji rodoljubi, biskup *Ivan Antunović* i odvjetnik *Bozo Šarčević*. Na tom barjaku bilo je ispisano – rad i borba za prosvitu i napridak Bunjevaca«, rekao je

Mr. Ivan Rudinski

mr. Rudinski, a potom je istakao kako je sve do nasilne zabrane rada kasine i oduzimanja imovine 1946., ova kulturna institucija bila bitan faktor života i rada ne samo Bunjevaca, nego i grada Subotice.

Obnoviteljska Skupština održana je 21. svibnja 1998., a prvi predsjednik »Pučke kasine« bio je dr. *Ljudevit Vojnić Tunić*. »Obnovljena Pučka kasina svoju je djelatnost usmjerila, a i dalje će usmjeravati k onome što donosi boljitak. Prikupljat će i obrađivat će naučnu i stručnu literaturu neophodnu za očuvanje nacionalnog identiteta, organizirala je i organizirat će stručne skupove, savjetovanja i seminare, kao i kulturno-zabavne priredbe, a također razvija i razvijat će običaje društvenog zbližavanja«, rekao je mr. Rudinski, a potom je pozdravio uvažene goste ing. *Zvonimira Marića*, bivšeg generalnog konzula Generalnog konzulata RH u Pečuhu, *Antuna Mujića*, predsjednika Bajske bunjevačke katoličke čitaonice, dr. *Ivana Vacića*, predsjednika hrvatske manjinske sa-

mouprave iz Baje, *Vladimira Badanjeka*, konzula-savjetnika pri Generalnom konzulatu RH u Subotici, *Belu Stantića*, generalnog vikara Subotičke biskupije, mr. *Andriju Kopilovića*, predsjednika Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«, *Slavena Dulića*, zamjenika pokrajinskog tajnika za ostvarivanje manjinskih prava, upravu i propise, *Petra Kuntića*, v. d. predsjednika DSHV-a, *Duju Runju*, predsjednika HAD-a, kao i *Nikolu Babića*, predsjednika Nacionalnog savjeta Bunjevaca i *Ivana Sedlaka* koji je bio prisutan u ime Bunjevačke matice.

PROŠLOST I BUDUĆNOST: Program je nastavljen izvedbom *Gershwinove* glazbene točke »Porgy and Bes«, koju je otpjevala *Milica Stojadinović*, prvakinja opere SNP u Novom Sadu, uz pratnju *Maje Grujić* na klaviru. Brojna publika je sa zadovoljstvom slušala njenu interpretaciju, kao i u tijeku svečane mise u Franjevačkoj crkvi, kada je prvakinja opere otpjevala ariju »Ave Marija« kompozitora *Charlesa Gounouda*. Potom je uslijedio nastup *Jelene Štulić*, soliste opere SNP, koja je izvela glazbenu točku kompozitora *Biseta*, »Habanera« iz opere »Carmen«, kao i nastup *Saše Štulića*, također soliste opere SNP s *Verdijevom* »Arijom vojvode« iz opere »Rigoletto«. Nakon nastupa opernih pjevača izvedena je pjesma »Vila«, koju je napisala *Kata Ivanković* u čast jubileja kasine. Pjevala je *Tamara Babić* uz pratnju »Sljedbenika Pere Tumbas Haje« pod ravnanjem dr. *J. Stantića*, a potom je potpredsjednik »Pučke kasine« mr. Ivan Lazar Krmpotić govorio o radu Kasine u prošlosti, kao i o izazovima koje stoje pred ovom kulturnom institucijom u 21. stoljeću. Mr. Krmpotić istakao je ono što je Kasina u prošlosti učinila kroz 73. godine svoga aktivnog postojanja. Osnovala je »Zemljodilsku štedionicu«, koja će prarasti u »Hrvatsku zemaljsku banku«, a za siromahe osniva »Pokopno društvo sv. Ivana«. Njeni članovi vode sirotište »Kolikvku«, dok se na kulturno-prosvjetnom planu pokreće list »Neven«, pučki kalendari »Subotička danica«, kasnije časopis za kulturu i prosvjetu »Klasje naših ravni«, a gotovo 40 godina vodi se borba za uvođenje hrvatskog jezika u službene ustanove grada i regije i osobito borba za bunjevačko, odnosno hrvatsko školstvo. »Kada je nakon pedeset i dvije godine ponovo uskrsla, Pučka kasina tiska životopis biskupa Ivana Antunovića i njegova djela. Pored toga obnavlja jedinu bunjevačku operu Dužijanca, a otkriva i Zadužbinu biskupa Lajče Budanovića«, rekao je mr. Krmpotić, ističući kako je briga o prosvjeti prvorazredni zadatak u radu »Pučke kasine« koji slijedi. Nastupom katedralnog zbora »Albe Vidaković« pod ravnanjem č. sestre *Mirjam Pandžić* i solista opere SNP-a završena je svečana priredba kojom je »Pučka kasina 1878« obilježila svoj jubiley.

Z. Sarić

Iznad žita nebo – nova knjiga Milovana Mikovića

O književnosti podunavskih Hrvata

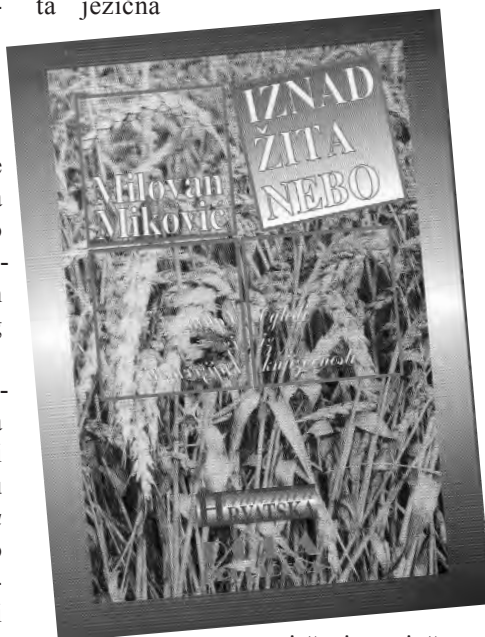
U zajedničkom izdanju subotičke Hrvatske čitaonice i izdavačke kuće »Dora Krupićeva« iz Zagreba objavljena je knjiga ogleđa o književnosti *Milovana Mikovića* pod nazivom »Iznad žita nebo«. U svojoj novoj knjizi Miković esejistički ispituje u dvadeset i dva ogleđa književnost podunavskih Hrvata.

Prvi ogled pruža panoramski pregled književnosti Hrvata iz Vojvodine, počevši od *Mihovila Radnića* (1636. - 1707.), s kojim u ovom podneblju započinje književnost, preko preporodnog razdoblja među Hrvatima u južnoj Ugarskoj do 1918. godine i književnosti Hrvata u Vojvodini od 1918., zaključno s pregledom književne prakse nakon Drugog svjetskog rata.

Drugi ogled »Roman u književnosti podunavskih Hrvata« u sklopu istraživanja proznih djela hrvatskih pisaca donosi i pregled napisanih romana. Prvi roman u podunavskih Hrvata »Odmjetnik« *Ivana Antunovića* tiskan je 1875. godine i do 2002., napisana su šezdeset i dva romaneskna djela, a objavljena su četrdeset i četiri naslova. U trećem ogledu »Između jezika na kojem se piše i književnosti kojoj se pripada« Milovan Miković promišlja kakvo je uistinu hrvatsko književno pismo u našem podneblju i u kojoj mjeri je ono dio matičnog kulturnog i književnog pisma, te srednjoeuropskog identiteta. U okviru teme ovog ogleđa Miković postavlja i dva ključna pitanja. Do koje mjere je optimalno zalagati se za jedinstven identitet svih Hrvata? I, da li svi Hrvati uvijek i na svakom mjestu, nužno govore hrvatskim jezikom?

U sljedeća tri ogleđa tema je rad i djelo *Blaža Rajića*, dok u ogledu »Natrue za povijest bačkih bunjevačkih peloponeskih ratova« Miković pokušava utvrditi gdje je mjesto *Josipa Vukovića Đide* (1890. - 1951.) u bačkom hrvatskom književnom mikrokozmosu. Zatim slijedi ogled o *dr. Matiji Evetoviću* (1894. - 1972.), i tema o »Književnosti Hrvata u Bačkoj – Nestajanja i nastajanja u obzoru njene oksimoronske prirode«. U okviru te teme Miko-

vić piše među ostalim kako »moramo konačno povesti računa o tome na koji način se uspostavljaju vrijednosti nacionalne kulture i u manjinskim uvjetima, a kada je riječ o rubno-perifernoj književnosti, uz etičke i estetske vrednote moraju se, mnogo više nego do sada, valorizirati navlasti - ta jezična

rješenja, pri čemu osobito mislim na uporabu dijalektalnog idioma u književnom djelu«.

U svojim ogledima Miković još piše i o opusu *Balinta Vujkova* (1912. - 1987.), o djelu *A. G. Matoša* (1873. - 1914.), a dva ogleđa sadrže argumentiranu kritiku uređivačke politike časopisa »Klasje naših ravni«, kao i promišljanje o potrebi časopisa koji bi bio uređivan prema takvim kriterijima, da književna djela Hrvata u Podunavlju uključi u sustav cjelokupne hrvatske književnosti. U završnim ogledima Miković se suočava i s teškim pitanjima i traženjem odgovora unutar etičkog, kulturalnog, političkog i ideološkog izbora u kontekstu besprizornih devedesetih godina prošlog stoljeća. Knjiga Milovana Mikovića »Iznad žita nebo« dragocjen je doprinos očuvanju identiteta Hrvata u Bačkoj i u Podunavlju i veoma značajno djelo istraživanja cjelokupne hrvatske podunavske književnosti.

Z. Sarić

Iz antologije poezije

Bunjevačkih Hrvata Geze Kikića

ZAGONETKE

U davninah mene nije bilo

Ime mi se u vr jeme rodilo, -

Na svem svijetu ne podnosi nitko

Znanosti i ludosti toliko, -

Strpljiv hoću da te na me sjetim, -

Cijelu zemlju ja poštom obljetim.

(Papir)

Moje ime turski zaudara,

Mene čekić i nakovanj stvara,

Ma gdje treba teško dić ili pustiti

Čut ćeš moje ime tuj ime izustiti. -

Il me dižeš, il me puštaš, -svagdje

Okolinu moja zveka snađe.

(Sindžir)

Blaž Modrošić (1839. - 1900.) se rodio u Lonji na Savi. Poslije svršene gimnazije i bogoslovije bio je svećenikom po (tadanjoj) Ugarskoj i Slavoniji. Iz mlađih je dana ostavio tri zbirke lirskih i epskih pjesama, pjesničkih pripovijesti i balada. Pokretanjem tjednika »Bunjevačke i šokačke novine« Modrošić prilazi *Antunovićeve* pokretu i i svojim neumornim pregalačkim radom i suradnjom u »Novinama« i »Vili« ima golemih zasluga za razvitak preporoditeljske književnosti. Iako Slavonac-Šokac, Blaž Modrošić ima znatnog udjela za privlačenje na spisateljski rad mnogih Bunjevaca. Njegov je utjecaj evidentan u kulturnoj i književnoj baštini Šokaca i Bunjevaca od kojih se sve do svoje smrti nikada nije odvajao.

Priredio: R. G. T.

Poetski kutak: Petar Hektorović

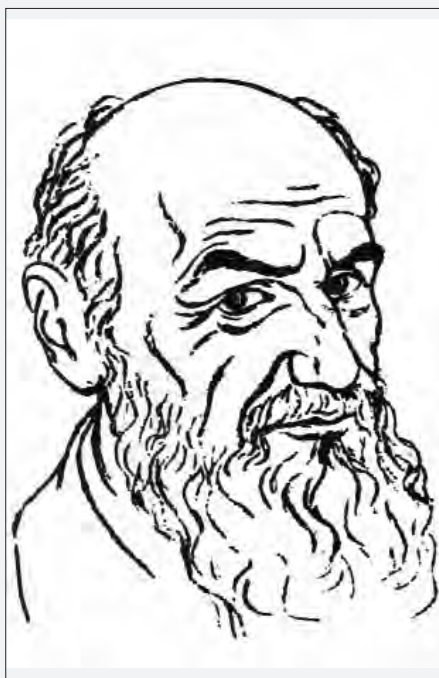
Autentični predstavnik hrvatske renesanse

U 16. stoljeću grad Hvar je važna točka na zemljovidu hrvatske književnosti. U doba renesanse ističe se ta dalmatinska komuna kao jedno od najzanimljivijih središta kulturnog života. Još u 14. stoljeću imao je grad Hvar javnu školu, a uz nju je djelovala i humanistička škola kod dominikanaca. Također su postojale javne, kao i privatne biblioteke. S druge strane, veze s nedalekom Italijom, koja je prednjačila u književnosti i umjetnosti uopće, bile su veoma jake, te su i hrvatski pisci 16. stoljeća uz latinski poznavali i talijanski jezik, ali stanovnici dalmatinskih gradova su, bez obzira na to što su mnogi gradovi bili mletački posjedi, osjećali međusobnu pripadnost jednom narodu. Govor De origine successibusque Slavorum, što su ga stanovnici grada Hvara mogli slušati 1525. godine, a čitati sedam godina kasnije, potvrđuje da je grad u to doba živio prilično intenzivnim kulturnim životom.

U tom svom govoru *Vinko Pribojević* nabraja i zaslužna imena iz redova Hvarana, a o *Petru Hektoroviću* piše Pribojević kako je »osim ostalog rada preveo uz opće divljenje na ilirski jezik elegantnim stihovima Nazonovo djelo O ljubavnom lijeku, ne izostavivši ni slova«. Tako se i prije nego što je nastalo »Ribanje i ribarsko prigovaranje«, po kojem Hektorovića danas smještamo u sam vrh hrvatske književnosti 16. stoljeća, taj hvarski pjesnik svrstao se u red onih humanista koji su razvili jaku književnu djelatnost, te Hvaru priskrbili status jednoga od najznačajnijih centara kulturnog života.

Sačuvani dio književnoga opusa Hektorovića nije osobito opsežan, iako je nastajao pedeset godina. U prvoj fazi pisao je konvencionalnu ljubavnu liriku, a najstariji sačuvani Hektorovićev tekst jest jedno prozno pismo s prijevodom *Ovidijeva* spjeva *Remedice amoris* – »Knjige Ovidijeve od lika ljubenoga« iz 1528. godine. Posredno je utvrđeno da je u četvrtom desetljeću 16. stoljeća, iako ništa od rukopisa nije ostalo, Hektorović bio vrlo plodan, a većina tekstova koji su nam danas poznati objelodanjeni su u Veneciji 1568. godine. Odabравši putovanje morem kao temu svojega djela, sastavio je Hektorović dvostrukosrokovanim dvanaestercima

»Ribanje i ribarsko prigovaranje«. To neveliko, ali zanimljivo djelo, kojemu je naša historiografija davala najzanosnije pohvale, ali i oštre pokude, jednako se ta-

ko i žanrovski određivalo vrlo raznoliko. Književni kritičar *Lahorka Plejić* o ovom Hektorovićevom djelu piše među ostalim: »Već je na prvi pogled, naime, jasno da ni u Hektorovića, kao ni u drugih naših renesansnih pisaca koji su pisali pastore, usprkos tome što su poznavali literaturu naših susjeda, ne može biti govora o kopiranju talijanskih uzora, jer je, i usprkos nekim podudarnostima razvidno da je riječ o u mnogočemu drukčijem modelu. Tako se u Ribanju i ribarskom prigovaranju koje je svojom žanrovskom neopredjeljenošću zbunjivalo proučavatelje, po kraj, najčešće, ribarske ekloge, pridijevao pokatkad naziv pjesničke poslanice, ali su se javljale i odrednice poput putopisa, autobiografskoga spjeva ili pohvalnice«.

Ribanje je doista Hektorović struktuirao kao putopis, a također je naveo i mnoge autobiografske podatke, a djelo je uputio kao poslanicu svome prijatelju *Jeronimu Bartučeviću*. »Ribanje« je i pohvala, upućena s mnogo poštovanja znamenitim ljudima koje Hektorović cijeni, a među

njima se posebno ističe *Marko Marulić*, autor ponajprije religioznih djela, a od kojega je Hektorović naslijedio i kršćanske i moralističke tendencije, kao i brigu za baštinu zbog turskih upada. Iznimno je važno što su u »Ribanju« zapisane, prvi put u hrvatskoj književnosti, narodne pjesme: dvije bugaršice i dvije lirске pjesme. Glavna motivacija Hektorovićeve »Ribanja i ribarskih prigovaranja« može se detektirati između redova: »iako nigdje nisu izrijeком spomenuti Turci, Mleci, pučki ustanak ili drugi događaji koji su uznemirivali Hvarane, oni izviruju kao pozadina pjesnikova kratkoga izleta. Idila koju podrazumijeva ribarska ekloga ovdje je ostvarena, no ona je tek jedna strana medalje«, piše Lahorka Plejić.

Hektorovićovo djelo što opisuju put od Staroga Grada do Nečujma i natrag, ispunjeno je faktografijom vezanom uz život ribara, kao i pjesmama koje oni pjevaju, a danas su to najstariji i stoga dragocjeni zapisi narodnih pjesama. Hektorovićovo djelo »Ribanje i ribarsko prigovaranje« jedno je od najznačajnijih plodova domaće renesanse.

Ribanje i ribarsko prigovaranje (izbor)

Tad se podvigismo već se ne lineći,
U luku idosmo tiho se vozeći.
Zatim plav surgavši da se ne razbija,
Pojdosmo, ustavši, u carkvu najprija,
Ter se poklonismo u carkvici onoj
I molbe svaršismo svak po običaj svoj.
Taj hvaljena mista paka ophodismo
Ka lipa i čista pomljivo vidismo,
Ki se zelenjaše vartal, i gustirnu
Ka nikad pojaše onu družbu virnu
Od ke ti zgor pisah (koj budi vičnji raj!)

NIKOLA

Nastojmo imiti mi kriposti one,
Tim dobro činiti koji nas progone.

PASKOJ

Ni dosti čistoće i divstvo imiti
Vikovnje tko hoće spasenje dobiti,
Jer jedna dobrota u raj ne dovodi,
Ako se grihota koja š njom nahodi.

Priredio: Z. Sarić

Što se događa s mentalnim zdravljem društva

Naplata zaostalih računa

Desetljeće koje smo ostavili iza sebe malo će tko pamtiti po dobru. Ratni sukobi, siromaštvo, inflacija, agresija i mržnja jesu njegove glavne odrednice koje smo nekako ipak prebrodili. No, čini se da odjeci svih tih ružnih stvari još uvijek dopiru, a cijena višegodišnjih frustracija kao da tek sada stiže na dnevni red

Piše: Vesela Laloš

Nacionalna komisija za mentalno zdravlje Srbije održala je u Subotici sastanak posvećen problemu očuvanja ovog bitnog nacionalnog »resursa«, a centralna tema bilo je pitanje reforme zdravstvenog sustava koji bi stvorio drugačiju platformu za rješavanje ovog složenog pitanja, koje se sve snažnije javlja pred domaćim stručnjacima. Skupovi s ovom temom održat će se u više gradova Srbije, a njih potpomaže talijanska udruga Caritas, uz učešće talijanskih stručnjaka koji trebaju prenijeti tamošnja iskustva u liječenju mentalnih bolesti.

Srbija se zbog svoje nedavne povijesti nalazi u više nego specifičnom položaju, o čemu nedvojbeno svjedoči činjenica da je u posljednje tri godine evidentirano 300 tisuća osoba s mentalnim poremećajima. Ako se uzme u obzir da se samo dio onih koji imaju nekakve psihičke probleme povjerava stručnjaku i traži njegovu pomoć, ta brojka je daleko veća, čulo se na skupu.

PUCANJE PO ŠAVOVIMA: Razlozi takvog stanja su manje-više već dobro poznati. Još u vrijeme početka krize i nadozidanih ratnih sukoba psiholozi i psihijatri su upozoravali na opasnosti po zdravlje nacije, a tijekom posljednjih godina obavljena su i brojna znanstvena istraživanja i objavljeni radovi o tome kako se osjeća prosječni stanovnik ove zemlje – nakon suočavanja sa smrću, siromaštvom, ogromnom količinom agresije, urušavanjem vrijednosnog sustava, mržnjom, besperspektivnošću, patnjom... Kako je to definirao jedan analitičar, i da smo svi Su-permeni, morali bismo osjetiti posljedice, te nije čudno što su obični smrtnici »popucali po svim šavovima«.

Posebno je u tome karakterističan slučaj Vojvodine, koja je i u ranijem periodu bilježila visok stupanj depresije među stanovništvom, što se često objašnjava tzv. geografskim uzročnicima. Ravnica, koja naročito u jesenskim i zimskim mjeseci-

ma djeluje deprimirajuće, navodno je jedan od glavnih krivaca za depresiju i osjećaj izgubljenosti kod senzibilnijih osoba. Drugi dio priče odnosi se na veći stupanj urbaniziranosti ovog dijela Srbije, koji također predstavlja »otežavajuću okolnost«, budući da su ljudi u (velikim) gradovima po nepisanom pravilu skloniji depresiji od ruralnog stanovništva. Treće objašnjenje bi se moglo naći u kulturno-loškom modelu – poznato je, naime, da u vremenima kaosa i razgradnje ustaljenog vrijednosnog sustava najveći ceh plaćaju odgovorni i savjesni, a da se upravo oni, koje bilo kakva pravila stežu poput tijesne cipele, sasvim dobro osjećaju u situaciji bez pravila, zakona i jasnih ciljeva. Jezikom psihologije rečeno, uređeno društvo stvara socijalizirane pojedince koji gube tlo pod nogama kada se društveni red – moral, poredak, kultura, civilizirano ponašanje – počnu urušavati. Vojvodansko kulturno nasljeđe, iako posljednjih godina

kritizirano i donekle izvikano, ipak je uzeo dobar danak od stanovnika sjeverne pokrajine. Broj samoubojstava na njezinom teritoriju, a posebno je ta bolna statistika vezana za Suboticu, daleko premašuje republički prosjek. Kako kaže *dr. Nada Vasković Maravić*, neuropsihijatrica u subotičkom Zdravstvenom centru, na odjel za psihijatriju tjedno se smješta 10 do 15 pacijenata s pokušajem suicida.

»ODLOŽENA REAKCIJA«: Broj mentalnih problema i bolesti naročito se povećao u posljednje dvije-tri godine, što djeluje donekle čudno ako se uzme u obzir činjenica da su uvjeti života ipak poboljšani. Međutim, to je, kako napominju psiholozi, logična posljedica odložene reakcije. U vrijeme najveće opasnosti po život ili egzistenciju čovjek sve svoje potencijale i energiju usmjerava na preživljavanje. Cijeli sustav tada brine samo o fizičkom opstanku. Kada opasnost prođe, mozak se počinje usmjeravati na probleme »nadgradnje«, počinje preispitivati i inventarisati što se događa s drugim, psihološkim potrebama, koje su, također, bitne koliko i fizičko preživljavanje. A vrijeme mržnje, straha, brojnih trauma i nedaća, koje su s nastavljanjem siromaštva ostale, uzrokovalo je frustracije koje su kod mnogih prešle prag izdržljivosti života.

Statistike pokazuju da su mentalne bolesti daleko prisutnije u siromašnim društvima nego u bogatim, te pojedini stručnjaci tvrde, da bi mnogi problemi, koji građane dovode do mentalnih ili fizičkih bolesti, nestali, ukoliko bi se njihovo materijalno stanje popravilo.

Ipak, činjenica je da do bolnica stižu uglavnom najteži slučajevi, a da pomoć psihijatra samoinicijativno zatraže samo pojedinci koji imaju novaca, ali i to samo oni koji su se izborili sa svojim predrasudama. *Dr. Zoran Milivojević*, psihoterapeut, kaže da je traženje psihološke pomoći

kod nas i dalje neuobičajeno, te da u tome prednjače žene, budući da su u tom pogledu više emancipirane od muškaraca, i emocionalno pismenije.

PSIHOTERAPIJA I PREDRASUDE:

»Kod nas se uglavnom smatra da je čovjek kome netko pomaže ili glup ili slaba ličnost, te da nije u stanju sam sebi pomoći, tako da se ljudi obraćaju za pomoć tek kad stvar dođe do kraja. Uglavnom su to žene. One su nekako svjesnije i realističnije i zato mnogo lakše traže pomoć nego muškarci«, kaže dr. Milivojević.

Žene su, međutim, iznijele veliki dio tereta krize i siromaštva na svojim plećima – upozoravaju mnoge ženske organizacije i sociolozi koji se bave ovom problematikom. Prevladavajući društveni model u Srbiji namijenio je ženi ulogu stuba obitelji, a ona (obitelj) se u proteklom desetljeću nalazila pred veli-

kim egzistencijalnim problemima. No, teško bi se moglo reći da su žene i uspjele u toj svojoj zadaći očuvanja obitelji, jer je neosporna činjenica da je ta društvena institucija u dobroj mjeri poljuljana, ako ne i razorena. Najveće žrtve toga procesa su djeca i mladi, koji su bili djeca u vrijeme najtežih ratnih godina. Samoubojstva, koja nisu rijetkost među ovom populacijom, samo su ekstremna posljedica izgubljenosti i besperspektivnosti mladih u Srbiji, kod kojih je zabilježen i visok postotak narkomanije i drugih ovisnosti. Kako objašnjava dr. Nada Vasković Maravić, adolescenti su se formirali u posljednjih desetak godina kad cjelokupno društveno okruženje nije pogodovalo formiranju jakih i zdravih ličnosti, te su oni sve te probleme na određeni način osjetili u dvostrukoj mjeri.

Početkom devedesetih godina *dr. Žarko Trebješanin*, psiholog, radio je istraživanja o osobnom identitetu mladih, a rezultati do kojih je došao pokazali su, da među njima postoji potpuno odsustvo ambicije, jer najveći broj za sebe ne vidi nikakvu perspektivu. Mladi stoga ili bježe u narkomaniju i kriminal, ili se pak okreću maštanjima da ce jednog dana pobjeći iz ove zemlje. Vrije-

me za nama je tako stvorilo generacije bez radnih navika, bez jasnog sustava vrijednosti i s jednim gorkim iskustvom da se niti rad, niti bilo kakva druga pozitivna vrijednost ne isplate.

ŠIZOFRENE PORUKE: Posebnu stavku u spisku nedaća koje je trpio prosječan stanovnik Srbije čini atmosfera laži kreirana u vrijeme Miloševićevog režima, u kojoj su važnu ulogu odigrali mediji. Umjesto da informiraju građane, oni su im svakodnevno servirali »službenu verziju« nomenklature na vlasti. Najprije je trebalo uvjeriti građane kako su postali predmetom mržnje dobrog dijela planeta, a naročito svojih susjeda, s kojima se kasnije zbog toga moralo ući u rat, da bi se nakon toga prešlo na potpuno šizofrenu priču, kako Srbija nije u ratu – u vrijeme kada je svaki građanin mogao svakodnevno očekivati poziv za mobilizaciju, ili strahovati da netko od njegove obitelji bude žrtvom toga nepostojećeg rata.

Nakon okončanja muka koje je donio Miloševićev režim, ljudi su očekivali da sve teškoće prestanu odmah i sada, što se nije desilo. Već podosta snižen prag tolerancije samo je dodatno potencirala neodgovornost novih vlasti, i cijela situacija je dovela do jednog apatičnog stanja i gašenja novoprobudene nade.

»Ljudi su rezignirani i apatični, jer vide samo Kurtu i Murtu. A to je ono najgore što se može dogoditi jednom pojedincu i jednoj zajednici – da izgubi nadu. Kada umre nada, počinje depresija i dezintegracija društva. U tom smislu smo potpuno iscrpljeni i nepripremljeni za sve one nove traume koje po svojoj logici donose tranzicija i kapitalizam«, opominje dr. Milivojević.

S takvim saldom, dakle, zemlja ulazi u tranziciju koja zahtijeva ne samo postojanje nekakvog uređenog društva, već potpunu promjenu svijesti i navika. To se čini kako dodatna zadaća, ispit koji moramo položiti, ako želimo postati dio normalnog svijeta koji radi i živi, i to pristojno, i ne brine povi-

jesne brige i svjetske probleme, dok mu nad glavom neprestano visi opasnost od siromaštva, ratova, i opće neizvjesnosti. Sve to čini situaciju iznimno teškom, a procjene stručnjaka govore da će još dugo ovaj prostor zahtijevati angažman velikog broja liječnika za dušu.

Prva obljetnica rada HKUPD »Dukat«

Za očuvanje ikavice i tradicije Hrvata

Piše: Ivan Andrašić

VAJSKA – U subotu, 13. prosinca, u prostorijama DVD Vajska, godišnjim izvješćem o radu, te prigodnim kulturno-umjetničkim programom, obilježena je prva obljetnica rada Hrvatskog kulturno-umjetničkog prosvjetnog društva »Dukat« Vajska-Bođani. Tajnik udruge *Josip Dumendžić Meštar* pozdravio je sve nazočne i uputio riječi dobrodošlice gostima: *Stipanu Medi*, trećem tajniku Veleposlanstva RH u Beogradu, *Ivanu Andrašiću* iz »Hrvatske riječi«, *Bošku Kecmanu*, samostal-

nom stručnom suradniku tajnika za nacionalne manjine AP Vojvodine, predstavnicima općinske i lokalne vlasti, predstavnicima gospodarskih subjekata, a posebno je pozdravio članove KPZH »Šokadija« iz Sonte.

Boško Kecman

Dejan Bukovac

Predsjednik »Dukata« *Pavle Pejčić* izvijestio je nazočne o radu udruge. Napomenuo je da je u proljeće 2002. godine formiran inicijativni odbor za osnivanje udruge, čiji bi osnovni cilj bio očuvanje izvorne ikavice, kulture, običaja i tradicije Hrvata iz Vajske i Bođana.

Osnivačka skupština održana je 19. svibnja 2002. godine, a »Dukat« je registriran 29. studenog iste godine. Za ovih godinu dana rada najaktivnija je literarna sekcija, a ostale rade prema mogućnostima, koje su dosta ograničene teškom financijskom situacijom. Samo zahvaljujući dobroj volji i entuzijazmu članstva, za ovo kratko vrijeme postojanja »Dukata« postignuti su prilično dobri rezultati. Nakon izvješća o radu, izveden je prigodan kulturno umjetnički program, u kojem su sudjelovali članovi literarne sekcije »Dukata«, pjesnik *Antun Kovač*, te KPZH »Šokadija« iz Sonte, s pjevačkom i folklornom skupinom, te tamburaškim orkestrom pod ravnanjem *Adama Vulića*, koji je i samostalno izveo nekoliko pjesama na

Stipan Medo

starom, za mnoge nazočne već zaboravljenom glazbalu – gajdama. Nakon oficijelnog programa domaćini su za sve nazočne priredili večeru, a za dobro raspoloženje pobrinuli su se članovi tamburaškog orkestra »Šokadije«.

Boško Kecman je izrazio zadovoljstvo onim što je urađeno: »Stječem dojam da se još uvijek plašite pružiti ruku i uzeti ono što vam se nudi. Mi smo spremni da sve vaše akcije podupremo u okviru svojih mogućnosti, svakako više nego u vrijeme prošlog režima«.

»Izgleda da su porođajne muke 'Dukata' prošlost, to me posebno veseli, no ne znam zbog čega su se neki plašili doći. U ljudima izgleda još uvijek postoje neke unutarnje barijere i strahovi. Nadam se da će ti strahovi nestati, nadam se da je pred 'Dukatom' lijepa budućnost«, rekao je Ivan Kontra na upriličenoj svečanosti u povodu obljetnice 'Dukata'«.

Pavle Pejčić

Josip Dumendžić

Pjevački zbor KPZH »Šokadija«

Folklorna skupina KPZH »Šokadija«

Mlada recitatorica iz HKUPD »Dukat«

Zvanice na proslavi

Put za razbijanje okova prošlosti

»Drago mi je da sam ovom zgodom u Podunavlju, drago mi je da se nešto zbiva«, istaknuo je u svom obraćanju nazočnima Stjepan Medo. »Znam da su iza ljudi u ovim mjestima godine terora i straha, koji je u priličnoj mjeri nazočan i danas. Osnutak 'Dukata' i okupljanje mladeži u njegovim sekcijama, pravi je put za razbijanje okova prošlosti. Poželio bih 'Dukatu' puno uspjeha u budućem radu, a Veleposlanstvo RH će sa svoje strane pružiti svu moguću potporu. Sretan sam što ovom zgodom vidim da skupa nastupaju dvije udruge iz hrvatskog Podunavlja. Nadam se da će 'Šokadija' sa svoje strane pružiti stručnu potporu 'Dukatu', te tako dati svoj doprinos razvoju kulture u Vajskoj i Bođanima«.

Svijet poznatih

Gdje su, što rade...

Dino očevim stopama

Tata Boris je glumio i pjevao, a sada je sin i pjevač *Dino Dvornik* odlučio stati pred filmske kamere. Početkom sljedeće godine započinje snimanje igranog filma »Ta divna splitska noć« u kojem tumači naslovnu ulogu. Radnja priče obrađuje novogodišnju večer između deset sati i pola noći i događa se na autentičnim splitskim lokacijama.

Josipa Lisac posvetila koncert svom Karlu

Velikim koncertom pod nazivom »Mojoj ljubavi« u zagrebačkoj »Tvornici« prošlog tjedna Josipa Lisac je obilježila dvanaestu godišnjicu smrti svog voljenog suptuga i poznatog glazbenika Karla Metikoša. Svojevrsnom tributu aktivnim sudjelovanjem na sceni pridružili su se i Nina Badrić, Ivana Husar (Divas) i »Hladno pivo«.

Oženio se Pavarotti

Glasoviti tenor *Luciano Pavarotti* (68) oženio se prošlog tjedna svojom dugogodišnjom asistenticom *Nicolette Mantovani* (33). Svadbenom piru u Modeni nazočilo je mnogo poznatih lica poput *Stinga*, *Donatelle Versace*, *Bonoa* i drugih...

»Playboy« obilježio 50. rođendan

Najpopularniji muški magazin na svijetu američki »Playboy« proslavio je svoj 50. rođendan na radost svih svojih vjernih čitatelja. Za prvih pola vijeka postojanja ovaj kulturni magazin doživio je multi milijunske tiraže kao i brojna izdanja na drugim jezicima, poput hrvatskog, te od ovog mjeseca i izdanja za SCG. Osnivač i utemeljitelj svojevrzne »Playboy« kulture je *Hugh Hefner*, američki nakladnik, poznat po svojoj slabosti prema »zečica - ma« s kojima je uvijek okružen.

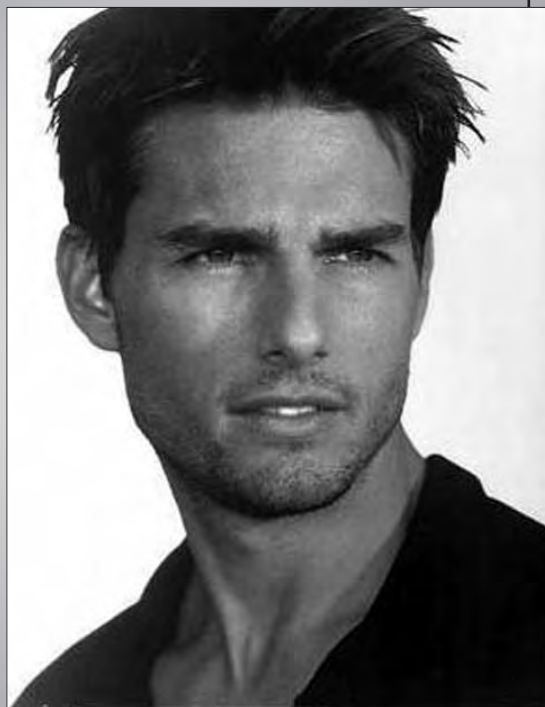
Karma u Pragu

Umaška dance skupina »Karma«, inače iznimno popularna u Češkoj, gostovala je na dodjeli glazbenih nagrada »Nightingale Awards« u Pragu. Na ovoj najznačajnijoj manifestaciji biraju se najbolji izvođači u protekloj godini, a počast ukazana hrvatskom sastavu potvrda je svojevrzne dominacije Pipija, Tare i Nene na glazbenom tržištu ove zemlje.

Samuraj Cruise

Najnoviji film Toma Cruisea »Posljednji samuraj« bilježi izuzetne rezultate na ljestvicama kino zarada. Poslije brojnih uspješnih i nezaboravnih uloga ovog izuzetnog umjetnika, koji je nekoliko puta posve neopravdano »zakinut« za Oscara, interpretacija drevnog japanskog viteza potvrdila je, još jednom, njegov glumački talent.

Ako ste nekome čestitali Materice, dobili ste...

... Orahe i naranče

Piše: Dražen Prčić

Nedjelju koja je iza nas obilježio je nježni praznik u kojemu nastojimo odati počast svim našim mamama, majkama, bak(b)ama, nanama ili kako ih tko već zove, a svima njima je zajedničko da su nama i našima podarile, ono najljepše, život. Čestitajući im njihov dan one nam daruju:

ORAH: (*Juglans regia* L.) Ovo po mnogim svojim osobinama vrlo specifično voće podrijetlom potječe iz Perzije, a na europski kontinent je stiglo preko Grčke. Prema prvim značajnijim zapisima Dioskurid mu je nadjenao naziv Jovis glans (latinski naziv je sažet od ove dvije riječi) što bi u prijevodu značilo »Sveto drvo Jupitera«, dok je za njegovo širenje najzaslužniji Karlo Veliki ukazom kako se orasi moraju saditi na velikim državnim imanjima. Otpornost njegova drva rasprostranila ga je posvuda od jugoistočne Europe sve do Japana, a na našim prostorima ima ga u izobilju.

Hranljiva vrijednost: 62,2 posto masnih ulja, 15 posto bjelancevina, 14,3 posto ugljičnih hidrata, i 3,3 posto vode.

Energetska vrijednost: 2898 kJ ili 690 kalorija

Mineralni sastojci: kalij 525 posto u mg, fosfor 390 posto u mg, sumpor 160 posto u mg

Vitaminska vrijednost: karotin, vitamin B1, vitamin B2, dok zelena ljuska i plodovi

vi imaju veliku količinu vitamina C

Kulinarstvo: Pored svih navedenih osobina i vrijednosti prva asocijacija, kada se spomene ovo voće, su kulinarske slastice, one najfinije i najslasnije. Kolači i torte.

NARANČA: (*Citrus aurantium* L.) »Zlatne jabuke« koje se spominju u klasičnoj mitologiji potječu iz Azije, najvjerojatnije iz Kine i Indije, dok su u naše krajeve stigle s moreplovcima koji su ih na svojim brodovima donijeli u mediteransko podne-

blje prije svih u Italiju, Španjolsku i Portugal. No, u Europi su se posve »odomaćile« tek od sredine 16. vijeka, a na američkom kontinentu prvi uzgojeni plodovi su se pojavili tek početkom 19. stoljeća u Kaliforniji, te Floridi.

Hranljiva vrijednost: 87 posto vode, 9,8 posto ugljičnih hidrata, 1 posto bjelancevina i 0,2 posto masti.

Energetska vrijednost: 222 kJ ili 53 kalorije

Mineralni sastojci: kalij 180 posto u mg, kalcij 31 posto u mg, fosfor 26 posto u mg, magnezij 10 posto u mg

Vitaminska vrijednost: karotin, vitamin B1, vitamin B2, vitamin C

Kulinarstvo: Najpoznatija primjena ovog »zlatnog ploda« jamačno je njegov iscijeđeni sok (juice) koji se najčešće rabi kao aperitiv prije jela (doručak), ali ima ga u marmeladama, džemovima, vinu i rakiji. Uz ove varijante, u vrhunskoj gastronomiji naranča je neizostavni dio »garnirunga« uz pečenja koja oplemenjuje svojim kiselo-slatkastim okusom.

Ove dvije po svojim osobinama posve različite voćke nerazdvojni su par u blagdanskom vremenu posljednjeg kalendarskog mjeseca. Naše mame i majke stavile su ih svojim čestitarima malo u darove, malo u slastice kojima su ih poslužile, zahvaljujući im ljubazno na ukazanoj pažnji. Jer kao i mnogo toga drugog u životu one znaju što je dobro za njihovu »djecu«...

Nina Badrić, hrvatska pop pjevačica svjetskog potencijala

Glazbom prenosim emocije

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Rođena Zagrepčanka Nina Badrić već zarana je shvatila kako joj je pjevačka karijera »sudea« impresivnim glasovnim mogućnostima, pri tom iskoristivši prednosti velegradskog okruženja. Njezin talent prvo je uočen u dječjem zboru »Zvezdice«, snimila je nekad iznimno popularnu reklamu za »Ledolinu«, da bi sve do prvog samostalnog albuma Nina usavršavala glas kao prateći (back) vokal mnogim izvođačima. Nakon prve dugosvirajuće ploče »Godine nestvarne« koja se pojavila 1995. godine, karijera ove briljantne pjevačice ide nezadrživo vrhovima hrvatske pop dance scene. Do sada je objavila pet albuma: »Godine nestvarne« ('95.), »Personality« ('97.), »Unique« ('99.), »Nina« ('00.) i »Ljubav« ('03.) uz kolekciju hitova »Nina Badrić collection« ('02.).

Novi album »Ljubav« potvrdio je svojim slušanošću i prodavanošću ljubav fanova Nine Badrić...

Ploča se pojavila krajem lipnja i možda je još uvijek prerano, nakon nekih šest-sedam mjeseci, govoriti generalno o njoj, ali za početak je ispunila i više nego što je očekivano. »Njen život« u eteru započeo je pjesmom »Čarobno jutro« koja je u biti najavila cijeli album, probila sve granice i koju je publika zavoljela na mah. Sada je aktualna skladba »Takvi kao ti«, za koju je urađen i atraktivan video-spot i koja se sluša ne samo u Hrvatskoj već u cijelom okruženju.

Vaš osebujan glas svojim koloritom inicira asocijaciju na funky i R'n'B (rhytm&blues) podlogu?

Ta usporedba me prati još od samih početaka moje glazbene karijere, a tome ima već gotovo dva desetljeća, jer ta neka glazba koju ja osjećam u sebi, vuče na funk i r'n'b, zvuk na kojem sam i sama, slušajući, odrastala. Nikada nisam slušala ni narodnu, ni zabavnu glazbu, tako da u mojoj glazbi nema tih utjecaja, već sam uvijek težila da ona uhvati korak sa svjetskim trendovima.

U Vašim pjesmama dominiraju zapazeni aranžmani koji obogaćuju cijelu glazbenu sliku. Koliko i osobno učestvujete u stvaranju pjesama koje izvodite?

Uvijek sam učestvovala u kreiranju finalne verzije pjesama koju su drugi radili za mene, a na najnovijoj ploči potpisujem osam pjesama, uključujući i »Čarobno jutro«, kao kompletan autor stihova i glazbe.

U svakoj otpjevanoj pjesmi nastojim u potpunosti prenijeti ono što osjećam u sebi i nisam od onih pjevačica koje će jednostavno naručiti desetak pjesama pa odabrati dvije-tri za sebe. Mislim da znam dobro odabrati pjesmu, da posjedujem dar »čuti« pjesmu koja je za mene i ako ja vjerujem u nju, ona će zazvučati pravo u mom izvođenju.

Usporedbe s inozemnim izvođačima neumitno vuku na potrebu prilagođavanja materijala svjetskim trendovima. Obzirom da ste prije nekoliko godina imali uspjeha s Vašom obradom pjesme »I'm so excited«, hoćete li uskoro raditi i engleske verzije vlastitih pjesama?

Vani nije uopće lako raditi taj posao, velika je konkurencija i potrebna je stanovita »čarolija« u neakvoj sretnoj »kemiji« sjajne pjesme i jakog diskografa koji će sve to podržati u snažnoj produkciji. Pjesma »Čarobno jutro« pobudila je zanimanje mnogih producenata, stoga sam je već i prevela na engleski jezik i ukoliko dođe do spomenute »kemije«, vidjet ćemo...

Uz već spomenuti glas, na sceni Vas prati i solidni tjelesni naboj energičnog izvođenja...

Bitno je da se izvođač ne sputava na scenu, da bude onakav kakav je i da ne glumata s mikrofonom u ruci, već da naprosto zrači. Uvjerena sam kako ljudi, koji su me došli gledati, znaju to prepoznati, jer za mene je glazba naprosto prijenos emocija. Nisam došla na scenu pokazati novu kapu ili čizme već nastojim prenijeti neku svoju energiju glasom na publiku koja voli moju

glazbu. Ukoliko si pritom u dobroj tjelesnoj kondiciji da možeš pružiti sve od sebe, onda je to, mislim, puni pogodak.

Znakovito je kako Vaša vjerna publika, neovisno od dobnog uzrasta, na koncertima pjeva od riječi od riječi sve pjesme, iako su mnogi u vrijeme njihova nastanka još bili i suviše mali da bi ih slušali.

Osobno mi je drago što se time dokazuje činjenica kako moje pjesme nisu bile samo aktualni hitovi u svoje vrijeme, već su postale pjesme koje ostaju. Što se tiče mojih pjesama, koje su ponekad i preteške za reprodukciju, drago mi je da ih publika pjeva i osjeća skupa sa mnom.

A kada bi Vam se pružila prilika zapjevati s nekom od inozemnih zvijezda...?

Eh, da je živa *Billie Holliday*... S obzirom da je to nemoguće, voljela bih zapjevati skupa s *Witney Houston*, jer nju, bez obzira na njezine brojne komercijalne albume, smatram rođenom r'n'b pjevačicom.

Dok se to ne dogodi, što Vam iskreno želimo, realnije bi bilo vidjeti Vas na našim, vojvodanskim prostorima, temeljem činjenice da se Nina Badrić iznimno sluša na radio-postajama, a spotovi se često vrte na televiziji.

U planu je, početkom sljedeće godine, dolazak i promoviranje najnovijeg albuma »Ljubav« u Vojvodini. Prvo je zamišljena televizijska promocija, kako bi se uvjerali koliko je publika upoznata s materijalima, a potom su planirani i koncerti uživo. ■

Prošlog tjedna završilo se natjecanje u skupinama »Champions league«

Samo najjači ostaju

Piše: Dražen Prčić

Susretima posljednjeg, šestog kola igranja po skupinama u prvom dijelu Champions league 2003-04, dobiven je konačni poredak po dvije momčadi koje nastavljaju natjecanje u drugom krugu, jedne, koja će »utjehu« pronaći uključivanjem u treće kolo kupa UEFA, te posljednje plasiranih klubova, koji su se oprostili od europskog nogometa. Uz obilje dobrog i atraktivnog nogometa UEFA je ponovno pokazala nogometnom svijetu uspješnu formulu kojom se pune stadioni, ali i klupske klase timova, koji su uspjeli »preko računati« obećani prag.

SKUPINA A: Lyon 10, Bayern 9, Celtic 7, Anderlecht 7

SKUPINA B: Arsenal 10, Lokomotiv M. 8, Inter 8, Dinamo Kijev 7

SKUPINA C: Monaco 11, Deportivo 10, PSV 10, AEK 2

SKUPINA D: Juventus 13, Real Sociedad 9, Galatasaray 7, Olympiacos 4

SKUPINA E: Manchester U. 15, Stuttgart 12, Panathinaikos 4, Glasgow 4

SKUPINA F: Real Madrid 14, Porto 11, Olympic Marseille 4, Partizan 3

SKUPINA G: Chelsea 13, Sparta Prag 8, Beşiktaş 7, Lazio 5

SKUPINA H: Milan 10, Celta 9, Club Brugge 8, Ajax 6

»**VELIKI**«: Izuzev minhenskog Bayern (drugi u skupini A), prva mjesta u svojim skupinama osvojili su, prema očekivanju, klubovi najjače financijske pozadine materijalizirane u broju kvalitetnih nogometaša

Naj...

Najviše bodova je osvojio Manchester U. 15, a najmanje AEK samo 2
Najviše pobjeda ima Manchester U. (5), dok su bez pobjede AEK i Partizan.
Najviše pogodaka postigli su Monaco i Juventus (15), a najmanje AEK (1)
Najmanje golova je primio Manchester U. (2), a najviše Olympiacos (13)
Najmanje poraza ima Real Madrid (0), a najviše AEK, Ajax, Olympic M, Glasgow R. (4)

koji nose njihove majice. Već na prvi pogled dominira britanski tercet (Arsenal, Chelsea i Manchester U.) koji se ujednačeno bori i za naslov u Premiershipu, vraćajući potamnili sjaj zemlji koja je kolijevka suvremenog nogometa. No, španjolski Primera ligaši Deportivo, Real Sociedad i Celta uz momčad mega zvijezda Real iz Madrida, najbrojnija su nacija koja će »prezimiti« u ligi šampiona, dokazujući kako se posljednjih godina najbolji »fudbol« igra na Pirinejskom poluotoku. Čast talijanskog Calcio obranili su Milan i Juventus, sudionici velikog svibanjskog finala, potvrđujući svoje izvrsne igre iz prošlog ciklusa najjačeg klupskog natjecanja na europskom nogometnom kontinentu. Francuska, zemlja bivših svjetskih i europskih prvaka, dostojno je obranila čast s Lyonom i Monacom, pobjednicima svojih skupina.

»**MALI**«: Otkada je nogomet postao veliki biznis, gotovo da u ligi šampiona i nema, uvjetno kazano, »malih« klubova, jer i momčadi manje zvučnog i glasovitog imena raspolažu milijunskim (euri) budžetima koji se »pune« upravo susretima u najjačoj europskoj ligi. No, uz negdašnjeg europskog prvaka Porto, koji ipak dolazi iz manje razvijene nogometne zemlje Portugala, i Stuttgarta koji je ipak predstavnik nje-mačke Bundes lige, u društvo odabranih, na drugoj poziciji svojih skupina, »ugurali« su se, na opće iznenađenje, Lokomotiv iz Moskve i praška Sparta, predstavnici ne-

kako uvijek nogometno osporavanog europskog Istoka.

»**UTJEHA CUPA UEFA**«: Od osam trećeplasiranih klubova, koji će »utješno prezimiti« u Europi nastavljajući »život« u Cupu UEFA, milanski Inter i PSV iz Eindhovena nikako ne mogu biti »utješeni« ispadanjem iz velikog društva kojem po čuvenju pripadaju, dok turski dvojac Galatasaray i Besiktas, Celtic iz Glazgowa, Olympic iz Marseillea, atinski Panathinaikos i belgijski Club Brugge ispadanje ne doživljavaju previše tragično i svoju »druugu šansu« vide u novim europskim okršajima.

»**GUBITNICI**«: Kako se nogomet igra loptom, a lopta je okrugla, ova sezona je »okrenula« sreću nekim momčadima koji su na njenom otvorenju računali na »dulju budućnost« u europskom »jet-set« nogometnom okruženju. S posljednjom utakmicom u vlastitoj »nesretnoj« skupini »zbogom Europo« doživjeli su jedan rimski Lazio, Ajax iz Amsterdama, Anderlecht iz Brüssela, dva grčka predstavnika Olympiacos i AEK, Dinamo iz Kijeva, Glasgow Rangers i predstavnik SCG (po prvi put) beogradski Partizan. Za utjehu ostaje znakovito poboljšanje budžeta u vidu impozantne UEFA-ine »donacije« za plasman i ostvarene rezultate u ligi šampiona, te izdašno naplaćene marketinške djelatnosti u tri susreta pred domaćom publikom. »Popravni« je, ukoliko se plasmanom u nacionalnim šampionatima kvalificiraju, već koncem sljedećeg ljeta. ■

Sportske vijesti

Nogomet Interkontinentalni kup za Boca Juniors

Nogometaši argentinskog i latinoameričkog prvaka *Boca Juniors* iz Buenos Airesa novi su klupski »prvaci svijeta« pobjedom nad aktualnim europskim prvakom *AC Milanom* iz Milana. U regularnom tijeku rezultat je bio 1:1, a niti poslije produžetaka nitko nije ostvario prednost, pa se pristupilo izvođenju jedanaesteraca. Argentinski čuvar mreže Abbonanzieri uspio je »uhvatiti« čak tri udarca s bijele točke i konačnim rezultatom 4:2 veliki pokal interkontinentalnog kupa je otišao u zemlju dvostrukih svjetskih prvaka.

Košarka Hrvatska u A skupini kvalifikacija za EP 2005.

Košarkaši Hrvatske ždrijebani su u skupinu A, skupa s reprezentacijama Rusije i Švedske, na prošlotjednom beogradskom izvlačenju kvalifikacijskih skupina za predstojeće prvenstvo Europe koje će se igrati u SCG 2005. godine. Prve dvije momčadi iz ove skupine stječu izravno

pravo učešća na samitu najboljih reprezentativnih selekcija starog kontinenta.

Rukomet Svjetsko zlato za Francuskinje

Na 16. Svjetskom prvenstvu rukometašica koje se igralo u Hrvatskoj, ženska rukometna reprezentacija Francuske osvojila je zlatnu medalju pobjedom nad Mađarskom 32:29 nakon odigranih produžetaka. U regularnom tijeku susret je završio 28:28, a zanimljivo je kako su Mađarice sedam minuta prije kraja susreta imale vodstvo od 25:18! Brončano odličje pripalo je rukometašicama Koreje, koja je u susretu za treće mjesto bila bolja od selekcije Ukrajine sa 31:29. Peto mjesto i vizu za

Goodyear liga

13. kolo, 13. prosinca

Zadar – Split 102:86
Zagreb – Slovan 71:72
Široki – Cibona 61:73
Laško – C. zvezda 78:85
Reflex – Budućnost 96:76
Banjalučka P. – Olimpija 88:91
Lovćen – Krka 56:72

Tablica: C. zvezda 23, Cibona 22, Reflex 22, Olimpija 22, Zadar 21, Budućnost 20, Laško 19, Zagreb 19, Split 19, Krka 18, Slovan 18, Lovćen 17, Banjalučka P. 15, Široki 15

OI u Ateni 2004 izborila je reprezentacija Španjolske.

Plivanje Čavić zlatni, Puninski srebrni

Milorad Čavić plivački reprezentativac SCG osvojio je zlatnu medalju na EP u malim bazenima (25m), uz novi svjetski rekord (50,02) u utrci na 100m. Hrvatski reprezentativac Aleksej Puninski na istom natjecanju osvojio je srebro na 50m delfin (23,45). Od ostalih rezultata vrijedi istaknuti novi hrvatski rekord Sanje Jovanović na 200m leđno s vremenom 2.10, 43.

1. liga SCG

15. kolo, 13. prosinca

Železnik – Partizan 0:1
C. zvezda – Sartid 1:0
Hajduk – Kom 3:1
Zeta – Napredak 5:1
Radnički (O) – Vojvodina 1:1
Zemun – Sutjeska 2:1
Budućnost – OFK Beograd 1:1
Borac – Obilić 1:0

Tablica: C zvezda 37, Partizan 34, Sartid 32, Železnik 31, OFK Beograd 28, Hajduk 24, Obilić 20, Zeta 19,

PETAK ► 19. 12. 2003.

HTV 1

Golden Eye, američki film,
HRT 1, 20.50

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.00 - Vijesti
09.05 - Vitez Potepuh, serija za djecu i mlade
09.35 - Hrvatski jezik
09.40 - Tema dana
10.15 - Pravopis i pravogovor
10.40 - Zvučnjak
11.10 - Ptice, crtana serija
11.30 - Tom i Jerry
11.40 - Kakvi čudaci!, crtana serija
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Glazbena TV
14.00 - Vijesti
14.10 - Enterprise
14.55 - Hrvatski jezik
15.00 - Tema dana
15.35 - Pravopis i pravogovor
16.05 - Zvučnjak
16.25 - Duhovni izazovi
16.40 - Pozivnica
17.00 - Hrvatska danas
17.20 - Među nama
18.20 - Direkt
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - TV Bingo Show
20.50 - Golden Eye, film
22.55 - Burzovno izvješće
23.05 - Meridijan 16
23.30 - Sport danas
23.40 - Filmski evergreeni: Tender is the Night, film
02.05 - Do ludila, film
03.35 - Iz riznica muzeja
03.50 - Vrijeme je za jazz
05.20 - Seks i grad 6., humoristična serija

HTV 2

08.00 - Turistička središta Hrvatske
10.35 - Hitna služba
11.20 - Newyorški plavci
12.05 - Split: More
12.35 - Jelen, ukras hrvatskih šuma
13.05 - Pola ure kulture
13.35 - Brisani prostor
14.25 - Ubio sam Jessea Jamesa, američki film
15.50 - Vijesti za gluhe
16.00 - Res publica
16.45 - Hugo, TV igra
17.15 - Zemlja nade, serija
18.00 - Panorama
18.30 - Savršeni svijet
19.05 - Prijatelji 3., serija
19.30 - Glazbena TV
20.05 - CIA, serija
21.00 - Seks i grad 6., humoristična serija
21.35 - Željka Ogresta i gosti
22.35 - Dina, mini-serija
00.15 - Pregled programa za subotu

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
19.10 - TEST
19.30 - Bilo je to 903..., dokumentarna emisija
20.05 - Crno-bijelo u boji
20.35 - Gradski ritam
21.05 - Enterprise (1.), serija

21.50 - Narodni refren
22.20 - Pregled programa za subotu

SUBOTA ► 20. 12. 2003.

HTV 1

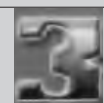
Kiss of Death, noir film,
HRT 1, 13.30

08.00 - Vijesti
08.05 - Marsupilami, serija
08.30 - Ružno pače, serija
08.55 - Športret
09.05 - Mala TV potraga
10.00 - Vijesti
10.05 - Medicinski iskorak: dr. Anne Spoery
10.35 - Tarantule i njihovi otrovni rođaci
11.30 - Pričopričalica
12.00 - Podnevni dnevnik
12.30 - Prizma - multinacionalni magazin
13.30 - Film noir redatelja Henryja Hathaway: Kiss of Death, američki film
15.20 - Iz antologije Dramskog programa HTV-a: Gospodski život Stipe Zvonarova
16.40 - Kruške i jabuke - kuharski dvoboj
17.15 - Mliječni put
17.45 - Briljanteen
18.35 - Inspektor Rex
19.30 - Dnevnik
20.05 - Priča iz Bronxa, američki film
22.15 - g'lamur:kafé
23.15 - Burzovno izvješće
23.20 - Vijesti
23.30 - Sport danas
23.50 - Kakvu me želiš, francusko-talijanski film
01.25 - Braća Newtoni, američki film
03.25 - Priča iz Bronxa, američki film
05.20 - Iz riznica muzeja
06.20 - Crveni kvadrat, dokumentarna serija (45')
07.05 - Cure u trendu 2., serija

HTV 2

08.00 - Turistička središta Hrvatske
11.25 - Među nama
11.55 - Direkt
12.30 - Božićni koncert Simfonijskog orkestra HRT-a
13.30 - Cure u trendu
14.20 - Ksenia - princeza ratnica 6., serija
15.05 - Ciklus Perry Mason: Ubojstvo vlasnika radio-postaje, američki TV film
16.45 - Oprah Show (501)
17.30 - Hit-depo
19.05 - Cosbyjev Show (7.)
19.30 - Carstvo divljine: Zemlja nosatog rakuna
20.05 - Festival hrvatske tamburaške glazbe Osijek
21.05 - Po ure torture
21.35 - Crveni kvadrat, dokumentarna serija (45')
22.25 - Dina, mini-serija
00.05 - Hit-depo

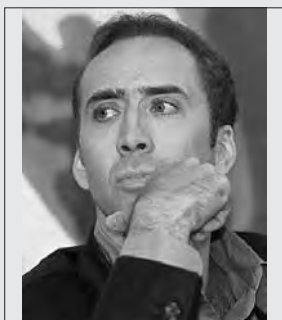
HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
17.35 - TEST
17.55 - Dubrovnik:
Kup Hrvatske u vaterpolu:
Jug - Jadran
19.30 - Reprizni program
22.05 - Art-film: Utjeha i radost, britanski film
23.45 - Pregled programa za nedjelju

NEDJELJA ► 21. 12. 2003.

HTV 1

Oskarom nagrađen film
»Napuštajući Las Vegas«
komedija, HRT 1, 00.20

07.55 - Vijesti
08.00 - Animanijaci, serija
08.25 - Totally Spies, serija
08.50 - Crtani film
09.00 - Dizalica
10.00 - Vijesti
10.10 - Secret of the Pirates Inn, američki film za djecu
11.40 - Otokar
12.00 - Podnevni dnevnik
12.25 - Plodovi zemlje
13.20 - Mir i dobro
14.00 - Nedjeljom u 2
15.00 - Vijesti
15.15 - Iz riznica muzeja
15.40 - Obiteljski vrtuljak
16.20 - Kruške i jabuke - kuharski dvoboj
17.00 - Od pet do sedam - nedjeljno zabavno popodne
19.01 - Cocco Bill, serija
19.15 - LOTO 6/45
19.30 - Dnevnik
20.05 - Tko želi biti milijunaš?
21.10 - Osvajanja Ljudevita Posavca, dramska serija
22.15 - Daleki rođaci, film
23.58 - Burzovno izvješće
00.00 - Vijesti
00.20 - Napuštajući Las Vegas, američki film
02.10 - Kako se Stelli vratila mladost, američki film
04.10 - Oprah Show
04.55 - Iz riznica hrvatskih muzeja
05.10 - Daleki rođaci, francuski film

HTV 2

08.00 - Turistička središta Hrvatske
10.15 - Biblija
10.30 - Putovanja na sveta mjesta:
Palermo - grad tisuću lica
11.00 - Vukovar:
Misa, prijenos
12.05 - Opera Box - E.Minkus: Bajadera, balet

14.25 - Zamka za roditelje 4: Hawaiian Honeymoon, američki film
17.55 - Rukomet: Zagreb - Winterthur, pr.
20.00 - Pogledajte semafor - sportska emisija
20.25 - Talijanska nogometna liga, 1. poluvrijeme
21.15 - Pogledajte semafor - sportska emisija
21.30 - Talijanska nogometna liga, 2. poluvrijeme

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
12.25 - Zemlja nade, serija
16.10 - Dina, mini-serija
19.30 - Goranska zima, emisija pučke i predajne kulture
20.05 - Tiha noć u Vukovaru, prijenos koncerta
21.35 - Cosbyjev Show 7.
22.00 - Frasier 6., serija
22.45 - Svi gradonačelnikovi ljudi 3., humoristična serija
23.10 - Na zadatku, humoristična serija
23.30 - Nedjeljom u 2
00.30 - Pregled programa

PONEDJELJAK ► 22. 12. 2003.

HTV 1

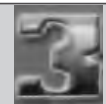
Ringo Starr LIVE,
HRT 3, 22.50

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.05 - Djeca iz Ulice Degrassi, serija za djecu
09.35 - Prigodni program
10.25 - Učilica
10.40 - Mali veliki svijet
11.05 - Zvonko, crtani film
11.15 - Životinjski mladunci
11.30 - Leteći medvjedići
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Glazbena TV
14.00 - Vijesti
14.10 - Enterprise
14.55 - Prigodni program
15.45 - Učilica
16.05 - Mali veliki svijet
16.25 - Korijeni - hrvatske manjine u Europi
17.00 - Hrvatska danas
17.20 - Hrvatska kulturna baština: Varaždinske šetnje
18.00 - Znanstveno sučeljavanje
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - Glas naroda, dokumentarna serija
20.45 - Latinica
22.40 - Meridijan 16
23.05 - Sport danas
23.15 - Frasier 6., serija
23.40 - Filmski evergreeni: Kneginja od Clevesa, film
01.30 - Oprah Show
02.15 - Zvezdani snovi, američki film
03.40 - Iz riznica muzeja
04.25 - U latinskoj četvrti, francuski film
06.05 - Frasier 6., serija

HTV 2

08.00 - Turistička središta Hrvatske
10.20 - CIA, serija
11.00 - Inspektor Rex
11.50 - Briljanteen
12.35 - Mir i dobro
13.05 - Željka Ogresta i gosti
14.05 - Vatrene karavana, američki film
16.00 - Res publica: Religijski kontakt-program
16.45 - Hugo, TV igra
17.15 - Zemlja nade, serija
18.00 - Panorama
18.30 - Refren
19.05 - Prijatelji 3., serija
19.30 - Glazbena TV
20.05 - Zapadno krilo
20.50 - Vijesti
21.05 - Petica - europski nogomet
22.30 - Newyorški plavci
23.15 - Poprišta svjetskih kultura: Rim
00.15 - Pregled programa za utorak

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
13.10 - Pogledajte semafor - sportska emisija (1.dio)
13.40 - Talijanska nogometna liga, snimka
15.30 - Pogledajte semafor - sportska emisija (2.dio)
16.55 - Sportski dokumentarni film
17.25 - Našice: Košarka All Stars, prijenos
19.30 - Glazbena emisija
20.05 - S.O.S., norveško-talijanski film
21.40 - Enterprise
22.25 - Svijet mode
22.50 - Ringo Starr and The All Star Band (60')
23.50 - Pregled programa za utorak

UTORAK ► 23. 12. 2003.

HTV 1

Splitska pjaca,
HRT 1, 21.55

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.05 - Vragolasta Lotta, serija za djecu i mlade
09.35 - Sveta zemlja
10.40 - Otokar 2003.
10.55 - Športret
11.20 - U životinjskom svijetu
11.30 - Nestali svijet, serija
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Glazbena TV
14.00 - Vijesti
14.10 - Enterprise
14.55 - Sveta zemlja
15.45 - Učilica
16.00 - Vijesti
16.10 - Govorimo o zdravlju
17.00 - Hrvatska danas
17.20 - Alpe-Dunav-Jadran
18.00 - Kult., emisija iz kulture
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - SVIJET U 2003.
21.25 - Gradski ritam
21.55 - Splitska pjaca, dokumentarni film 30'
22.30 - Burzovno izvješće
22.40 - Meridijan 16
23.05 - Sport danas
23.15 - Sreća, serija
23.45 - Tom and Viv, film
01.45 - O ljubljenu i letenju, njemački film
03.15 - La caza, film
04.40 - The Gambler From Natchez, američki film
06.05 - Sreća, serija
06.30 - Prijatelji 3., humoristična serija

HTV 2

08.00 - Turistička središta Hrvatske
10.25 - Zapadno krilo
11.10 - Newyorški plavci
12.00 - Glas naroda, dokumentarna serija
12.30 - Latinica
14.15 - Obračun, američki film
16.00 - Res publica
16.45 - Hugo, TV igra
17.15 - Zemlja nade, serija
18.00 - Panorama
18.30 - Crno-bijelo u boji
19.05 - Prijatelji 3., serija
19.30 - Glazbena TV
20.05 - Kako sada živimo, serija
20.55 - Vijesti
21.10 - Ekipa za očevid - Miami, serija
22.00 - Newyorški plavci
22.45 - Čovjek iz Virginije, američki TV film
00.20 - Vrijeme je za jazz: Jacques Loussier
01.20 - Pregled programa za srijedu

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
16.00 - TEST
16.15 - Tučepi 2003.
17.00 - Proglašenje Sportaša godine, prijenos
18.10 - Petica - europski nogomet
19.30 - Hrvatska kulturna baština: Varaždinske šetnje
20.05 - Oscar i Lucinda, američko-australski film
22.10 - Darujmo osmijeh - darujmo život, aukcija
22.40 - Enterprise
23.25 - g'lamur:kafé
00.25 - Pregled programa

SRIJEDA ► 24. 12. 2003.

HTV 1

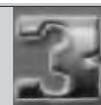
Božićne pjesme,
HRT 1, 13.25

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.00 - Vijesti
09.05 - Anastazia, film
10.35 - Prigodni program
11.20 - Učilica
11.30 - Božićna priča male Annie, crtani film
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Božićne pjesme
13.55 - Leteći sob, film
15.30 - Vijesti
15.40 - Enterprise
17.00 - Hrvatska danas
17.20 - Nevi'ska koleda, emisija pučke i predajne kulture
17.50 - Rijeka: More
18.20 - Od Svetog Nikole do Djeda Mraza, dokumentarni film
18.50 - Upitnik, kviz
19.15 - LOTO 7/39
19.30 - Dnevnik
20.00 - Božićna čestitka kardinala Josipa Bozanića
20.15 - Škrinja: Stvoritelj
20.55 - Božićni koncert ansambla »Lado«, snimka
22.10 - Duhovni velikani: Zagrebački nadbiskupi
23.55 - Rijeka: Polnočka, prijenos iz katedrale sv.Vida
01.30 - Djed Mraz, američko-britanski film
03.15 - Barbarin i gejša, američki film
04.55 - La secretaire du pere Noel, francuski film
06.25 - Prijatelji 3., humoristična serija

HTV 2

08.00 - Turistička središta Hrvatske
10.50 - Marija, majka Isusova - američki film
12.20 - Beskrajna priča, američko-njemački film
13.55 - Kućni ljubimci
14.30 - Hugo, TV igra
14.55 - Asteriks u Britaniji, francuski crtani film
16.10 - 24eme festival mondial du cirque de demain
17.30 - One Magic Christmas, američki film
19.05 - Prijatelji 3., serija
19.30 - Božićne pjesme
20.05 - Josip, mini-serija
21.40 - Francuski poljubac, američki film

23.25 - Harry i Tonto, film
01.20 - Pregled programa za četvrtak

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
12.45 - Ptice i ljudi
13.45 - Alpe-Dunav-Jadran
17.30 - Prigodni koncert
18.30 - Proglašenje Sportaša godine, snimka
20.05 - Barbara Hendricks i Simfoničari HRT-a
21.20 - Poprišta svjetskih kultura: Rim
22.20 - Koncert
23.20 - Enterprise
00.05 - Pregled programa za četvrtak

ČETVRTAK ► 25. 12. 2003.

HTV 1

Mučke, Božićni Specijal,
HRT 2, 20.05

07.00 - Vijesti
 07.05 - Božićni koncert ansambla »Lado«, snimka
 08.15 - Brat Franjo: Oštećeni križ, crtani film
 08.45 - Duhovni velikani: Zagrebački nadbiskupi
 10.00 - Zagreb: Božićna misa, prijenos iz Katedrale
 11.40 - Vijesti
 11.55 - Rim: Urbi et orbi - Gradu i svijetu, prijenos
 12.30 - Assisi: Božićni koncert, prijenos
 13.30 - Biblija
 14.10 - Zemlja nade, serija
 14.55 - Božićne pjesme
 15.05 - Duhovni velikani: fra Andrija Kačić Miočič
 16.20 - Lorrie Morgan - Colour of Roses
 17.40 - Jednom nogom u grobu - Christmas Special
 18.55 - Upitnik, kviz
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Tko želi biti milijunaš?
 21.15 - The Kid, američki film
 23.15 - Čovjek u sivom flannelskom odijelu, američki film
 01.45 - High Time, američki film
 03.25 - Beaumarchais l'insolent, francuski film
 05.05 - Thieves Highway, američki film
 06.35 - Prijatelji 3., humoristična serija

HTV 2

08.00 - Turistička središta Hrvatske
 09.40 - Barbara Hendricks i Simfoničari HRT-a
 10.55 - La secretaire du pere Noel, francuski film
 12.25 - Kako ukrasti milijun dolara, američki film
 14.35 - Hugo, TV igra
 15.00 - Asteriks i Kleopatra, francuski crtani film
 16.15 - 27eme international du cirque festival de Monte
 17.15 - Druga zvijezda slijeva, crtani film
 17.40 - Mravi, američki film
 19.05 - Prijatelji 3., serija
 19.30 - Betlehem v naše hiže, emisija pučke i predajne kulture
 20.05 - Mučke - Christmas Special
 21.20 - Božićni koncert iz milanske Scale
 22.25 - Muet Christmas Carol
 23.50 - Celine Dion: A New Day Begins
 00.50 - Pregled programa za petak

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
 16.00 - Rijeka: More
 16.30 - Škrinja: Stvoritelj
 17.00 - Josip, mini-serija
 18.30 - Glazbeni program
 19.30 - Crtani film
 20.05 - Život u eteru - David Attenborough, dokumentarni film
 21.05 - Božićni program
 22.50 - Enterprise (1.), serija
 23.35 - Pregled programa za petak

FILM TJEDNA

HTV 1, SUBOTA, 20.12.2003. u 20.05

PRIČA IZ BRONXA

New York 1960. Dječak Calogero (F. Capra, L. Brancato) odrasta u radničkoj obitelji talijanskog podrijetla. Njegov otac Lorenzo (R. De Niro) radi kao vozač autobusa i s ponosom odbija imati bilo kakve veze s nepoštenim načinom zarade. Iako Calogero voli oca, potajno se divi lokalnom mafijašu Sonnyju (C. Palminteri), glavnom čovjeku u četvrti, kojega se svi boje. Kad jednom Sonny na ulici ubije čovjeka, mali Calogero - jedini svjedok ubojstva - ne oda ga policiji. Time dobiva Sonnyjevu zahvalnost i poštovanje i

Sonny ga uzima pod svoje okrilje. Otac Lorenzo protivi se tom prijateljstvu. Počinje grčevitu borbu da ne izgubi sina i da mu ne dopusti mafijaški život. S druge strane, između dječaka i mafijaša razvija se poseban odnos, postaju povezani kao da su otac i sin. Calogero kao da ima dva oca, samo mu obojica daju različite savjete i jedan drugoga ne podnose. Kao mladić, Calogero se zaljubi u crnkinju, ali to skriva od svojih prijatelja, koji spremaju pohod na crnačku četvrt... Mnogo više od gangsterskog filma »Priča iz Bronxa« ima zanimljivu, slojevitou priču i psihološki dorađene likove. Iako ima dosta nasilja, naglasak je na odnosima između Calogera, Lorenza i Sonnyja. Priča je ispričana u prvom licu, iz perspektive odraslog Calogera. Zanimljivo je da je scenarij za film prema vlastitoj drami napisao glumac Chazz Palminteri, te da ga je režirao Robert De Niro. Bio je to prvi De Nirov redateljski posao.

Uloge: Robert De Niro, Chazz Palminteri

Upozorenje!

»Slatki kruh iz Vatikana« je iz viračarske kuhinje

Mnogi su mi se vjernici obratili ovih dana s pitanjem što znam o VATIKANSKOM KOLAČU (slatkom kruhu iz Vatikana). Radi se naime o tijestu koje kruži od kuće do kuće. Nude ga prijatelji prijateljima uz određeni recept, kako s tim tijestom treba postupati kroz deset dana, a onda ga ispeći kao kolač koji onda trebaju jesti svi članovi obitelji jer, kako piše u receptu, »on donosi obitelji sreću i ispunjenje želja«. O čemu se radi? Riječ je o jednom u nizu »lanaca« koji potječu iz nečije viračarske kuhinje baš kao i dosadašnji »lanci«, npr. »Lanac sv. Antuna« ili »Pismo Gospe Lurdske«.

Ovog puta netko, tko se bavi magijom, dosjetio se kako da »zavodi i zaglupljuje narod« s ovim »slatkim kruhom« iz Vatikana.

Evo što, među ostalim, piše u receptu, koji se dobiva uz tijesto. Prijatelji ili rodbina nude jedni drugima komadić tijesta uz recept na kojem piše što treba činiti. Važno je da tijesto bude u staklenoj ili plastičnoj posudi!, zatim treba ga kroz deset dana mijesiti i to obvezno »drvenom varjačom«, mora biti »prekriveno papirnom salvetom« i mora se »držati na sobnoj temperaturi«. Četiri dana ga treba samo promiješati, petog dana treba dodati 3 dcl mlakog mljeka, 30 dkg oštrog brašna, 30 dkg šećera i opet promiješati, zatim četiri dana opet samo promiješati, a desetog dana dodati isto što i petog dana i to podijeliti na četiri dijela, a u svoj dio dodati još tri jajeta itd... Svoj dio treba ispeći i trebaju ga jesti svi ukućani, a tri takva tijesta treba dati drugima.

Očito oni, koji se u našem gradu bave magijom – a ima ih, kako i ovaj slučaj dokazuje, prilično – žele unositi nemir, a ne mir u mnoge naše sugrađane i »zaluđivati« ih lažnim obećanjima sreće, a možda – ovog puta – narušiti im i zdravlje. Koje li gluposti! Najtužnije je to što mnogi vjeruju u to i mnogi su taj recept već primijeni-

U cilju obilježavanja prve obljetnice izlaženja tjednika
»Hrvatska riječ« od sljedećeg broja započinje nagradna igra s bogatim
nagradama. Prvi nagradni kupon, uz pojašnjenje pravila, objavljujemo u
sljedećem broju koji izlazi u srijedu 24. prosinca.

li. Dovoljno je pomisliti kako se inače pravi kolač ili kruh. Tko bi »normalan« čuvao tijesto deset dana? I tko može povjerovati da sreća i ispunjenje želja dolazi na takav način? Tužna je činjenica da su ovoj magiji mnogi nasjeli, a posljedice tek dolaze. Upravo sam danas čuo, kako jedna osoba teško pati zato što nije mogla pronaći osobu kojima će dati tijesto i sad, iz dana u dan, živi u strahu što će joj se dogoditi. Kome ovo treba?!

VJERNICI ZNAJU DA BOŽJI BLAGOSLOV NE DOLAZI U NAŠ ŽIVOT PO MAGIJSKIM ČINIMA, NEGO PO MOLITVI I ŽIVLJENJU KRŠĆANSKE VJERE, KAO I PO POŠTENOM I MARLJIVOM RADU! VJERNICI, TAKOĐER, ZNAJU DA SVAKA BOLEST I POTEŠKOĆA NIJE PROKLETSTVO, JER JE ISUS REKAO: »TKO HOĆE BITI MOJ UČENIK NEKA SE ODREČE SAMOGA SEBE, NEKA UZME SVOJ

KRIŽ SVAKI DAN I NEKA IDE ZA MNOM«. Životni križevi, koje nosimo strpljivo i s ljubavlju, postaju nam izvorom blagoslova i spasenja. Isto tako svi vjernici, a i drugi ljudi, trebali bi znati da primajući u kuću bilo kakav viračarski, magijski predmet, otvaraju vrata Sotoni i njegovom utjecaju u njihovom životu i navlače na sebe i svoju obitelj nesreću, a često i bolest i prokletstvo. Zato klonite se »slatkog kruha iz Vatikana«, koji s Vatikanom, ni s Bogom, ni sa srećom nema ništa!

Mislim da bi, što se tiče ovoga »slatkog kruha«, i sanitarna komisija trebala stupiti u akciju da ne bi došlo do pojave zaraze, jer je tijesto sumnjivog porijekla, a i samim tim što se čuva u tko zna kakvim higijenskim uvjetima.

Andrija Anišić, profesor moralne teologije na Teološko-katehetskom institutu Subotičke biskupije

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci – 600 dinara
☐ 1 godina – 1.000 dinara

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže "Hrvatska riječ" svakog tjedna.

Hrvatska riječ

Ime i prezime:

Ulica i broj:

Mjesto i zemlja:

Telefon i e-mail:

INOZEMSTVO

- ☐ 1 godina – 70 EUR.

BANK: VBUTU 22
(Vojvodanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)
Beneficiary customer:
54101 320 5 NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU "Hrvatska riječ", Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

RADIO SUBOTICA

24000 Subotica
Put Jovana Mikića 12
Tel: 024/55-22-00
Fax: 024/55-19-02

email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku
- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku
- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku 19,00 h

- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH

19,30 h

- »Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
- »Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
- »Razgovor s povodom« (utorkom)
- »Otvoreni studio« (srijedom)

»Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)
Vjerska emisija (petkom)

20,00 h

- »Čarolije trepeze« (ponedjeljkom)
- »Na proputovanju s nama« (utorkom)
- »Putokazi« (srijedom)
- »Rock vremeplov« (četvrtkom)

20,30 h

- Vijesti dana
- Pripovijetka Balinta Vujkova
- Hitovi hrvatskih izvođača
- Minute za ljubitelje jazza (petkom)

agria

AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
 tel. i fax: 024-561-553
 e-mail: agria@suonline.net

VETERINARSKI ZAVOD SUBOTICA a.d.

Beogradski put 123

24106 Subotica

Telefon: 024/567-933, 567-984

Fax: 024/567-871, 567-736

KOMPLETNE SMJEŠE ZA ŽIVOTINJE:

Smješa N, Smješa PS 1, Smješa PS 3, PSB Finisher, PSB Starter, Smješa KD, Smješa TS 1, Favorit P, Premixi, Superi i VETCAN — kompletna hrana za pse.

Cjenik reklamnog prostora

POSLEDNJA STRANA / KOLOR

1/1 = 6.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 3.600 dinara	
1/4 = 2.000 dinara	

DRUGA I PREPOSLEDNJA STRANA / KOLOR

1/1 = 5.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 3.000 dinara	
1/4 = 1.700 dinara	

UNUTARNJE STRANE / CRNO-BIJELE

1/1 = 3.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 1.800 dinara	
1/3 = 1.300 dinara	
1/6 = 700 dinara	
1/12 = 450 dinara	

Iskoristite popuste!

Za vezane oglase u 4 ili više brojeva odobravamo popust od 20%
 SPECIJALAN POPUST ZA GODIŠNJI UGOVOR O REKLAMIRANJU.

kolpa-san® **KUPATILA**

stvorena za uživanje
i za ponos

sanitarija i pločice, kade, tuš kade, tuš kabine,
saune, masažni sistemi-vodeni i vazdušni,
bazeni za masažu, nameštaj za kupatila,
ugradni vodokotlići i kupatilska galanterija

Banijska 2, SUBOTICA (u poslovnom centru preko puta FB "PARTIZAN"),

Tel: 024/ 547-274 , 547-886

Novi Sad - Rumenački put 11; 021/518-091
Beograd - Lješka 4; 011/354-8063

